

DIÁK-ÉLET

Diák-társadalmi és kulturális lap a leány- és fiúközépiskolák és internátusok részére

A szerkesztő-bizottság hivatalos helyisége a ciszterci főgimnázium ifjúsági könyvtára. Telefonhívó szám 2-95
Hivatalos órák: kedd d. u. 1/3-1/2-4-ig; péntek d. u. 1/3-1/4-ig. Kiadóhivatal: Indóház-u. 23. alatt. Telefonszám 6-85.

A lapra felüggel: Dr. GONDÁN FELICIÁN, főgimnáziumi tanár.

A kiadóhivatal vezetője: VASS IMRE, főgimnáziumi tanuló.

Ott felhőzik

a gond a gondolkodó homlokok felett, ott ég a kín az édes anyák szemében, ott kushad mélyen a szívredőkben a riadozó gondolat: hát... hát a jövő generáció, ez a mai fiatalság, mely most már rajzik ki a szünidőre, a virágos, hímes rétre, falúra, az édes otthonba... ez is... ez is ilyen lesz, mint ma az emberek, ma a társadalom: marakodó, tülekedő, honfitársára, felebarátjára fogvicso-ritó, vérben, becsületben gázoló... szennyre, piszokra, vérre, gyalázatra áhító...? Hát ilyen lesz, ilyen...!?

Minek több szó erre, — tudjuk, hogy a lelkek fenekéről markoltuk a kérdést, — jobb, finomabb érzésű, jellemű és erkölcsű generációra van szükségünk, mint a mai, hogy tudjunk hinni, remélni... jövőben, hazában, ideálokban.

S különösen azon népekre múlhatlan szükség ez, melyek a népek nagy óceánjának hullámtorlatai között, mint kis korall-szigetecskék élnek a bajos életet. Mint a kis piros korallak, ők is önmaguk lényegéből, testükből és vérükből: szellemükből, fajiságukból építették ki zöldelő szigetecskéjüket a nép-óceánban s mégis rájuk ásít az ellenséges tömeg enyészto

lehellete s a kripták doha feléjük terjeng. Nékünk kell, ... nekünk kell igazán megváltanunk ezt a ma vajúdo társadalmat; nekünk kell... s még csak nekünk lehet, ... a Teremtőtől lelkünkbe öntött ideákat nemzetfenn-tartó, nemzetmegtartó értékekké ki-munkálnunk, kiczellálnunk.

Apák, anyák, nevelők, iskolák, lányok, fiúk, természet; emberek: *a ma diáktársadalma záloga a jövő társada-dalom egészséges szíve verésének, gondolko-dásának, érzésének!* — Hadd szépüljön tehát, hadd finomodjék tehát egymás tűzén, egymás gondolatán, — *önmaga lelki tartalmából* — a fiatalság egy diákos lap szerény hasábjai körül!

Ebből a szépülésből, ebből a lelki finomságból, ebből a tűzből, ebből a gondolatközösségből biztos, hogy csak a békés, a munkás jövő verőfénye fogja lepergetni áldásos sűgárkéveit, — egy kis árva korall-szigetre, mely az ősi népköltő szerint: hajdan „virágoskert“ vala...

Ehhez pedig megértés és szeretet kell a nagy társadalomban, kö-zeledés, egységes szívverés és közös-munka kell a mi kis diák-társadal-munkban.

Felemelő érzéssel, felvetett fővel mondhatjuk néktek diáktársaink, hogy mindkét részről mindez, mind-

is mindenféléről kérdezősködött, átnézte az olvasnivalókat. S mivel a fiú szegény szülők gyermeke volt és mindenféle indián-történeteket vett össze drága kötésekben, egy levelező-iapon mindjárt tudatta a szülőkkel, hogy a fiú gázsiját a felére szállítsák le. Ezt a fiút is kérte, hogy a Nick Carterokkal kíséresse el a következő diákhöz. Engem haza küldött, bár nagyon szerettem volna élvezni a Nick Carterok további leleplezését... S így ment ezt ez tovább 6–8 diákszálláson.

Másnap azután az órán megtudtam, hogy az Árpád-, Petrezselyem-, Kálvária-, Kaposvári-uceai rayonból a diákszállásokról 60 darab Nick Carter és más detektív-regényt foglalt le a tanár úr „a papák zsebei” nevében.

De azután e rayon diákjainak fejei felett nem is igen jártak azután a szekunda-terhes fellegek. Legalább a „béljósok” feljegyzései azt mutatták. A „béljósok” pedig csalhatatlanok. Ők azok, akik nemes ambiciótól vezettetve saját noteszukban vezetnek kalkulusokat az osztálytanulóinak feleleteiről s abból jövendölnek a konferenciák előtt szenvedő embertársaiknak, hogy lesz-e intéző, vagy szekunda.

Igy folyt le egy razzia Nickmester & Comp. után — ezelőtt két évvel.

S ma úgyszólván üresek a könyvesboltok kirakatai. Nemhogy a férc-Nick Carterok, de a nagy magyar írók: Jókai, Mikszáth, Herczeg, Gárdonyi sem találhatók...

Hasznos olvasnivalók pedig kellenek a szünidőre is!

Ugy gondoljuk, hogy ezen a bajon is lehetne némiképp segíteni. Az ifjúsági könyvtárak anyagát a

szünidőben is rendelkezésére lehetne bocsátani az ifjúságnak. A tanév végén a tanulók számára lehetne tartani egy könyvtárórát, mikor úgy két-három hétre való olvasnivalót kiadhatnának a helybeli diákoknak a könyvtárak. De kötelezően kellene kimondani, hogy: mindenki csak egy meghatározott számú mennyiséget (pl. 5 művet) vihet ki s ennél sem többet, sem kevesebbet nem. Azután a szünidőben ki lehetne tűzni három, vagy négy napot, amikor egy nagyobb helyiségben (rajz-, v. torna-terem) összejönnének egy-egy órára azok, akik könyveket vettek ki. Itt eszmecserét folytatnának olvasmányaikról (egy-egy jobb könyv kivonatát fel is lehetne olvasni) és azután kicserélnék a könyveket egymás közt. A terem elé kellene állítani egy megbízott felsőbb osztályost, aki csak azt engedné be, aki könyvtári céduláját és könyveit elhozta. A könyvtári cédulát átvinné tőlük, a könyvekkel pedig beengedné őket a terembe.

Itt azután a fiúk egymás közt megismertetnék olvasott könyveik tartalmát s megegyeznének valamelyikkel a cserén. A kimenetelnél kettenként jelentkeznének az ajtóban a felső osztályosnál s elintéznék vele az átadást, mely megint csak meghatározott mennyiségre (öt műre) szorítkozhatnék. Így egy könyv sem maradhatna gazdátlanul. Ily eljárás mellett a könyvtárak vezető-tanárainak semmi különösebb megterhelésük sem lenne s az ifjúság a szünidőben is hasznos olvasnivalókkal lenne ellátva. Így a nagyobb terjedelmű történelmi és természettudományi, vagy a nagyobb elmélyedést kívánó esztétikai, irodalomtörténeti és bölcséleti munkák, vagy egy-egy író, költő összes műveinek, vagy a kö-

telező házi olvasmányok elolvasására is nagyobb kedvet kapnának a fiúk s nem csak a regények szekrényét bújnák.

Ajánljuk az eszmét az ifj. könyvtárak vezetőinek szíves figyelmébe.

A szeptemberi tankönyv-mizéria megoldása. Bizony, ha a forgalom hamarosan meg nem nyílik, akkor szeptemberre nehezen lesz előteremthető a pécsi nagyszámú és sokféle iskolafaj számára a szükséges tankönyvmennyiség. A könyvkereskedők már ilyenkor megszokták tenni az ő megrendeléseiket, hogy azok augusztusra megérkezessenek és elraktározhatók legyenek. Az az akció, mit a „Diák-Élet” 1. számában pendítettünk meg, minden intézet vezetőségében visszhangra talált s tudomásunk szerint eddig már 3 intézetben szépen gyűlik a jelentkezők száma, kik a jövő évi teljes tankönyv-kollekció ellenében ingyen ajánlják fel ezen tanévi tankönyveiket a Segélyözegyesületeknek s a legfelső osztály tanulói meg teljes számban ellenszolgáltatás nélkül adják le ugyanott tankönyveiket. De hát sajnos, az egyes osztályok létszámai nem egyenlők, így minden igényt nem lehet kielégíteni. Szükség volna a könyvkereskedések raktáira is. Érdeklődtünk két agilis könyvkereskedőknél is. Megtudtuk, hogy kérvényt akarnak beadni a katonai parancsnokságnál, ha az megengedi, hogy egypár kereskedő felmenjen Budapestre és lehozza a szükséges kontingenst, akkor a mizéria megoldható is lenne. Az bizonyos, hogy a kereskedőknek és az intézetek segélyözegyesületeinek egyöntetűen kell eljárniok. Mi most mindenképp előtt a lapunkban érintett orvoslási mód minél gyorsabb végbevételét tartjuk fontosnak és ajánljuk a tanintézetek vezetőségeinek szíves figyelmébe. A jegyzetek íratása kimondhatatlan hátrányára szolgálna a tanügynek, pedig, ha egy-egy osztályban pl. a felének nem lenne tankönyve, tanár,

tanítvány arra lenne utalva, mert ne feledjük, hogy az osztályok létszáma — az el- és visszautazás nehézségei miatt — nagy változásnak lehetnek kitéve.

Használt tankönyvek kijavítása.

A diákság szünidei hasznos és a mellett könnyed foglalkoztatása céljából elhatározták a ciszt. főgimn. azon tanulói, kik Gondán Felicián dr. felügyelete mellett megtanulták a könyvfűzést-, javítást- és kötést, hogy a szünidőben azoknak, akik jelentkeznek, tanfolyamot nyítanak. Cél az, hogy a tanulónál kéznél levő legprimitívebb eszközökkel és anyaggal; (kés, olló, tű, cérna, használt doboz-papír, gyakorlatfedőlap) a legrongyosabb „saláta” könyvből is használható könyvet állítsanak újra elő. Ennek csinját-binját ők már kitanulták s éveken át az ifjúsági könyvtárnak és önmaguknak 800—1000 könyvet renováltak. A részvétel díja 3 K. — A tanfolyam július 1-én nyílik meg. Jelentkezni lehet levelezőlapon Gondán Felicián dr. ciszt. főgimn. tanárnál, vagy a kiadóhivatalban. Csak azon jelentkezőket vesszük figyelembe, akik már most jelzik, hogy hány könyvüket akarják kijavítani a tanfolyamon.

Szabadkézi-rajzkiállítás a Pius-főgimnáziumban. A Pius-főgimnázium pünkösdi hétfői szabadkézi-rajzkiállításán a részben tanárokból alakult 4 tagú bírálóbizottság különböző időben egymástól függetlenül, csaknem egyhangulag az intézet első legjobb rajzolójának: Hamerli István P. i. IV. o., másodiknak Sey Lajos P. i. VII. o. tanulókat nyilvánította. Igen nagy elismerésben részesültek még Ratkovics Ferenc VI. o. P. i. t., továbbá Molnár Géza VII. o., Medvedovics Alajos V. o., Speiser Győző II. o. P. i. tanulók.

Pályázati hirdetések a szünidőre. Vettük és közöljük a következő pályázati hirdetményeket:

„Kún Kálmán, polg. isk. igazgató úr kitűzi a következő pályafeltételeket: 1. Kik számára circumpolaris csillag a nap? Mi-

kor és miért? — 2. Kik láthatják a Napot fedetlen kútban? Miért? — 3. Mennyi a Nap declinatiója márc. 31-én és okt. 3-án? — 4. Mennyi Pécs sarkmagassága? — 5. Hol keressük a Sarkcsillagot az egyenlítőn, a sarkon és minálunk? *Pályázati határidő szept. 10.* Pályázhatnak a gimn., réal és polg. III.—IV. oszt. tanulói. Pályadíj: 80 Ko. („Diák-élet“). — „A Pécsi Középisk. Diákok Bölcséleti Köre szünetidőre pályázatot hirdet a következő tételekre: 1. Isten létezése. 2. A független erkölcs rendszerének lényege és cáfolata. 3. Szükséges volt-e a kinyilatkoztatás a bölcsélet és az erkölcs szempontjából? Pályadíjak: 1. tétel: 50 Ko., 2. és 3. tétel: 25 Ko. A forrás munkák és a bővebb tudnivalók után tudakozódhatni Köhler L. főrealisk. tanulónál (Siklósi-u. 17. sz.) — *Határidő szept. 10.* — *Az elnökség.*“

Viharos football-metch a Sporttelepen. Pünkösd hétfőn folyt le a válogatott diákcsapat és a Munkás Sport Egylet I. csapata között a mérkőzés, melynek eredménye 1 : 1. Az első félidő szépen folyt le. A 28-ik percben Pajor ügyes kiszökéssel megszerezte a diákcsapat első gólját. A M. S. E. I. csapatának a második félidőben tanúsított viselkedése azonban már nagyon kihívja az objektív kritika hangját. Ijesztéssel, megfélemlítéssel is dolgoztak, mi a játék szellemével egyáltalán nem fér össze. De különösen a bíró viselkedése ellen kell az osztó igazság nevében szót emelnünk. A közönség különben kifütyölte. A felingerült közvélemény haragjának teljes kitörését ellene csakis a rendőrség közbelépése akadályozta meg. Ilyennek pedig nem szabad megtörténnie. Szép játékkal kitüntek a diákcsapat részéről: Horváth I., Haraszi és Hoffmann. (h. I.)

**Legelterjedtebb diáklap
a pécsi „DIÁK - ÉLET“!**

KÖRKÉRDÉSEINK.

— Visszapillantás a kapuzárás előtt. —

„Bércről visszanéz a vándor“ . . .

Szerkesztőségünk tagjai révén beszerzett információink körkérdéseink újabb (5—8.) csoportjára a következők:

5. *Milyen érdekesebb játékok vannak szokásban a leányoknál „tíz perc“-ben?* Ezek idő szerint változnak, mint a bárányszarvak az égen. Most a „gyónókönyv“ járja, majd a „kötélugrás“, egyszer előkerül az „apacsos“, a „cicás“, a „segítség“, máskor a földiskolás az iskolákkal, a pokollal s a mennyországgal, majd megdivatba jön a „körbe-játék“, az „Amerikából jöttünk“, meg a „virágneves“ és így tovább kaleidoszkópszerűen. De hát mik ezek? Kérdik olvasóink a mamák közül. Hát ezek bizony nem a régi „Ispilangi rózsza“ meg a „Komám asszony hol az olló“, meg a „Hogy tetszik“ (bár ezek is belekerülnek néha a programba), hanem egészen új módszerek arra, hogy hogyan pumpolhatnak a lányok friss levegőt a tüdőbe, és új kedvet, figyelő képességet a következő órára a lélekbe. A körbejátéknál pl. választanak a középre egy „csacsit“ ilyen, különben hízogó versikék egyikének éneklése mellett:

Három csillag van az égen,
Három pajtásom van nekem,
Egyik szőke, másik barna,
A harmadik arany alma.
Ezt választom, ezt a szép jót,
Rózsabokor alá valót,
Járjunk, járjunk, míg találunk,
Bekerítem a világot.

Azután a csacsit megítatják előbb pohárból (a. m. összeszorított kéz), majd sajtárból (a. m. kötény), miközben ezt a verset éneklük:

Csákváron volt egy kápolna,
Libidirom labdon, labdon, jaj, libidom, kápolna,
Amellett volt egy kis csacsi,
Libidirom labdon libidom, kis csacsi.
Pohárban hoztak friss vizet,
Libidirom, labdon libidom, friss vizet.

A csacsi szája nem fért be

Libidírom, labdon..... libidom, nem fért be.

Sajtárba hoztak friss vizet;

Libidírom, labdon..... libidom, friss vizet,

Ebből a csacsi ivott.

Libidírom, labdon..... libidom, jót ivott.

„Amerikából jöttünk“ — mondja a játsszókhoz lépve két lány rövid tanakodás után a sarokban, — tanultunk egy mesterséget, annak címere (pl.): c. v.“ és mutatnak belőle egypár jellegzetes kézmozdulatot. Aki kitalálja ebből, hogy az (pl.) „cipőt varni“, az utazhatik el Amerikába. illetve a sarokba. A „virágneves“ ben meg a játsszók közül egy a gazda, egy az angyal, egy az ördög. A többiek kapnak egy virágnevet. Először jön az angyal. „Cin-cin“. — „Ki az „ — „Angyal az aranypálcával“ — „Mit akar?“ — „Virágot“. Beengedik. Három virágnevet mondhat. Akiknek a nevét eltalálja, azok vele mennek. Aztán... bum-bum jön az ördög... a vasvillával... s az is elviszi a maga zsákmányát és így tovább..., míg vagy az ördög, vagy az angyal táborába kerül az egész t. c. társaság,... vagy a „tíz perc“-et le nem csengették.

6. *Milyen mozi- és szindarab tetszett általában többnek ezen tanév folyamán?* Mint ilyent, legtöbbit hallottuk emlegetni a lányoknál az „Asszonyfaló“-t és „Médi“-t. Igen, mert ezeknek kis lány a hőse és mindegyik eléri óhajtott célját. A fiúknál e körkérdésre nem alakult ki egységes vélemény. Ezt jellemük magyarázza. De annyit megállapítottunk, hogy Henry Porten és Psylander mellől kezdi elhódítani őket egy magyar férfi mozisínés: Várkonyi.

7. *Milyen érdekesebb büntetési módok fordultak elő a tanév folyamán?* Felállítás a padban, kitérdeltetés, a mozitól, színházról eltiltás, engedély-megvonás, pont, kereszt a noteszbe, osztálykönyvbeírás, büntetés-írás („Szemetet nem szabad hagyni az iskolában“, „Tollat kell hozni“) „zsírcédula“ (értesítés a szekundárról) soron kívül való feleltetés stb. Ime, ilyenek érik a diákot, ha pl. elfogják a levelet, mit óra

alatt küld a „kanálfülű komá“-nak, vagy az „özvegy gorillá“-nak címezéssel, avagy a tanár kezébe kerül a jó karikatúra egyik társról, az „add tovább“ jelzéssel, vagy ha rajtacsípnek valakit, hogy a gyakorlatnál a „távnézés“-ben gyakorolta magát. De ezek még csak hagyján! De mikor azzal büntetik a legfelsőbb osztályos internátistákat, hogy egy hétig nem cigarettázhatnak otthon, nem kell-e akkor szaladni olyan fórumhoz, amelynél annak az elengedését kikunyorálhatják! Ugy-e, hogy kell! Vagy mikor az óráról csak számtan-példa ellenében lehet „kilógni“, nem kell-e akkor ellenszerű rosszüllétet szimulálni, amivel már nem jár, ha bejövünk, számtan-példa? Oh szerető józan szívek, mily kedves lesz a ti kedves kis büntetéseitekre visszagondolnunk majd... lengő szakállal!... De a szerkesztőség tagjainak mégis csak legjobban tetszett az a büntetési mód, a mikor a tanár azt mondta a delinkvenszerek: „Szégyeldd magad öt percig!“ (Némelyiknek ugyanis ebből az öt percből már heti órák száma is kitellett volna, — annyi van a füllük mögött. Szerk.)

8. *Melyek voltak a legexotikusabb társaságok a tanévben?* Amikről hallottunk, mind csak ártatlan tréfából, heccből, a diák-humor csillogtatásáért jöttek létre. Mint a szappanbuborékok. A kollégiális érzést egy sem zavarta. A lányok közt egy régebbi lóhere-társaságról hallottunk, melynek tagjai lóhere-plakettet is hordtak. — Hanem a fiú-internátusi élet már megte-remtette a maga exotikumjait: a *lombik-és ellen-lombik* társulatot, a *diák-törvényt* és *egyetemet* és *parlamentet*.

A lombik-társulat jelentése előttünk fekszik. Abból vesszük ismertetését:

Alapítója volt a bibliai Bálám szamara. Dísztagjai Illés, Matuzsálem és Aeneas. A társulat jelenleg élő főmestereit (három internistát) Illés a saját szekérének húzása közben avatta be a lombik misztériumaiba. A társulat célja: „az emberi

boldogság templómahoz egy kápolnát építeni.“ Ezt különösen modern irányú nyelvújítással akarja elérni (pl. szemüveg lombik nyelven: szömeg). Hivatalos jelvény a lombik és a piknométer az ásványtanból. A társulat hivatalos helyisége, hol plenáris üléseit szokta volt tartani, az a — Centaurus csillagon van. Itt sovjet-kormány uralkodik; a belügyi népbiztos Matuzsalem. A földi tagok a plenáris ülésekre Illés és a Göncölszekerén szoktak fölutazni. A társulat elnökének halála után a Göncölszekerén kocsisi állásra van bérszerződése.

A konkurrens ellen-lombik társulatról csak annyit jegyez meg röviden a jelentés, hogy annak földi elnöke — a tejúton útkaparó lesz... Az internátusi „törvényszék“-re, „egyetem“-re és „parlament“-re vonatkozó következő adatainkat kiküldött tudósítónk személyes tapasztalataiból merítettük: „Az ítéletek kihirdetése után gyakori a személyes gyalázkodás, amiből új, meg új, többnyire becsületsértési perek dagadnak. Büntető kódexe gyakran írja elő a párbajt nadrágszíjjal, boxerrel. Az ülés tartama alatt gyakori a tanúk, a bírák, sőt a védő ügyvéd kidobása. A legutóbbi esküdtzéki kampány alatt az államügyészt is ez a sors kerülgette“... „A szabadlegyetemen a jogi fakultást radirgummival eltörölték. Ellenben az esztétikai és illemtani kollegiumok látogatottak. Legjobban ki van fejlődve az orvosi fakultás, hol Kneipp módszerét művelik nagy kedvvel; népszerű kollégiumai: a comböntés lélektana, a nyaköntés metafizikája és a szemináriumi gyakorlatok a vitziprásból...“ A parlament már feloszlott. De tudósítónknak sikerült még az utolsó gyűlésre jegyet szereznie, s meginterjuvolhatta a ház elnökét. „Parlamentünk — mondá ő, — virágozott, míg csak a radikálisok nem jutottak többségre. Mivel azok harsány közbeszólásaikkal folyton zavarták az üléseket, úgy véltem segíhetni a bajon, hogy beválasztattam őket a tisztikarba. De mikor a miniszterelnök is

csak avval a trükkel tudott 2 párthívet szerezni, hogy eltörli a kötelező görög nyelvet és behozza a görögpótló intézményét, — a parlament sorsa meg volt pecsételve. Végelgyöngülésben csendesen kimúlt“...

VIDÁM SZÖGLET

Riport a diák-csínyekről.

Egy fiúgimnáziumunk IV. osztályában ez volt egyszer az élményi tétel magyarból: „A legjobb csínyem.“ (Leírás.) — (Hogy melyik gimnáziumról van szó, azt — tekintve a tételt — szerkesztőségi titokként akarjuk kezelni.) — Elkértük a dolgozatokat s egy kis kalászatot rendeztünk belőle. Kiírtuk a legjobb csínyeket. (Hátha még mi is tanulunk belőlük.) Lássuk csak (kedves, jó papáink), hogy milyen csínyeket követ el ma egy derék kis „gombóc“. (Hopp! ezzel mégis elárultuk, hogy melyik gimnáziumi osztályról van szó, mert a „Diák-Élet“ 1. számában a „Pécsi diák-szótár“ nyomra vezeti az érdeklődőt.) A program elég színes és változatos. Ez a fiú, — mint olvastuk, befűrészelte a falúbéli szabó háza előtt a hidat s aztán este elkezdte csúfolni: „Kecske, mek-mek, gyere ki“ — s mikor a szabó dühösen kiszaladt, beleesett a patakba. Amaz meg kavicsokat tett barátaival a jószágigazgató szabadban fürdőző vendégei lovainak nyerge alá s a megbokrosodott lovak belevetették a vendégeket a pocsolyába. Egy másik meg szüretkor békákat szedett össze, felmászott egy fára és nyakába potyogtatta a néninek, ki rosszaságaiért megszokta feddeni, de őh fátum, egy a bográcsba is beleesett... A papa lehozatta a nebulót és... és a többi már sejtjük. — De van ott szó másfajta szórakozásokról is. Ez a disznóolat alakította át főhadiszállássá s onnét

vezette győzelemről - győzelemre seregét (a falúbeli gyerekeket), míg egyszer a megfigyelő tiszt alatt rájuk nem szakadt. Amaz a csendőröktől lopott varsákat s elment halászni a tilosba, de mikor a halpaprikást akarta megfőzni pajtásaival együtt a csendőrök kerítése mellett, a kerítés meggyúladt és szaladniok kellett.. A másik meg, egy pöttön kis gyerek, a gazdátlan kocsióra ült fel és elhajatott vele, de pórúl járt, mert a gazda ismert hangjára a lovak megállottak s ő nem tudott elmenekülni... (a többit már tudjuk!) A harmadik meg befűtötte a kis iparvasút mozdonyát és kékjútazást tett a holdvilágnál... Az apa utánna ment egy másikon (és... és a többit már tudjuk).

Szó esik egyik dolgozatban holmi hazulról csent dohányzacskóról is, melynek szíronyos cafrangja a természetrajz-tanár figyelmét magára vont a lódítás sem húzta ki a tulajdonost a pipázás gyanújából, hogy *csak úgy cserélte* egy katonátó két pohár borért.

Olvastuk, hogy egyik jóképű „gombóc” legjobb kedvtellése meg az volt, hogy a falú bikáját ingerelte piros kendővel; ez ideges fáramászásban folytatódott és a pocsolába való zuhanással végződött. A másik meg a tyúkokat dézsmáló rókát akarta kifüstölni a lyukából s a közeli bokrokat gyújtotta fel. A harmadik meg úgy fogdosta össze otthon a tyúkokat, hogy zsínegre kukoricaszemet kötött s mikor a tyúkok szemmel együtt a zsineget is lenyelték, magához húzta őket. Hanem az is érdekes, hogy hogyan fogta meg egy másik a csibéket lopkodó ragadozó madarat. Beenyvezett egy zacskót belül, gabona-szemeket tett bele s mikor a madár ki akarta szedegetni azokat, a feje bennragadt s akkor ő kényelmesen megfogta és megfojtotta. Hanem az se utolsó, hogy egy páran hogyan őrizték szüleik kertjében a gyümölcsfákat. Kiment az egyik testvérével este a méhesbe, hogy majd lesik a tolvajt.

De már utolsó cigi is elfogyott a legutolsó slukkig (mit másképen „icig“-nek is nevez a pécsi diáknyelv), de még egy tolvaj sem akadt a flóbert-végre. Unatkoztak... S hiába, csak a borbély- és fodrász-terem (nemde így van kiírva a cégabláikon), de a tolvajt az alkalom *szüli* (mondja a közmondás) s a mi őrzőink is únalunkban szépen felmásztak a fára és tolvaj hiányában ők töltötték be a tolvajok tisztét. De volt annyi eszök, hogy útána egypárat a levegőbe lőttek s a kisiető atyának azt mondták, hogy a tolvajok elszaladtak...

Más ilyen önzetlen gyümölcsfa-őrök meg szintén maguk dézsmálták a fát, de mikor épen mind fenn voltak a fán, jöttek az igazi tolvajok és — ez a legkacagatóbb — azok rakták el őket. A másik meg, — egy vasuti fiú — megtudta, hogy egy hivatalnok parókát visel. Mivel többször beárulta édesapjánál az ő lépes vesszőinek a helyét, boszút forralt ellene. Beenyvezte belül a hivatalnok szolgálati sapkájának belését, kívül meg egy kissé bepiszkította... A személyvonat berobogott. A hivatalnok felkapta sapkáját, fejébe nyomta, s kiállt a perronra. Mikor már szállt ki a sok utas, odaszólt néki a malefaktor: „Lúlú, kérem, júj de piszkos a sapkája! Egy veréb...” Az ijedten lekapta a sapkát... s ott állt a népes perronon — teljesen kopaszon. A parókája is lejött a sapkával együtt... No hát ilyen csínyek tünnek élénk a magyar gyakorlat piros tintás lapjairól... Még folytathatnánk, de nem akarunk az ártatlan diákhuncutériák utvesztőiben egészen elkalandozni. Inkább még csak egy kis statisztikát közlünk, hogy lássuk, milyen csínyekre kapható mostanság egy „gombóc”. A 48 tanuló között ugyanis a különböző ártatlan csínyek így oszlanak meg: szökés hazulról: 1, civakodás a testvérekkel: 1, iskolai törvények kijátszása: 2, ijesztés: 3, félrevezetés: 4, állatkínzás: 5, tilos szórakozás (vadászás, halászás, kocsiázás): 7, gyermekes boszúállás: 12, gyümölcs lopás

(a fáról, s nem a spájzból): 13. Ime tehát ez az utóbbi két faja a csinyeknek, melyek azért mind az ártalmatlanság keretei között mozognak, leggyakoribb a kisdíák koponyáiban! Még csak annyit jegyzünk meg hű riportunkhoz, hogy a legtöbb „gombóc“ gyakorlata végén, heves testi fájdalmaokról panaszkodik. Az a panasz vörös fonálként húzódik végig ezen téma kidolgozásán...

(x.)

Diák-típusok

II.

„A vaddemokrata.“

„Fiúk, fiúk! Összetartás! Összetartásban az erő! stb. szónokol a „tízpercek“-ben.“ Le az olyan emberekkel, mint a Blau-stüml papája, ki milliókat harácsol össze a háború miazmájából s a militarizmus molochjából s a barrikádok nirvánájából... „keveri zagyván a szavakat, miközben rött haja zord szemébe csüng és arcán túlvilági kéj tükröződik vissza. S ha a „tízperc“ letelte után behúz az órán, mély flegmával, de különösen, ha érzi, hogy figyelik, nagyobb zajt csapva, indignálódva ül le helyére. Ha lehet, óvatosan dörög is. Misztikus homályba burkoltan, felhúzott szemöldökkel adja tudtadra, hogy nemsokára itt lesz az idő, mikor üt a leszámolás nagy harangja és hogy ő biztos forrásból tudja, hogy biztos már, hogy itt semmi sem biztos, ami biztos, vagy biztosnak látszik, hogy biztos... Mindig hirt ad róla, hogy most olvas egy remek könyvet, melyben vitriollal vannak leöntve a betűk... Ha néha — csak úgy véletlenül — el is hozza egyiket-másikat, passzusokat olvas fel belőlük olyanoknak, kiknek papái úgy a két társadalmi osztály között a választó vonalon élnek. Szeret jassz-kifejezéseket használni. A kölcsönkért holmik ott ragadnak nála. Ha végre erélyesen követeled őket, dühös lesz rád, elhint egyet-mást itt-is, ott is rólad, mintha a te papád kezéhez is ta-

padna valami, de a kölcsönzötteket nem hozza vissza. Kénytelen vagy elmenni a lakására. Ezt ő tudományos híre iránti tiszteletnek, vagy részéről a megtérés kedvező jelének veszi, amely előtt te bizonyára heves lelki megrázkódtatásokon mentél át és legalább a papáddal kezdtél meghasonlani. Ne szólj neki semmit. Fogd hónod alá kölcsönzött holmidat és gyere el. Mert különben sohasem látod vissza portékádat.

Legközelebb a „drukkmajster“-t veszszük a palettára. **(Cs.)**

Mi a pech?

1. Pech az, ha az ember (teszem azt) görögéből készül és (teszem azt) latinból — szed be.

2. Pech az, ha az ember óra alatt „hirtelen rosszul lesz“ és ép akkor — csengetnek.

3. Pech az, ha az ember boldog és — nem üt az órája.

4. Pech az, ha az ember a vonalzót, vagy a mandzsettát kipreparálja történelmi évszámokkal, vagy algebrai képletekkel és — otthon felejt.

5. Pech az, ha az ember a kölcsönkért Ferenc József-kabátban, mikor visszaadja, bent felejt — a papa dorgatóriumos levelét.

6. Pech az, ha az ember a természet szabad ölné rá akar gyújtani egy maga sodorta cigarettára s az arra botanizáló természettanár ajánl az embernek udvariasan — tüzet.

7. Pech az, ha az ember ép akkor lép be a terembe, mikor a természettanár a majmokról magyarázván, előre jelzi: „No fiúk, most jön — a gorilla“.

**Legelterjedtebb diáklap
a pécsi „DIÁK-ÉLET“!**

Egy őskori kártyabarlang felfedezése.

A kispircsizmai lelet alapján ismerteti a Diák-élet külön geologusa.

Telefonon jelentették nekünk, hogy Pécsen a kispircsizmai dűlőben, egy pliocén korszakbeli kártyabarlangra bukkant egy kiváló geologus, ki a földtani intézet részéről ott ásatásokat végzett. Mi örömtől reszkető hangon feleltük, hogy azonnal kirobogunk a helyszínére és még ha lehet ebben a tanévben a természettan tanár úrral, beillesztjük a tantervbe is az eredményeket. Egy munkatársunk felhívta a szerkesztőségnek ilyen alkalmakkor meghatottságtól reszketni szokott, külön Ferenc József-kabátját és felkereste a hírneves tudóst, a színhelyén. A leletei alapján a következőképpen rajzolta meg munkatársunk előtt ez őskori kártyabarlang életét:

„A mésztufában talált több négyzet alakú síma, hasított kőlap cirádáiban elvitázhatatlanul felismerhetők Harras Rudolf, Reding Itel s a hős Tell Vilmos kontúrjai. A hatalmas kőasztal körül talált mammútcsontvázak azt mutatják, hogy a mammútokat itt fogyasztották el s agyarukat egyenesen betették a bankba, mert a laza lösz rétegbe és egy hatalmas kőtábla beágyazva egész halmaz mammút-agyar hevert. A résztvevők, mint a leletek bizonyítják, kisebb fajta murenákon és vándorköveken foglaltak helyet. A kőasztalon és körül hevert, fiatalokú koponyák és egy öreg nő csontvázat találtam. Ebből azt következtetem, hogy valószínűleg pliocén-korszakbeli kosztos diákok voltak a résztvevők, kik összeveszték a bankon s a békítő szerepre vállalkozott kosztadónő áldozatú esett fékezhetetlen dühöknek... A harc hevében érthette őket a lösz réteg beszakadása, mely azután eltemette, de egyuttal a tudomány nagy hasznára szépen konzerválta is őket...“

Ennyit tudtunk meg az ősz tudós leleplezéseiből. Még csak annyit jegyzünk

meg, hogy ezen pliocén-korszakbeli kártyalapok Harras Rudolf, Reding Itel és Tell Vilmos stb. mellképeivel hű utánzatban szerkesztőségünk több tagjának magánlakásán megtalálhatók és hogy ők azok gyakorlati alkalmazásában mesteri ügyességet sajátítottak el.

Humor a mellényzsebben.

— **A diák-letesek lapjairól** —

1. Megadta neki! Az egyszerű diáknak igazi fogfájása volt. És pedig éppen születése napján. Rettenetesen szenvedett. S a posta a következő klapanciákat hozta neki egy távoli barátja tollából:

„Minden nap, mely fényét reád árasztja,
Legyen mint e születésed napja!
Éjjel-nappal, későn korán
Légy jókedvű, mint ez órán.“

2. Pillanatfelvétellel. A diák le akarta vétetni magát. De nem talált kellő pózt. A fényképész végre ajánlotta neki, hogy egy könyvet vegyen a kezébe, mintha olvasna...

— No nem bánom, adja ide. De aztán csak pillanatfelvétellel legyen ám!

3. A. Mesés bagóim vannak! Kőne?

B. Köszönöm. Nekem ugyan be nem adod a megyfaleveledet!

A. Semmi megyfalevél! Ez elsőrangú m. kir. dohányjövődék.

B. Igen, sejtem pofám: elsőrangú jövődék—menedék dohány!

4. Hirdetés. A napokban a Szív-utcától a Holdvilág-utcaig elvesztettem — a türelmemet. A becsületes megtaláló kéretik, hogy az illő jutalom ellenében lakásomon (Birka-utca 24., félemelet) szállásadó nénimnél leadni sziveskedjék. Néki nagy szüksége van rá.

5. Elvesztettem tegnap számtanvizsga után viharvert és vízálló számtanjegyzetemet. Ha a becsületes megtaláló lakásomra (Nefelejts-u. 10. b.) visszahozza — beverem a fejét.

TÁRCA

A vizsgálat.

Diák bohóság 3 felvonásban. Irlta: Laborc.

Színhely a tanterem.

Személyek:

Spúri Balázs a „béljós“ (alias haruspex,
Keszeg Csaba, „a drukkajmszter“,
Lángai Kricsi, „az angol ész“,
Furó Gerguc, „a furfangos“,
Hábor Izsó, „a zseni“,
Spicz Náci, „az üldözött“,
Nyúl Pesta, „a pechfogli“,
Kátai Lulu, „az író“,
Mohos, latin,
Dankó, számtan,
Bódogházi, magyar tanárok,
I. szekundás,
II. szekundás,
Kátai Márton, az „elkeseredett apa“,

Szekundások kara. Nép (diákok). Történik délelőtt
8—10 óra között.

(Tanterem. Jobbról padok, balról katedra, a
első bal sarokban fekete tábla. Az első padok még
üresek. „Szekundások kara“ (háttal a sarokban)
Spúri (a táblát és katedrát törölgeti.)

PROLÓG.

(Könyvvel kezében a padok előtt jár.
Megáll a közepén és énekel).

Rettenetes nap virradt ránk,
„Rémes“ lesz a mai vizsgánk.

(Az ujján számol:)

Első tantárgy a zord latin,
Nyelné el a Hades statim. (A kar ismétli.)
Második a komisz számtan,
Ebből legtöbb szekundánk van. (A kar ismétli.)
Végül magyar stílusztika,
Vesztünk lesz a stílushiba. (A kar ismétli.)
Ha Fortuna nem lesz velünk, haj,

Suszterinas lesz a nevünk, jaj! (A kar ismétli.)
(Prológ leül az egyik padba s mindnyájan lassan
lehajjták fejüket.)

I. JELENET.

Spúri előre jön, kezében nedves
szivaccsal a táblát kezdi törölgetni. A nagy
csendre megáll):

Ni, mért lóg úgy az orrotok?
Vadalmába haraptatok?

Szekund. kara (donogva, fej-lehajtva):

Ha Fortuna nem segít, haj,
Suszterinas lesz a nevünk, jaj!

Spúri (élénken):

Reméljeteek hisz van „spúri“,
Ez fog bennünk kirántani.
Noteszomra mondom néktek,
Hogy ti alap nélkül félték,
„Béljósáshoz“ én jól értek,
Számításban én nem véttek.

(Noteszére üt)

Feleltetek ti eleget
„Töltelék“ lesz belőletek.
Szerencse fel, szerencse fel!
A fő dolog a számítás,
Csak spúri kell, csak spúri kell,

(Egyik újját az az órára teszi.)

Meg jó „nózi“ és — semmi más! (tovább
törölget.)

Szekund. kara (nekibátorodva:)

Szerencse fel, szerencse fel!
A fődolog a számítás,
Csak spúri kell, csak spúri kell.

(Ujjukat egyszerre az orrukra teszik.)

Meg jó „nózi“ és — semmi más.
Olyan diák, ki a vizsgára nem áll képesre.

II. JELENET.

Voltak. Keszeg Csaba (könyvekkel
kezében, térdremegve a középre megy.)

Spúri: Szervusz Keszeg! Az inadba szállt
a bátorságod? Ne félj, nem felelsz!

Keszeg (legyint kezével és énekel:

Térdem remeg, szívem dobog,
Az examen nem kis dolog,
Latin miatt hideg kiráz
És ég bennem a „lámpaláz“.
Már volt drukkomból nekem elég! . . .
De tan leszek ma „töltelék“! . . . (A többi-
hez fordúlva:)

Polluxra kérlek, sügátok,

Minden „glikkert“ nektek adok. (Helyére megy megy a padok közt és egyesekhez fordulva ismétli a két utolsó sort. Nagyon sóhajt. Leül, lehajtja a fejét.)

III. JELENET.

Voltak. Lángai Kricsi. (hencegve fel-lép könyvekkel és egy csomó kék „bak-ter“-ral kezében. A középben megáll és énekel:)

Nem rettegtem meg semmi vérsz,
(Fejére bök)

Mert van nálam „patent kis ész“.
Akárini baj reám szakad,
Mentő eszmém mindig akad.
A fordítás nem ment soha,
De ma nem voltam ám „topa“;

Mutatja:

Van nálam sok ily kék füzet

Mutatja:

Mit az ember jól szétszedhet!
Kívágom én így a rezet,

(Homlokára bök)

„Az angol ész“ célra vezet!
Kívágom én így a rezet,
„Az angol ész célra“ vezet!

(Helyére megy a szekundások közé.)

IV. JELENET.

Voltak. Fűrő Gerguc (könyvekkel a hóna alatt. Kilógó mandsettáját és a körmeit már jó előre tele írta. A középben megáll és énekel:)

Fűrő Gerguc az én nevem,
A félelmet nem ismerem.
A furfanggal eveztem át
A szekundák Charybdisát.

(Mutatja)

A mandsettán a „ragozás“,
A körmökön a „fokozás“
S cipőm orrán nincs semmi más,
Mint csak csupán — a „rendhagyás“.
A könyv hátán a szó neme,
„Mákos“ a lap minden köze! . . .
A furfang itt a földolgoz:
Latinból így kilábalok.

(El a szekundások közé.)

V. JELENET.

Voltak. Hábor Izsó (nagy hajjal, széles, csokorra kötött nyakkendőjével fellép:)

Spúri: Szervusz Hábor! No, készültél-e?
Hábor: Hogyisne! Nem ettem kefét!
Magolás nélkül is tudok én: (Megáll.)
Mint éles beretva olyan az én eszem,
Az „egész“ algebrát egy este „megeszem“,
A többi „magonc“-ra ép azért „fűtülök“.
Oly bolond nem vagyok, hogy majd én készülök.
Talentum vagyok én még pe'ig javából,
„A lángész“ kimászik a csávából.

(A középben helyére megy, leül.)

VI. JELENET.

Voltak. Spicz Náci (Háboréhoz hasonló öltözetben, sietve berohan.)

Spúri: No, Spicz Náczi! Hogy megy a magyar?

Spicz (legyint:) Ne is hozd elő. Mindig pechem volt, ma is az lesz.

Kisujjam hegyében az egész poézis,
A magyar professzor „üldöz“ azért mégis.
Ha kihitt, minden vér a fejembe szaladt,
Kétszer is vargáztam, egy-egy óra alatt.
Ha meg mer buktatni, irok egy nagy cikket,
Tudom, hogy azontúl nem szekiroz minket!

(Középben el a helyére.)

VII. JELENET.

Voltak. Nyúl Pesta (hanyag öltözetben)

Spúri: Szervusz Pesta! Tudom, hogy fujod, mint egy athanatosz!

Nyúl Pesta (bosszúsan:)

Mit ér, ha mindig pechem van!

(A középben megáll és énekel:)

Pechfóglit voltam én, mióta csak élek,
Átkozott pechem van, majd meg esz a méreg.
Leckéimet én otthon „egy szuszra“ lefűjtam,
De a pech mindig csak diadalt ült rajtam.
Vagy nem volt „jó spiccem“ s elhagyott az
[„ándung“,
Vagy akkor hívtak fel, mikor „mind
|vargáztunk.“
Vagy könyvem „épp akkor“ nem volt kijelölve,
Vagy „épen ez a lap“ hiányzott csak benne.
Egyszóval a sorsom rendkívül mostoha,
Végig vert engemet a pechnek ostora.

(Középen a szekundások közé megy, leül,
[lehajtja fejét.]

VIII. JELENET.

(Voltak. Diákok. Némelyik Spúrihoz megy és izgatottan jövendöltet magának a noteszéből. Megjelenik Kátai Lulu, fel-felé borzalt hajjal, tollal füle mellett, fekete bársony-kabátban, virággal a gomblyukban. Hóna alatt nagybetűs „Novelláim“ felirású óriási füzet.)

Spúri: Szervusz Lulu! Mit hozol?

Kátai (hanyagúl): Novelláim! Most jelent meg egy a „Nagyárpád és Vidék“-ben. Ime a fogalmazás!

Spúri (átfutja) . . . Ejnye . . . ki van itt aláírva? . . . Cyprián . . . Hisz ez nem te . . .

Kátai: Pszt. Ez az álnevem. Ne mond meg senkinek se!

Spúri (csodálattal végig méri:) Hiszen Lulu te egész nagy író vagy!

Kátai: Meghiszegetem azt! (A középen megáll és énekel:)

A magyar szekunda engem nem ártól,
Ismerik álnevem a pesti lapoknál
Hekuba énekiem a buta elmélet.
Egy író! mindenre megtanít az élet!
A magyar dolgozat témáit megvetem.
«Utolsó éjjel» sem jön hozzá ihletem.
Az idők mohától nem retteg az író!
Felette nem lehet egy tanár a bíró!

(A padok közt a szekundások közé megy
[és leül.]

IX. JELENET.

(Voltak. Diákok. Az első pad kivételével minden pad megtelik. Spúri tintát, tollat tesz a katedrára.)

Spúri (Noteszét kitarja és énekel a dobogóról:)

Eh engem a Spúri soha be nem csapott,
Mindenki jegyeit feljegyzem én legott.

(Noteszében forgat és egymásután olvassa:)

Amint én számítom, ezekből ítélve,
Nem igen leszünk ma veszélynek kitéve.
Nékem mind egyes lesz, kivéve gürögből.
Lássuk csak tinéktek, könyvem mit jövendöl?

(Keszeg feláll, kérőn int feléje:)

Keszeg te latinbói félsz, mint előbb monád,
Ne drukkolj, kenyeres, „jó“-d lesz, nem
[szekundád!

(Lángai feláll és int feléje:)

Lángai mit búsúlsz, nem «ettél csak meszet.»
«Jó»-d lesz, ha én mondom, csak vágd ki
[a rezet!

(Fúró is kérdi, hogyan áll:)

Fúrónak is dettó így áll a szénája,
Sőt lehet jelese, ha helyét megállja!

(Hábor, Spicc egyszerre felállanak:)

Számtanból, magyarból egyiktek se kétes
Mindegyik végjegye „erős“ elégséges!

(Nyúl Pesta feláll s kérdi némán jelekkel:)

Kátai jelese «biztos mint a halál.»
Hogy bevág jóslásom, «leteszem a fejem.»
Biztos ez, aminthogy Spúri az én nevem!
Ne búsúljatok hát kedves barátaim!
Tegyétek magatok túl a drukk gondjain!
A drukkra balzsamként hat a „finom spúri.“
Nem kell „az esetet“ oly nagyon „felfújni!“

(Három tanár alakja feltűnik az ajtóban.
Tovább mennek, beszélgetve a folyosón.)

(Szekundások kara (neki bátorodva:)

Szerencse fel, szerencse fel.
A fődolog a számítás,
Csak spúri kell, csak spúri kell.
Meg jó «nózi» és — semmi más!

(Egyszerre orrukhoz illesztik ujjukat:)

Finom nózink van minekünk
Tód' zikker, hogy nem felelünk
Szerencse fel . . .
Ha lerontjuk a kettesünk,
Elégséges is jó nekünk.
Szerencse fel

MÁSODIK FELVONÁS.

(Mohos, Dankó, Bódogházi tanárok jönnek noteszokkal, Mohos nagy osztálykönyvvel és egy fehér vizsgálati ívvel. A fiuk felállnak, köszönnek).

Mohos: Leülhetnek . . . Kezdődik a vizsgálat. (Kezébe veszi az ívet) Latin nyelvből lássunk előbb egypárat a kétesek közül. (Olvassa) Jöjjenek ki. Spúri, Keszeg, Lángai, Fúró, Hábor, Spicz, Nyúl István, Kátai.

(Kijönnek az első pad elé.)

Mohos (ceruzával feléje bökö)

Spúri Balázs! Mondd meg nékem latinból . .

(Itt a kéziratban hatalmas erőművi behatásból származott folytonossági hiány látszik. Azért műkedvelői előadásokra utasításunk a következő: Fekete fátyolfüggöny. Gyászos közzene. A függöny mögött látszik, mint a szereplők felállnak, dadognak, leülnek, táblához mennek. (Függöny fel!)

Mohos (az iratokat összeszedve):

Szekundások, „kétesek“ lefeleltek.

Cum pudore most már haza mehetnek.

Majd a többit megvizsgáljuk azután

lőjjenek be két órára délután!

(Spúri ajtót nyit, a tanárok kimennek).

HARMADIK FELVONÁS.

Spúri (beteszi az ajtót, a többiekhez fordulva lemondással énekl):

Noteszom ezennel én ide levágom

Nem derít fel engem semmi a világon!

Nincs már most más hátra, elmegyek én innét,

Enyhadóbb ég alatt keresek szerencsét!

Szekundások kara (búsan):

A spúri, a spúri csúfosan „bedöglött“

Bekaptuk, bekaptuk, mindnyájan a löcsöt.

Nincs már most más hátra, „elvágódunk“ innét,

Nemesebb pályákon próbálunk szerencsét! (El.)

Keszeg: Drukkoltam eleget, drukkoljon hát
[más is.]

I. diák (gúnyosan): Nem kínoz már többé a
[morbus scholaris!]

Lángai (sírva): Bakterom, bakterom, mikor
[látlak téged?]

II. diák (gúnyosan): Fonalat szurkolni nem
[kell az tenéked.]

Fúró (sírva, mandsettájához énekl):

Mandsettám, mandsettám, szégyen ért miattad

III. diák (nevetve): Csiriz fog diszleni ezentúl
[terajtad!]

Hábor (merengve): Készülnék, készülnék, de
[most már hiába!]

IV. diák: Turkálhatsz könyökig a csirizes tálba.

Spicz (fenyegetve): Üldöztek ... üldöztek. Kint
[lesz az újságba! ...]

V. diák (gúnyosan): Hiába, komám, csak benne
[vagy a zsákba!]

Nyúl Pesta: Pechem volt, pechem volt. Az
[a lap hiányzott!]

VI. diák: Megbuktál, megbuktál, hiába cifrázod.

Káta i: Spongyát rá, nem félek az idő mohától.

VII. diák: Hát hékás, a papád nagy nadrág-
[szíjától?]

(Az első padsorban ülő diákok le-
húzzák az egyik cipőjüket és vonalzóval
taktusra ütik a cipőjük talpát. A padokban
ülő összes diákok nevetve énekl a szekundázottak felé):

Tik-tak-tik, tik-tak-tik, kalapács, kalapács.

Hogy izlik, hogy izlik a bukás, a bukás?

(Felállnak és úgy tesznek mintha fo-
nalat szurkálnának)

Hej-haj-huj, hej-haj-huj, a fonál, a fonál

(Arculütéseket utánozva kezükkel)

Megkenve, megkenve, szuperál, szuperál!

Keszeg, Lángai, Fúró, Hábor, Spicz,
Nyúl, Káta i (sorba állnak az első pad előtt
kórusban énekl, miközben tenyerükkel
nyakukat riszálják)

Nyissz-nyassz-nyissz, nyissz-nyassz-nyissz,

[így jártok majd ti is.]

Elmetszi nyakatok a dikics, a dikics!

(Azok mind nevetve rázzák a fejüket).

Káta i Márton („az elkeseredett apa“
hentesöltözetben berohan, megragadja Lu-
lut és meg is teszi azt, amit mond)

Piff-paff-piff, piff-paff-piff, a pofon, a pofon.

Jól csattog, jól csattog arcodon, arcodon ...

(Nevetés. A szekundások elszaladnak;
Káta i Lulu orrát zsebkendővel befogván
kioson utánuk).

Káta i Márton (a közepén):

Fejmunkás nem lesz fiamból

Azt látom,

De megél majd sonkán meg jó

Kolbászon.

Derék hentest nevelek én

Belőle,

Hét vármegyén híres leszen

A pörce.

Nem érdemes erőltetni

A dolgot,

Examenten ha az úrfi

Ellógott.

Úgy kell tenni, mint én most az

Ipsével,

S derék munkás lesz belőle

Idővel.

Szellemi és fizikai

Munkások,

Igy lesz gazdag a ti szegény

Hazátok!

(Függöny).

GYERMEK- ÉS DIÁKTÁNCISKOLA-

megnyitás. Ez úton van szerencsém mindazon t. Szülőket értesíteni, kik eddig gyermekeiket a gyermek-tánciskolában való részvételhez bejelentették, hogy a f. hó 16-án (hétfőn) d. u. 5 órakor kezdetét veszi a Nőgyeletben, melyen kizárólag 6—12 évig vétének fel. **Tandij 60 K.** — Ugyancsak a Nőgyeletben f. hó 23-án d. u. 6 órakor nyílik meg a diák-táncanfolyam, melyen kizárólag csak középiskolai tanulók vétének fel. **Tandij 80 K.**

Beíratkozni lehet lakásomon; Megye-útca 15. sz. Teljes tisztelettel:

Kovács József,
okl. tánctanár.

Kemény Béla

máv. órás, ékszerész és látszerész

Pécs, Jókai-tér 6. szám
(tejpiac, Radócsay-féle ház).

Telefon 797. szám.

Szemüvegek, orrszorítók (orvosi recept szerint is), lorgnettek, műszemek, orvosi hőmérők, lég-súlymérők.

Óra, ékszer- és optikai javítá-
sokat saját műhelyemben gyorsan
és olcsón készítek.

Kovácsolt jegygyűjtről állandó nagy választék.

Keresztelő és nászajándékok!

**Minden diáknak kötelessége, hogy :
előfizetőket gyűjtsön a Diák-Életnek!**

Levágandó és beküldendő egy alábbi kereskedésbe!

Előfizetési felhívás!

Harmadik számunkkal **július 1-én rendes előfizetést nyitunk helyben és vidékre (a demorkacionális vonalon belül)** t. olvasóinknak. — S azontúl rendes előfizetőinknek házhoz is hordatjuk a lapot, illetőleg a vidéken tartózkodóknak postán elküldjük. Ettől kezdve lapunk (házhoz hordva, illetőleg postán szállítva) a következő áron lesz kapható :

Egész évre	34.— K
Félévre	17.— „
Negyedévre	8.50 „
Egyes szám ára pedig ..	1.40 „

Lapunk a tözsdékben és könyvkereskedésekben s a rikkancsoknál is kapható. Ezeknél a túloldali szelvény felhasználása, vagy a név és pontos lakás jelzése mellett az előfizetők sorába való lépés szándékát is lehet tudatni. Mi igazolvánnyal ellátott megbízottainkat akkor el fogjuk küldeni a lakásra az előfizetési díjnak nyugtató ellenében való felvételére. — Különb en a következő helyeken az előfizetési díjakat is átveszik és nyugtázzák: **Weidinger u. Domján** könyvkeresk. (Széchenyi-tér), **Günsberger** könyvkeresk. (Ferenciek-u.), **Fürst** féle nagyárúda (Király-u.), **Talics József** könyvkeresk. (Mária-u. sarok), **Tausz** dohánytözsde és a **Kiadóhivatalban** (Indóház-utca 23. szám, dohánytözsde.)

APRÓ HIRDETÉSEK

Veszünk állandóan egyes könyveket és egész könyvtárakat!

Iskolakönyveket a legmagasabb árban veszünk! Krausz és Tsa könyvkereskedése, Irgalmasok-utca 14.

Becserélném vadonatúj békebeli façonú **cserkészkalapomat**, esetleg eladnám. **Köhler** Lajos, realista. (Siklósi-utca 17. szám.)

VI. VII. VIII. oszt. ciszt. gimnáziumi tankönyvek **jutányos áron** eladók. Gúthner M., cist. főgimnáziumi VI. oszt. tanulónál.

Eladó egy alig használt, magas, erős termetre való Ferenc József kabát. Cím a kiadóhivatalban.

Lakást, kosztot ajánl **gimnázisták** számára szeptemberre, az akkori árak szerint Késmárky Györgyné (Mária-u. 25. sz.)

Novákovics István

hangszerkészítőnél egy tanonc felvétetik. Saját készítményű tambúricák és tambúbrácsák kaphatók. Pécs, Kossuth Lajos-utca 4. szám. ::

Karpf Berta ajánlja dúsan felszerelt raktárat **modern** könyvekben, levélpapirokban, írószerekben. Használt iskolakönyveket jutányos áron vesz. — Pécs, Király-utca. ::

Stengel és egyéb művészlapok nagy választékban kaphatók az Indóház-utca 23. szám alatti dohánytözsdében. **Diákoknak árkedvezmény.**

KLIE LAJOS V. o. ciszt. főg. tanulónál II., III., IV. és V. osztályú, jókarban levő **iskolakönyvek** kaphatók jutányos áron

Hírdetések felvételnek.

Levágandó és beküldendő egy alábbi kereskedésbe!

Előfizetési aláírás.

Alulírott előfizetek július 1-ével a „**Diák-Élet**“-re (a kívánt módozatot csak **aláhúzással** tessék jelezni): egész évre, félévre, negyedévre. — Az előfizetés-összeget **befizettem**: Domján u. Weidinger könyvkeresk., Günsberger könyvjkeresk., Taizs József könyvkeresk., az Indóház-u. 23. sz. alatt, dohánytözsde, Tausz Király-utcai tözsdében. — (Az előfizetés helyét is csak aláhúzással kérjük jelezni.)

Név:

Állás:

Pontos lakcím:

Egész évre.....34 — K Félévre..... 17 — K
Negyedévre..... 8.50 K

DIÁK-ÉLET

Diák-társadalmi és kulturális lap a leány- és fiúközépiskolák és internátusok részére

A szerkesztő-bizottság hivatalos helyisége a ciszterci főgimnázium ifjúsági könyvtára. Telefonhívó szám 2-95
Hivatalos órák: kedd d. u. 1/2-3-1/4-ig; péntek d. u. 1/2-3-1/4-ig. Kiadóhivatal: Iadóház-u. 23. alatt. Telefonszám 6-85.

A lapra felügyel: Dr. GONDÁN FELICIÁN, főgimnáziumi tanár.

A kiadóhivatal vezetője: VASS IMRE, főgimnáziumi tanuló.

TARTALOM:

1. Munkás, vidám és modern fiatalság.

2. **Hírek.** Felhívás. — Hány az oklevél? — A diákság és a gazdasági munka. — Tanfolyamok. (Gázmotor- és stabilgépkezelői-tanfolyam, szünidei ismétlő és foglalkoztató-tanfolyam, gyermek- és diáktánc-tanfolyam, könyvkötő-tanfolyam, a Pius-főgimnázium előkészítő tanfolyama, gépkezelők és lakatosok továbbképzője.) — Az érdem mezejéről. — Nagy érdeklődés a lánygimnázium iránt. — Vakációi ifj. könyvtár, stb. — *Fontos tudnivalók a szülők részére a jövő tanévre* (A tanítóképző, lánygimnázium, főreáliskola, tanítóképző-intézet hivatalos közleményei)

3. **Tudomány és irodalom.** Gazdasági és társadalmi elméletek. (I. közlemény: Merkantilizmus Fiziokratizmus.)

4. **Sport.** Football-metcek. — A P. C. F. cserkészcsapat. — Új sportklub.

5. **Vidám Szöglet.** Hárfahangok a blamázsról. (Vers. Egy bukott diák noteszéből. — Hogy nevezik egymást a diákok? — Pandora szelencéje. (Travesztált mitológia.) — Pécsi diákszótár. (II. r.) — „Zsugázás“ közben. — Diák-humor a mellényzsebben.

6. **Tárca.**

7. **Hirdetések.**

Munkás, vidám és modern fiatalság.

Ez a mi ideálunk... Mert a jövő társadalmi átreformálódás között benne látjuk azt az erőt, mely a nemzetben a valódi szellemi és anyagi erőt a közboldogság javára fenntartani és kamatoztatni fogja. Fialat lelkünk szeizmografja érzi, hogy ránk az egészséges társadalmi kialakulás terén nagy feladatok várnak a jövőben. Ezt a hivatásunkat állni is akarjuk. Tudjuk, hogy e gondolat, érezzük, hogy e kívánság úgyis ott él a ma fiatalsága lelkében, de mi

csak egy kis rendszerbe akarjuk tenni s a modern munkásság látószögébe óhajtjuk emelni egy kis eszméltetéssel.

Tűzzünk ki pajtásaink, mind-egyikünk legalább egy határozott célt a vakációra! Ime egy-kettő, lányok számára: az összes házbéli fehérneműk kijavítása, a harisnyák megstoppolása, részvétel a nagymosásban, nagytakarításban, kenyérdagasztás megtanulása, a baromfik ellátása, segédkezés a konyhán, stb., stb.; — a fiúk számára: segédkezés az irodában, a gazdaságban, a kertben, egy hasznos ipari mesterség elemeinek elsajátítása, stb., stb. Most

egész évre	34.— K
fél évre	17.— K
negyed évre	8:50 K
egyes szám ára	1:40 K

Lapunk két hetenkint 16 oldalon jelenik meg. A helyi előfizetők a kiadóhivatal (telefonszám 6 85.), vagy a szerkesztőség (telefonszám 2-95.) útján telefonon is, vagy ismerős diák útján is megrendelhetik a lapot. A vidéki előfizetőket kérjük, hogy a megrendelést levelezőlapon közöljék a szerkesztőséggel (Pécs, ciszt. főgimn., ifj. könyvtár) vagy a kiadóhivatallal (Vass Imre, főgimn. tanuló Pécs, Indóház-utca 23.) Kérjük a szíves pártolást!

Az érdem mezejéről...

(I. közlemény).

A nyomtatott értesítők elmaradása folytán, mi közöljük azon kedves társaink neveit, akik az egyes intézetekben jutalmakat nyertek el, hogy meghajthassuk előttük elismerésünk zászlóját azon eredményekért, melyeket az érdem mezején vívtak ki maguknak. A beérkezés sorrendjében az egyes intézetek köréből a következőket van módunkban mai számunkban közölni:

I. A városi polgári fiúiskola Úrnapján tartotta tanévzárását, melyet a belvárosi templomban ünnepélyes Te-Deum vezetett be. Utána az intézet énekzene termében gyűlt össze az ifjuság, hol a tanévzárás a Hymnussal kezdődött. Az intézeti igazgató ismertette a tanév lefolyását, kiosztotta a jutalmakat.

Jutalomdíjat adott:

Városi Tanács	160.— K
Schvarc Károly úr	150.— K
Lenkei Jenő úr (rajz)	100.— K
Pécsi Takaréék	100.— K
Központi Takaréék	100.— K
N. N. (szavalatra)	30.— K
N. N. (tornajut.)	30.— K
Kamat	10.— K

összesen 680.— K

Ebből 40—40 K-t kapott: Hübler K., Renner J., Steiner J. I. o. t. Hirth I., Káptalan I., Keilbach R., Waltz D. II o. t., Benedek K., Dorn L., Havas J. III. o. t. és Baumann J. Schippert F. Krämer E. IV. o. t.

Rajzból jutalmat kapott: Keilbach R. (60 K) és Szabó J. (40 K) II. o. t.

A szavalati jutalmat Molnár F. III. o. t. vitte el, míg a tornajutalom nem került kiosztásra.

II. A Pius-főgimnáziumban intézeti vagy konvikтусi jutalmat vagy kitüntetést kaptak a következők:

Saághy András, Takács Imre és Patacsi József, Simon Lajos, Faller Ádám, Menyhárt Béla I. o., Kucserka Miklós, Speiser Győző és Fortvingler István, Novotny György, Révy Gyula, Nagy József II. o., Bors László és Hamar Zoltán, Huber Ferenc, Petz Ádám, Steiner Károly, Balzár Ernő, Gyomlai József, Fodor Imre, Mayer János, Wolf József III. o., Kiss Andor, Jozipovics Péter és Benedek László, Németh László, Schmidt Vilmos IV. o., Treer István és Mantuano József, Gonda József, Koch István, Antal István, Cecron István V. o., Schneider János, Bölöny József és Sass Dezső, Papp József, Ruthner Oszkár, Szabó Pál, Vargha János VI. o., Schmidt Jenő és Belloncsik Aladár, Cižek Antal, Dokupil Dezső, Rómeisz Gyula, Sey Lajos, Tomby Ferenc VII. o.

III. A tanítóképzőintézet növendékei közül jutalomban részesültek a június 20-án tartott évzáró ünnepélyen:

Bertalan László, Csernyánszky László, Hesz Károly, Kandeczky Elek, Papp István, Winkler István I. é., Kraut Ferenc II. é., Eicher János, Kiss János, Krémer István, Pávicsek János, Mozsgai Sándor III. é., Horváth István IV. é. továbbá Balogh Lajos és Martinek József.

IV. A ciszt. főgimnáziumban jutalmakat kaptak: Radó László, Simoncsics (rajz) I. o., Borbély Ferenc II. o., Schmidt Andor IV. o. (ének), Gúthner Iván VIII. o.

Fontos tudnivalók a szülők részére a jövő tanévre.

Az intézetek hiteles hirdetései.

I. közlemény.

A szülők és a diákok legfontosabb érdekeit akarjuk szolgálni azzal, hogy már most megkezdjük a jövő tanévre szolgáló tudnivalók pontos közlését az összes pécsi középiskolák és internátusok köréből. Az utazási és beszerzési nehézségek meg gondolása indít erre bennünket. Vakációi számainkban ez a rovatunk állandó lesz s a legpontosabban és legkörültekintőbben fogjuk benne előre tájékoztatni olvasóközönségünket mindenről, ami csak a jövő tanév kezdetére nézve (beiratások ideje, módozatai, felv. és tandíjak, jav. és pótló vizsgálatok, szükséges okiratok stb.) érdekelheti az összes pécsi középiskolák köréből. A papirhiány miatt a középiskolák ezen tanév végén nem adtak ki nyomtatott értesítőket s így a szükséges tudnivalókról sem tájékoztathatták a szülőket. Mi, amint terünk engedi, ezt kívánjuk a leghitelesebben pótolni az intézetek igazgatóságaitól beszerzett értesítéseink alapján:

I. Tanítónőképző intézet. (Notre Dame-nőzárda.) „A felvételért írásban kell folyamodni az intézet igazgatóságához. A folyamodványhoz a következő okiratok melléklendők: *a.)* egyházi keresztlevél, *b.)* születési, polgári anyakönyvi kivonat, *c.)* a legutolsó isk. bizonyítvány, *d.)* hatósági orvosi bizonyítvány arról, hogy a folyamodó a tanítónői pályára alkalmas, *e.)* a folyamodó lakóhelyéről kelt hatósági, községi bizonyítvány a családfő polgári állásáról. *f.)* ha ebből a magyar honosság meg nem állapítható, akkor hatósági honossági bizonyítvány. *g.)* Azok részéről, akik a folyamodás évében iskolába nem jártak, megfelelő hatósági erkölcsi bizonyítvány. *h.)* Azok az 1918–19. tanévi rendes és magántanulók, akik az

iskolai év végén valamely okból nem jelenhettek meg a vizsgálatokon, szeptember elején pótló vizsgálatot tehetnek. Erre a célra a jelentkezés az igazgatóságnál legkésőbb szeptember 1.-én 12 órakor.

Az igazgatóság “

II. Felsőlyányiskola és lánygimnázium. (Notre Dame.) „A beiratások szept. 1. 2. és 3.-án lesznek. Azok az 1918–19 tanévi rendes és magántanulók, akik az iskolai év végén valamely okból nem jelenhettek meg a vizsgálatokon, szeptember elején pótló vizsgálatot tehetnek. Erre a célra a jelentkezés az igazgatóságnál legkésőbb aug. 29.-én 12 órakor.

Az igazgatóság.”

III. Áll. főreáliskola. „A tanulók folyótatólagos szabályszerű felvétele a pécsi főreáliskolába az 1919–20. tanévre az igazgatói irodában szeptember 1–3. napjain mindenkor délelőtti 8 órától 12-ig az igazgatóságnál és osztályfőnököknél történik, ismétlő tanulók felvételre csak szeptember 4-én jelentkezhetnek. Azon tanulók, kik most, a tanév végén beiratkoztak és már jelenleg is az intézet növendékei, az igazgatóságnál hagyták a felvételre szükséges okmányaikat és lefizetvén a felvételi díjat, megkapták rendes beiratási igazolványukat, mellyel a jövő tanév elején a szeptember első napjain eszközlendő beiratások alkalmával az osztályfőnököknél jelentkezni tartoznak. Aki ez szeptember 4-ig tenni elmulasztja, nemcsak a belépésre való jogosultságot, hanem a befizetett felvételi díjat is elveszti. Az első osztályba csak életük 9-ik évét betöltött oly növendékek vétetnek fel, kik a népiskola négy alsó osztályát jó sikerrel végezték s arról bizonyítványt mutathatnak elő, vagy felvételi vizsgálatot igazolják, hogy hasonló mérvű képzettséggel bírnak. Oly tanuló, kit először vesznek fel az

intézetbe, születési és himlőoltási bizonyítványait tartozik a beiratásnál bemutatni, ha pedig már 12. évét betöltötte, újraoltását is hiteles bizonyítvánnyal kell igazolnia. A többi tanuló iskolai bizonyítványa alapján veszik fel. A beiratkozásnak személyesen s a szülő vagy annak helyettese kíséretében kell történnie., (Az igazgatóság közlése.)

IV. *A tanítóképző intézet.* (Az igazgatóság közlése.) „Értesítjük a jövő iskolai évben beiratkozni szándékozókat, hogy a beiratások augusztus 29-én és 30-án fognak megejteni, augusztus 31-én lesz a Veni Sancte, szeptember 1-én meg fognak kezdődni a rendes előadások. A javító és pótvizsgálatok ideje e szerint augusztus 27. és 28. Az első évfolyamra jelentkezőknek nem kell előre folyamodniok, elég ha a beiratás napján jelentkeznek egyik szülőjüknek, vagy azok felnőtt helyettesének kíséretében a következő okmányokkal: 1.) Utolsó iskolai bizonyítvány, 2.) orvosi bizonyítvány a tanítói pályára alkalmasságukról a trachomamentesség igazolásával, 3.) keresztlevél, 4.) honossági bizonyítvány. A jövő iskolai évre fizetendő díjak, amelyek előreláthatólag tetemesen emelkedni fognak, kétszörösebb fognak a lapok útján közölni.”

Hány az oklevél? A pécsi középiskolák végzett növendékei a tanév végén érettségi oklevelet, a tanítóképzők növendékei meg tanítói oklevelet szereztek. A tanítónőkészítő intézetben 31 tanítónői, a női kereskedelmi intézetben 48 érettségi oklevél, a fiúkereskedelmi intézetben 55 érettségi, a tanítóképző intézetben 6 tanítói, a ciszt. főgimnáziumban 34 érettségi (köztük 8 lány), a főreáliskolában 37 érettségi oklevél került kiosztásra. Így ha hozzá vesszük a gázmotor-kezelői tanfolyam 90 és a stabilgép-kezelői tanfolyam 65 kiosztott oklevelét, akkor lát-

juk, hogy 366 tanuló (köztük kb. 100 lány) szerzett Pécsen a június folyamán oklevelet, vagyis belépőjegyet e bajos, küzdelmes kenyérkereső életbe!

A diákság és a gazdasági munka.

Július első hetében a keresk. és a ciszt. főgimn. tanulói dolgoztak a Radócsay-féle szőlőben. Szőlőt kötözték. Napidijuk 18 kor és fél liter bor volt. Majd a hardirokkantak kertgazdaságában foglalkoztak többen a ciszt. főgimn. felső osztályosai közül. Napi díjuk 8 korona volt. Majd ismét a Radócsay-féle szőlőben foglalkoztak többen. Jelentkezés a szerkesztőségben a hivatalos órák alatt.

A gázmotor- és stabilgépkezelői tanfolyamok vége. Nagy látogatottságnak örvendtek ezen tanfolyamok a társadalom minden rétegéből. Június vége felé folytak le a vizsgálatok. A gázmotorkezelői tanfolyamon kb. 90, a stabilgépkezelőin kb. 65 oklevelet osztottak ki a sikeres vizsgálatok után. Az új tanfolyamok csak októberben fognak megnyitni.

Szünidei ismétlő és foglalkoztató tanfolyam középiskolai fiú- és leánytanulók számára. Ezen a főreáliskola tanári karától vezetett tanfolyam célja: a sok kényszerszünet által megzavart tanév hiányainak pótlása, elemi iskolai tanulóknak előkészítése a középiskolába való átlépésre; német, francia, angol, latin nyelvi gyakorlati kurzusok, rajz és festés; torna, játék, sportok és kirándulások. Előkészítés a középiskolából a műegyetemre való belépésre a felső mennyiségtan elemeiből, a vegytanból és az ábrázoló geometriából. Szegény sorsú tanulók a tanfolyamon díjmentesen vehetnek részt. Eddig kb. 80 tanuló jelentkezett.

A szünidei gyermek- és diák-táncfolyamok látogatottsága. Két tánc tanár nyitott a szünidőre tánciskolát. S a kettőnél összevéve kb. 150 résztvevő tanulja a régi és modern táncokat.

Szép szám. Látszik, hogy a szünidei tánc-tanítás gondolata jó. Kovács tánc-tanár a tánc-tornát is gyakorlatba vette kellemes kirándulások keretében. Fellner tánc-tanár tanfolyamán is modern tanítás folyik. A szünidei tánc-tanulás és a két jó nevű tánc-tanfolyam minden képen érdemes a pártolásra.

Könyvkötő tanfolyam. Amit mult-kori „Használt tankönyvek kijavitása“ c. cikkünkben megpendítettünk, a diákság körében élénk visszhangra talált. 24-en jelentkeztek az intézetekből a Gondán Felicián dr. vezetése alatt álló könyvkötő tanfolyamra. A cél az, hogy a tanulónál kéznél levő legprimitívebb eszközökkel és anyaggal (kés, olló, tű, cérna, vonalzó, doboz-papír, gyakorlatfedőlap stb.) a leg-rongyosabb u. n. „saláta“ könyvből is használható könyvet állítsanak újra elő. A tanfolyam minden nap 9–11-ig tart. A fiúk nagykedvvel „talpálnak“, „fűz-nek“ és „takarnak“ a könyvkötő-induló dallama mellett, mely így kezdődik: „Itt van már a vakáció, Nem fenyeget már a bagó“ ..

A Pius főgimnázium előkészítő tanfolyama. A Pius főgimnázium igaz-gatósága az első osztályba beírt tanulók számára ingyenes előkészítő tanfolyamot nyitott. Cél az elemi ismeretek pótlása. Részt vehetnek olyan tanulók, akik szept-emberben szándékoznak beiratkozni a Pius gimnáziumba. Jelentkezni lehet minél előbb — az igazgatói irodában.

Gépkezelők és lakatosok tovább-képző tanfolyama. A fémipari szak-iskola hat hétig tartó tanfolyamot rendez, melynek tárgya a következő: kazánrend-szerek, tüzelő, vitzisztító berendezések, gőzgépek vezérművei, kondenzatorok, in-dikálás, fékezés, az előforduló hibák és azok javítása, a vas és acélok gyártása. Az előadások a ciszt. főgimnáziumban tartatnak.

Nagy érdeklődés a leánygimná-zium iránt. Az előzetes beírások e jö-nevű intézetbe június hó 25-én és 26-án voltak. S már az első napon annyian je-lentkeztek az I. osztályra, hogy — mint személyesen utánajártunk — a létszám még az nap betelt. A második napon már sok jelentkezőt el kellett utasítani az igazgató-ságnak.

A vakációi ifj. könyvtár. Itt jelent-jük, hogy a ciszt. főgimnázium Pécssett tar-tózkodó tanulói részére a szünidei könyvtár-órak július hó 29-én és aug. 12-én (ked-den) 10 órakor lesz. Az eddigi olvasmányok jobb tartalmi kivonataiból egy kis matinét is rögtönzünk utána, ha azokat egy nap-pal előbb a szerkesztőségben benyújtják. Humoros számról mi gondoskodunk.

Bútort a főreáliskolának! (Az igaz-gatóság felhívása a szülőkhöz.) Tekintettel arra, hogy az áll. főreáliskolának ez idő sze-rint semmi felszerelése nincs s az új tan-évet intézetünkben csakis azon esetben nyithatjuk meg, ha a legszükségesebb bu-torzatot legalább kölcsön útján már kellő időben biztosítjuk, a főreáliskola igazgató-sága már most felkéri az intézet jelenlegi, valamint volt növendékeinek szüleit és hoz-zátartozóit, hogy fölös készletükből az in-tézetnek a lehetőség szerint székeket, eset-leg padokat, asztalokat, kályhakat és szek-rényeket kölcsönözzenek s ez iránti kész-ségüket nevezett intézet igazgatóságánál mielőbb jelentsék be, annál is inkább, mert ezeknek egy részére a már legközelebb meg-nyitandó szünidei tanfolyamban is szükség lesz s egy ily népes intézetnek ily módon való berendezése is hosszú időt igényel.

Műkedvelő előadás a „Diák-élet“ javára. Pszt, nem lett volna szabad még talán ezt a címet sem kiírni a lapunk-ban, ha a mi kedves barátainkon, a Klári-kákon, Olgákon, Jolánkákon, Mancikon, Babikon és Illyken, meg az I., II. és III. Bélákon múltott volna a dolog, mert ők szigoruan meghagyták, hogy ne írjuk ki

A merkantilizmus.

Tisztán gazdasági irány a középkor nyomán fellépő merkantilizmus. Mégis társadalmi szempontból is van némi fontossága, mert az ipar és kereskedelem fejlesztésével előkészítője a későbbi nagyfontosságú Smith-rendszernek, másrészt pedig ez az az elmélet, mely a hűbéri rendszert végleg megtöri.

A XVI. századtól kezdve mindinkább a gazdasági jelenségekre terelődik a figyelem. Pénz, hitel, bankügy és árak foglalkoztatják a gazdasági írókat. Ezen dolgozatokból fejlődik ki aztán a gyakorlatban is használt merkantilizmus.

A rendszer azon elven alapszik, hogy az az állam a hatalmasabb, melyben nagyobb mennyiségű pénz van. Élő példa erre ez időben Spanyolország, hova rengeteg mennyiségű kincs ömlik Amerikából és ez a körülmény számára nagyhatalmi állást biztosít. Ebben az időben a nagyobb hatalmak kifejlődésében szerepet játszó állandó hadseregek eltartása, a fényezés a királyi udvarokban és a főnemesek pompaszeretete különben is rengeteg pénzt emésztett. Természetes tehát, hogy a kormányhatalomnak mindenütt elsőrendű kötelessége a belföldi nemes érc-értékek növelése.

A hiányok pótlására először csak a nemes érc-kivitel és az árubehozatal megtiltását ajánlják az írók, később azonban már szabályozni kívánják az összes ügyleteket a bel és külföld között, végül pedig a mérleg tanával lépnek föl. A „mérleg-tan“ értelme az, hogy az állam irányítsa az egész külkereskedelmet olyképp, hogy a kivitt áruk értéke mindig nagyobb legyen, mint a behozottaké és az így keletkezett mérlegbeli differencia csakis nemes-ércel legyen pótolható.

Mindezeknek következménye a védvámok behozatala; továbbá, mert a vezetők látták, hogy az ipari termelés sok-

kal több, és értékesebb árut képes piacra dobni, mint a földművelés, fölkarolják az ipart és ajánlják az írók a mintagyárak felállítását és a fokozottabb bányászatot.

A merkantilizmus korában általában két irányt találunk az ezen iskolához tartozó íróknál. Az egyik a kereskedelem felvirágoztatásával a pénz behozatalát, a másik a kivitel érdekében az ipar fejlesztését tartja fontosnak.

Azáltal, hogy a merkantilizmus a kivitelre serkent, kedvez a nagyiparnak és a kisipart, mely pedig a helyi szükségletet elégíti ki, elhanyagolja.

Hibázik a merkantilista elmélet abban is, hogy csakis szűk, nemzeti szempontot tart szem előtt és az állami beavatkozástól sokat vár.

Főhibája a pénz túlbecsülése. A pénz nem lehet a nemzeti jólét alapja, mert nem jelenti az anyagi javak bőségét, mit a földművelés és ipart teremt. Lehet ugyan a pénzért behozni a külföldről is szükséges termékeket, de ezzel megszűnik a merkantilista elmélet sarkolatos tétele a kiviteli többletről és a rövid jólét után hanyatlás következik, mint ezt Spanyolország példája és történelme bizonyítja.

A merkantilizmus csak Franciaországban tud jelentékenyebb eredményt felmutatni.

A merkantilizmus első képviselői spanyolok és portugálok. Legtökéletesebb azonban e rendszer az angol íróknál, hol Mun, Child és a franciáknál, hol Melton és Forbonnais a nevesebb merkantilista írók.

Gyakorlatban a francia Colbert XIV. Lajos minisztere alkalmazta, kiről a rendszert colbertizmusnak is nevezik.

A fiziokratizmus.

A társadalomgazdaságtan első tudományos rendszere a fiziokratizmus.

Ha párhuzamba állítjuk ezt az iskolát az előbbi merkantilista iskolával, azt

tapasztaljuk, hogy míg az főként a gyakorlati élet szempontjából foglalkozik egyes gazdasági kérdésekkel, ez tudományosan is tárgyalja a társadalmi gazdasígtant és mindenek előtt annak alapfogalmát iparkodik tisztába hozni.

Mi az alapja és miben áll a fiziokratizmus?

Alapja a XVIII. században uralkodó természetjog. Természetjog Pufendorf S. szerint mindaz, amit az ész parancsol. A fiziokratizmus törvényei tehát természetjog törvények (észtörvények), nem pedig tételes törvények. Ennek megfelelőleg a fiziokratizmus individualisztikus rendszer, mely a merkantilizmussal szemben az állami beavatkozást ellenzi és károsnak tartja.

Itt találkozunk először a „laissez faire laissez aller“ (hagyjatok mindent magára!) elvével. A fiziokratizmus ezen tételéből folyik, hogy közgazdaság nincs, csak magángazdaság.

Minthogy e rendszer az egyént saját ügye elintézésére képesítettnek jelenti ki, az egyéni teljes szabadság szószólója. Ezért elítéli a jobbagység intézményét és eltörlését követeli. És tényleg, ezen nagyjelentőségű újításra ezen rendszer szószólói adják meg az első lökést.

Gyakorlati szempontból azt tanítja e rendszer, hogy egyedül a földműves osztály termel új anyagot, főként ez növeli a nemzeti jövedelmet, következként csak ezt lehet megadóztatni. (Egyadó-rendszer.)

A fiziokratizmus előhírnöke Sully, IV. Henrik, francia király minisztere, ki nagy gondot fordít a mezőgazdaságra. Legfőbb képviselői Quesnay és Turgot.

Quesnay a külső természet tanulmányozásakor abban szigorú rendet vett észre. Későbbi tanulmányok után azon meggyőződésre jutott, hogy ezen rend és az emberben levő természetjog törvények az ember felett uralkodnak. Az ember egyiket sem sértheti meg büntetés nélkül. Az

erkölcsi világrend megsértése ugyanis már magában foglalja azt a rossz visszahatást, mellyel ez az emberi nem fentartására szolgáló természeti törvényekre hat. A természeti törvény követelménye, hogy tiszteljük mások szabadságát is.

Ennyiben állította föl Quesnay a fiziokratizmus ethikai irányát.

Turgot, Quesnay legkitünőbb tanítványa a gyakorlatban is igyekszik megvalósítani elveit.

Szerinte a társadalom két osztályra oszlik: az iparosok és földművelők osztályára. Minthogy azonban a föld többet szolgáltat, mint amennyi a művelő fenntartására elegendő, új osztály keletkezik, a földbirtokos osztály. Ezentul a földműves és az iparos annyit kap, amennyi fenntartásukra éppen elegendő, a fölösleg pedig a munkanélküli földbirtokos osztálynak jut. Ezen osztály, mint bármikor rendelkezésre álló (classe disponible), a közügyek által szükségelt szolgáltatokra alkalmas.

Termékeny osztály szerinte is, valamint Quesnay szerint is, a földműves osztály.

A kamatvételre vonatkozólag az a nézete, hogy igazságos. Ugyanis minden vállalathoz tőke szükséges. Aki pénzt kölcsönöz, tőkét ad kölcsön, eladja használatra pénzét. Az pedig szerinte természetes, hogy a vállalkozó a tőke jövedelmét megosztja a tőke tulajdonosával.

A tőke akár közvetve, akár közvetlenül, de mindig a földből származik tőkésesség útján.

Ez a fiziokratizmus gyakorlatibb iránya.

Mindezekből láthatjuk, hogy a fiziokrata iskola főként azt vitatja, hogy egyedül a földművelő növeli a nemzeti gazdagságot. Ez a tétel a mai szemüvegen át nézve nem helyes. Manapság ugyanis tudjuk, hogy az ipar és kereskedelem nélkül egy ország sem lehet gazdag és a

nemzetek jólétéhez azok viszonya szerint körülbelül egyforma arányban járul hozzá a földművelés, ipar és kereskedelem

De megcáfolható e rendszer alapjában a „laisser faire“ elvben is. A cáfolatot a történelem már elvégezte. Az állam, mint fékező hatalom, amint levette kezét az egyénről, azonnal óriási harc kezdődött, a „bellum omnium contra omnes“ (az összes harca az összes ellen.) Az érdekek ellentétesek és az állami fékező hatalom nélkül a hamisítványokkal és csalásokkal a gazdasági téren is a gonosz érdek győzött. Szükségessé vált tehát az állami beavatkozás, hogy megfékezze az uzsorát, a hamisítást és a csalást

A fiziokratizmus különben sem tudott a gyakorlati életben nagyobb jelentőségre emelkedni, mert mint láttuk, egyoldalú rendszer, másrészt pedig, mert a nyomában keletkezett liberalista irány a gazdasági életet sokkal helyesebben fogta föl és így csakhamar győzelemre is jutott.

A liberalizmus.

A liberalizmus tulajdonkép nem elméletileg kieszelt rendszer, mely az emberiséget megragadta és melyet elvi előnyeinek fogva ültettek aztán át a gyakorlatba, hanem bizonyos kulturális és gazdasági tényezők eredményeként keletkezett, melyek új szellemet teremtettek az egész világon.

Történelmileg véve, a liberalizmus az abszolutisztikus felfogás ellen lép fel, még pedig a középosztály érdekében.

Az abszolutisztikus intézmények ugyanis majd agyonnyomták azokat, kik nem tartoztak az uralkodó felső osztályhoz, viszont az uralkodó osztály nem ismerte el ezek jogait, sőt az egyéni és gazdasági szabadságot sem. Az uralkodó osztály fennmaradása érdekében a hatalmat kisajátította és minden ujítás elől elzárkózott, vagyis antidemokratikus és konzervatív volt. Végül a hatalmát kifelé

is érvényre akarta juttatni, ezért jellege imperialisztikus. (Lásd a történelemben az abszolutizmust és felvilágosodott abszolutizmust!)

Mindezek megszüntetése érdekében a középosztály küzd, de mikor célhoz ér, az előbb még hibáztatott jogokat magának vindikálja és így a győzelem új harc csiráit hordja magában, melyet a vagyontalan munkásosztály indít az egyenlőség jegyében (l. szocializmus.)

Természetes, hogy az abszolutizmus elleni harcnak vezérei voltak, kik aztán függetlenül a történelemtől, nem késtek a maguk nézeteit a jövő társadalmáról kifejteni. Így keletkezett az elméleti liberalizmus, mely sokkal tisztultabb mint a győzelemre jutott történelmi.

Az elméletek felállítói szerint a liberalizmus az a tan, mely a szociális, praktikus életet a szabadság (libertas, innen: liberalizmus) eszméjének alárendeli és azt ezért föláldozza.

A liberalizmus legnagyobb apostola Smith Adám, kinek nevéből e rendszert Smith-rendszernek is nevezik.

Smith a glasgowi egyetemen az etika tanára volt. Turgot, Quesnay és az idősebb Mirabeau hatása alatt kezdett önálló kutatásokba, mikor ezek társaságából, Párisból visszaérkezett hazájába és itt szülővárosában Kirkaldyban letelepedett. Tíz évi tanulmányának eredménye az 1776-ban megjelent „Inquiry into the nature and causes of wealth of nations“ (Vizsgálódások a nemzetek vagyoniosságának természetéről és okairól) c. műve. Smith tanait ebből ismerhetjük meg. Alapgondolatai a következők:

Mint hogy az idejét mult állami be rendezkedés az emberiség fejlődését gátolja, követeli az állami be nem avatkozást és az egyén tevékenység felszabadítását. Az állami rend kényszerének megszűnése után a társadalmi állapotok felvirulását az emberi természet garantálja.

Az emberi ösztön ugyanis arra sarkall, hogy saját javunkat keressük és jólétünket növeljük. Az emberi önzés közérdekű lesz, mert ha az egyének a szabadsággal megtalálják boldogulásukat, boldog és gazdag lesz az egyének összessége, az állam is.

A gazdaságra való törekvés természetsszerűleg versenyt idéz elő. Ez a verseny tulajdonkép nem más, mint a létért való harc. A közgazdaságot, majd a munkát és árut kínálók és keresők szabad versenye irányítja. A fiziokratákkal ellentétben, kik szerint az ország gazdasága a föld, Smith rendszerének sarkköve a munka. Egyedül ettől függ az ország gazdasága, ezen alapszik minden dolog értéke és minden áru ára.

A külkereskedelmi politikában elítéli a merkantilistákat és a külföldi kereskedést fontosabbnak tartja, mert ebben két belföldi töke forog, míg ottan az egyik külföldi.

(Folyt. követ.)

SPORT

Football-metchek.

Második számunkban megemlékeztünk a M. S. E. I. csapata és a vál. diákcsoport pünkösdhétfői versenyéről. Azóta volt újabb mérkőzés is a két csapat között 12: 2. eredménnyel a M. S. E. javára. A vál. diákcsoportok résztvettek a jún. 28.-és 29.-diki hetes tornán is. A jún. 28.-diki előmérkőzésben a G., H. diákcsoport közül a G. csapat lett a győztes 3:0 arányban. Ez utóbbi a 29.-diki középmerkőzésben 6:1 arányban győzelmet aratott az E. csapat felett. A délutáni döntő mérkőzésben a diákok a pécsi football-csapatok között a második helyet vívták ki maguknak. Ez mindenképen szép eredmény, ha tekintetbe

vesszük azt, hogy rendes football-egyesületünk még nincs és így rendszeres tréningünk, hol *igazi* összjátékot tanulhattunk volna, még sohasem volt. — A Pécsi Munkás Sport Klub júl. 6.-án sportünnepélyt is rendezett Siklóson, melynek programjában football-metch, vivás, birkózó verseny és kabaré szerepelt. A match az A és B csapat között 4:2 eredménnyel folyt le az A csapat javára. — A kereskedelmisták, reálisták és gimnázisták csapatain kívül, melyek június folyamán szintén többször mérköztek egymással, van még a Pius-internátus kebelében is football csapat, melynek II. szakasza a legutóbbi match alkalmával 0:2 eredménnyel vette vissza a győzelmet az előbb győztes III. szakasztól.

A P. C. F (ciszt. főgimn.) cserkész-csapat

A május 4.-diki matiné óta 25 taggal szaporodott, úgyhogy létszáma most 70. Az ujonc- és a többi őrsök szorgalmasan végzik a rendház kertjében és kint szabadban a rend-, bot- és testgyakorlatokat s az utász munkákat. Minden héten 4—5 alkalommal van őrsi gyűlés. Eddig a vakációban két sikerült kirándulást is tett a csapat egyet a Mecsekbe, egy egész naposat a patacsi lőtérre. A májusi matiné és kiállítás hű és humoros leírására pályázatot is hirdett az őrsvezetői gyűlés; ennek nyertesei: Gosztonyi Gy., Miskovszky M. és Windischmann R. őrsvezetők.

Új sport-klub.

Jún. 29.-én alakult meg Róth Sándor vezetésével a Pécsi Bőrmunkások Sport Klubja. Részt vett a hetes tornán is, hol az E csapattal küzdött. Az eredmény 11:0 volt az E csapat javára. — Júl. 13.-án ismét mérközött az új csapat. Az eredmény 5:1 a B. csapat javára.

VIDÁM SZÖGLET

Hárfahangok a „blamázs“-ról.

(Egy bukott diák noteszéből).

*Reggel kicsit későn kelek.
De erről én nem tehetek...
A leckémet úgyis tudom,
Másra pedig nincsen gondom.*

*Könyveimet megkeresem,
Szerencsém van... mind meglelem.
Még egy kicsit gondolkodom.
Az összes leckéket tudom?*

*Egyesre nem, de kettesre
Megfelelek, Istenemre.
De ha ez nem sikerülne,
Hármas biztos lesz belőle!*

*E tudatban útrakelek...
Majd valahogy megfelelek...
Félúton jut az eszembe:
Egy könyv nem volt a kezembe!*

*Eh, az blíktri, tíz sor lecke,
Majd „bevágom“ a tízperc-be!
Hisz „Hermann und Dorothea“
Utolsó kis „gyöngé“ óra!*

*Meg aztán hisz már feleltem,
Nem szólíthatnak ki engem...
Kedvre derít e gondolat,
S megérkezem pár perc alatt.*

*Osztályomba betoppanok.
De itt gyászos, amit hallok.
Épen most jött a körözüvény,
Német lesz a számtan helyén.*

*... A teremben néma csönd van
Kire sújt a végzet mostan?
Lekonyítom úrva fejem.
S mit hallok? Csak nem a nevem?*

*Elöttem a világ forog.
Szédelegve kítámothygok.
A tanár egy ideig vár...
Csak ennyit hallok: „Elmehet már!...“*

*Látom a pótvizsga rémét.
Mindez, kérem, mindez miért?
Rongyos tíz sor kis fordítás,
S nem ért volna ez a blamázs!*

*Nem volt ennek más az oka,
Mint a tanár — régi foga
Az órára nem jöhetett.
Mert abból — a plomb kiesett!*

(e)

Az egérfogás.

(Viharos jelenet egy természetrajz órán).

Nyereg alatt puhította: Szub Róza.

SEMÉLYEK:

1 természetrajz-tanár.

Sok hatodikas.

1 egér (a főszereplő és tragikus hős
egy személyben).

A hatodik osztály több tekintetben nevezetes a gimnázista életében, de különösen az ad néki nevezetességet a mi szemünkben, hogy itt ásványtannal is foglalkozunk. S ilyenkor az ember kezdi a somogyi áldással áldani azokat, akik a föld alatt mászkálnak, ahelyett, hogy okosabb dolgokon törnek a fejüket és mindenféle ásványt cipelnek elő onnét a diákok bosszúságára.

Egy ilyen ásványtani óra előtt vagyunk épen a tízpercben. S ezért mindenkinél könyv van — a hóna alatt. Aggodalmas ábrázatok látszanak, melyekre mintha felvolnának vésve Dante szavai: „Hagyjatok fel minden reménnyel“, (hogy nem felelünk).

Végre megszólal a „repedt fazék“, a pedellus csengője. Befelé tartunk. A gondfelhők sötét árnyai gyülekeznek az arcokon. A vitézlő hatosok is bevonulnak az osztályba. A tanár már fennül a katedrán. Pápaszemét törölgeti. A „béljóslok“ szerint ez már rossz ómen! Pedig hát nincs ok most a félelemre. A tanár ajkairól elhangzik a mentő szózat: „Menjünk fel az előadóba!“ A vitéz görögök nem csaptak oly üvöltést, mikor Xenophonnal meglátták a tengert, mint a minőt a negyven diák-torok produ-

kált erre. „Mégsem felelek kristálytanból, pedig már rám járt a rúd!...“ Ilyféle öröm sóhajok röpködnek a légben. A fiúk felérnek az előadóba. Ki ki munkához lát. Az egyik nagy buzgalommal magolja a félszögek függvényeit (tehát a következő óra számtan lesz).

Az utolsó pad szélén ülő nagyreményekre jogosító csemete sikeresen oldja meg a feladatot, mint lehet az előtte ülő kabátját (a fizika törvénye szerint) gyújtólencsével kiégetni. Lapos Frici meg a bal-középen nagy igyekezettel oldja meg a gyomor-problémát, egy jókora vajás kenyeret majszolván. Az utolsó pad lakói a magyar irodalomnak szentelik magukat, buzgón tanulmányozván Jókait és Nick Cartert. A tanár pedig buzgón magyaráz, hogy milyen fontos az oxigén a természetben, s hogy annak egyik vegyülete, a széndioxid életlőden hat az élőlényekre. „Itt van egy egér — mondja a professzor, megigazítván pápaszemét, — ez a tudományok oltárán fog vértanúhalált szenvedni, meg fogjuk őt ölni széndioxiddal“. Az utolsó padban elteszik a könyveket és Frici torkán is megakad a falat. A tanár beteszi az egeret egy viharvert dunsztos üvegbe, s ebbe meg egy üvegcsövet tesz, hogy azon a széndioxid behatoljon az egérhez. De ekkor mi történik? Ereinkben megfagyott a vér. Az egér, úgy látszik, nem pályázott a tudomány vértanújának méltóságára és „szégyen a futás, de hasznos“ jeligével el kezdett kimászni az üvegcsövön. Pár pillanat alatt (hisz egér volt!) egér utat nyert és vígan szaladgált a preparáló asztal pala'edelőn. Végre felocsudtunk mi is és kiadtuk a jelszót: „Fogjuk el a dezertort!“ S megindult a razzia az egész vonalon. De nem tudtuk elfogni élve, mert egyik buzgó utolsó padista haditalpával úgy rátalált lépni szegényre, hogy azt sem mondhatta: „Szervusz Léni“ és az eliziumi mezőkre költözött.

A tanár tovább magyarázott. A nap tovább sütött. Juve a detektiv király tovább

kergette Nick mestert... az utolsó padban. Minden maradt a régiben. Csak a tudomány vértanúja tünt el a balfenéken... azaz iskolaszolga személtlapján. (g.)

Hogy nevezik egymást a diákok?

A világ kezdetétől fogva úgy volt, hogy a diák azoknak, kiket szeret, megszokta változtatni a vezeték-, vagy keresztnevét. Ez már egy ősrégi formája a diák-humor csillogásának s a kollegialis érzületnek. A Pius-internatus egyik szakaszában például az elmúlt iskolai év egy időszakában az kapott lábra, hogy mindenki kapott egy új nevet, s mindenkinek ezen a néven kellett egymást szólítani; aki ezt elmulasztotta, 2 fillért (1 „vas“-at) fizetett a „szakaszpénztár“-ba.

Különben ezen iskolai év felkapotabb diák-elnevezései a *fiú*-intézetekben a következők voltak:

Aeneas bakter. Agglegény, Agganacs, Ali, Ármin, Banya, Bele, Belló, Boci, Busi, Cerberusz, Cányi, Csigá, Csonka, Dalai Láma, Danyó, Dekkan, Detektiv, Didi, Doku, Domján, Doszi, Dódika, Durbinccsógor, Dzsössz, Express (mert gyorsan jár), Fáni, Feketepéter, Félórrú, Fifi, Fót, Fűszer, Gárol, Gyegya, Gizi, Gójaláb, Grófigyerek, Gyökér, Gysza, Hájas, Háromháta, Heki, Hekken, Heks, Itke, Jákob, Jene, Juhász-Péter, Juliska, Kacsa, Kajla, Kandúr, Kaparkovics, Karaffa, Karcsi, Kata, Kácsu, Kelempájsz-madár, Kesi, Kisböfi, Koca, Kokas, Kokó, Kondás, Kopaszfejű, Kuki, Kuli, Kulpa, Kusidor, Lantos, Leila, Lekszi, Libamája, Lisztes, Lizi, Lovász, Luci, Maci, Made, Makszi, Mangolica, Marci, Médi, Mici, Mikádó, Mikulás, Mimi, Mogos, Moic, Móric, Mökke, Náci, Nádiveréb, Nyakorján, Nyilas, Nyuszi, Optimusz, Papagáj, Pela, Pick-peck-pock, Plepszi, Ploncz, Poloska,

Pók, Prézli, Propiorka, Puci, Pufi, Púp, Púp-öccse, Rajah, Rátko, Ridzza, Rodika, Rozi, Rupi, Rutkár, Sári, Selyem-kutya, Selyem-majom, Sipi. Slott, Smici, Spacc, Stajesz, Stepszli, Stipó, Szajkó, Szapi, Sziámi ikrek, Szivattyú, Szív, Talpas, Tonyigosz, Tőf-tőf, Tusi, Üde, Vörös, Vaddisznó, Zongora, Zsaj, Zsoké, Zsófi, Zsuzsi.

Pandora szelencéje.

(Travesztált mitológia.)

Jupiter — mint tudjuk — egy remekművű szelencét ajándékozott Pandora nevű görög asszonyságnak és megmondta neki, hogyha nem nyitja fel, teljes életében boldog lesz. De az asszonyság kíváncsi volt. Felnyitotta. A *bajok*, miket Jupiter oda bezárt, kirepültek s őt és embertársait szerencsétlenné tették.

Azóta híres Pandora szelencéje.

*

Vagy 6000 évvel ez esemény után úgy az iskolaév vége felé két diák sétált* város melletti szép erdőben. S megtalálták — csudák csudája — Pandora szelencéjét, melyet ő a végzetes pillanatban kiejtett kezéből. Rögtön „körzönyílásba vették“ s benne tartották a közös cigidohányt. Egy viharvert „háború előtti“ radirért szereztek egy lánckereskedőtől cigi-papirt is. Így aztán mindig volt „értelme“ a szelencének. . .

*

„A tanár úr mérges,“ jár szájról-szájra az óra előtti „tíz perc“-ben. Csöngetnek. A tanár belép. Csakugyan. Homlok redői komolyak. „No mi van mára felad. . .“ Puff. Valami nagyot csörren. Kinos csend. „Mi esett le?“ — „Kérem tanár úr — a tolltartóm!“ A tanár lejön a katedréről. Alánéz a padnak. . . Mindent lát és mindent tud. A Pandora szelencéje! S a következő percben az osztálykönyv megjegyzések rovata egy be-

jegyzéssel lett gazdagabb. A tanár csak ennyit jegyzet meg: „Ferkó, néked a cigaretta sodráshoz határozottan nincs szelencéd.“

Pécsi diák-szótár.

— Második közlmény. —

Adja a kasszát, a bankot, — henceg, hazudik.

Alász . . . alszgelaszt, — alászolgája (Pius.-g.)

Átszálló, — pofon; kapsz egy átszállót a hadapródig, a. m. kapsz akkora p.-t, hogy a hadapródiskoláig repülsz tőle.

Bakter, — magyar fordítás az idegen nyelvekhez, (isk. segédkönyv.)

Begyullad, — megijed.

Belóggat, — felültet.

Bemárt, — vlkire hazudik.

Berak, — 4-est fog.

Beverklíz, — szóról-szóra megtanulja a leckét.

Beveszi a veknit, — elhiszi a hazugságot.

Bicska, — magyar fordítás az idegen nyelvekhez; isk. segédkönyv.

Bigi, — cigaretta.

Bliccel, — órát mulaszt.

Blicklí, — a 3-as érdemjegy.

Buckó, — rendőr.

Cave canem, — nem tiszta a levegő.

Cúg, — szippantás a cigarettából.

Csap, — szóról-szóra tanul.

Csikli, — a cigaretta vége.

Csikó, — szekunda.

Csűr, — lop.

Daciz, — 1. hazudik, 2. beszekundázik.

Diri, — direktor.

Döfi, — kis cipő, fehér kenyér.

Dugasz, — 1. kis deák, 2. goal football-nál, 3. szekunda (Pius.-g.)

Elhasal, — elbukik egy tantárgyból — elhup-pant — elver.

Elfirhangol, — kísér az uccán.

Elkufferol, — kísér az uccán,

Essi a guba, a penész, — mérgeződik.

Flömm, — pofon.

Fináncbordák, — a dohánylevél erei.

Focl, — football.

Görget, — nagyít.

Gyuródeszka, — rajztábla.

Hasal, — hasból beszél, kertel.

Hasít, — nagyít.

Hiperfráz, — mellbevágás.

Kajál, — eszik.

Kávédaráló, — a 2-es érdemjegy.

Kilitta, klissza, — kikapott, kikap.

Körösztpapa, — 1. nádpálca, 2. boxer (Pius.-g.)

Kodex, — tanári notesz (ciszt.-g.)

Kos-auth, — kos.

Körzönyílásba vesz, — ellop, elemel.

Körülnyálaz, — mentegetés alkalmával alaptalan okairól bőven beszél.

Kutya, — spici.

Lazsál, — néha készül, néha nem.

Macsalí, — pofon.
Marci, — barnakenyér.
Mellpor, — mellbevágás.
Mutyiz, — a dolgozatírásnál csal.
Pakszus, — 1. intécedula, 2. bizonyítvány.
Pléhre csuszik, ül, — felsült.
Sárkefe, — sóskaács.
Síma, — tudott dolog; ez már síma —

tudjuk.

Sóskollekció, — 5 darab sóskaács egyben (ker.)

Specer, — 1. huncut, 2. gazember.

Stakkátol, — akadozva felel.

Stikk stopp, — lefoglalom a cigaretta végét; optiót kérek rágyújtáskor a cigaretta végére.

Stílus, — tanári ceruza (cisz. g.)

Stopp a csikl, — u. a. mint, stik stopp.

Stúmpli, — úgy van, igaz (ker.)

Stúkker, — revolver.

Súviksz, — jelentéktelen.

Szalzeiszt, — 1. jelentéktelen, 2. „alázatos szolgálja“.

Szlevie, Szlevusz, — servus (ker.)

Szivoláz, — cigarettázik.

Táplálkozik, — lassan felel és közben fülel a sugásra.

Tedd rá, — felszólítás egy különös kézfogási módra.

Tyúkleves, — pofon

Úszik, — kijavítja a szekundát.

Vág, — szóról-szóra betanulja a leckét.

Vekniz, — nagyít.

Zatyí, — szekunda,

Zeccol, — lefoglal valamit, elvisz.

Zrí, lárna.

Zütyöl, — hazudik.

Zsiráf, — az 1 érdemjegy.

Zsé, — rendőr.

Zsoltár, — isk. segédkönyv.

Zsöllye, — szekunda.

Zsurló, — rossz radír.

Zsugázás közben.

(A pécsi diák-szótárhoz.)

(Egy huszonegyes-játék lefolyása.)

Samu, (nem a kíváncsi, hanem a tapasztalatlan) és Janika, a közismert sipista játszanak. Janikának most is, mint mindig kolosszális a szerencséje. Most épp Samuka tartja a bankot.)

Samuka: Egy „krön“ a bank!

Janika: Ütve! (Vagyis egy koronát tesz lapjára.)

S.: (Ad neki még kártyát)

J.: Núúr! (Azt jelenti, hogy kér még lapot.)

S.: (Ad még neki.) Vigyázz, mert „elzúgysz!“

J.: Ez troppa! (Vagyis sok. Fizet)

S.: Tehát dupla bank. (Kever.) Emelj, hadd „föölzözzek!“

S.: „Kucséber“ (elég)! Jövöldözöl!(Jössz!)

J.: (Számolja:) Tíz, tizenhárom, meg 8, az huszonegy.

S.: Hihetetlen!

J.: Ne törődj te azzal! Csak „hoci a krönt!“

S.: (Fizet és felsóhajt:) Tahó vagy ám János!

Akármire üt Janika, csaknem biztos, hogy „begyün“ neki. Szegény Samu csak azt hajtogatja: „Büdös, egy mázlid“ (a. m. szerencse) van János!“

A játék még folyik tovább és Janika annyira nyér, hogy a szegény Samuka kénytelen már nehezen nélkülözhető cigaretta-tárcáját is leadni néki. De azért (elég szemtelenül) oda mondja a vesztes Samukának:

„Ugy-e mondtam, hogy ne ülj le apáddal blattozni!“

Diákhumor a mellényzsebben.

— A diák-noteszek lapjairól. —

1. *Ez aztán az alaposság!* Egy falun vakációzó diák küldte hozzánk a következő kisbirói hirdetést, melyet maga hallott: „Tuttára adatik mindönkinek, hogy a loakat ne eregesse széjje' senki éjje' vagyis nappa' a rétre vagy eere, vagy aara, hanem hajcsa mindönki, a há' akari, mer' akit megfognak, öt forintig sarcolik.“

2. *Lelkiismeretes halottkém.* Egy falusi jegyző fia látta a következő halottkémii jelentést egy verekedésben meghalt legényről: „A halott neve: Kucséra János, A halál oka: Furkósbot.“ S az „esetleges észrevételek“ rovatában ez állott: „Nem vett észre sömmit, mer' hátúrú' ütötték le.“

3. *Egy tilalomfáról:* „A kúthó gyálni tilozs, aki megtezsze, öt Ko. püntösíg.“ A beküldő diák e sváb községi rendelkezést így magyarázta meg nekünk: „E kúthoz jární tilos. Aki megteszi, öt koronára büntetik.“

4. *Emlékkönyvbe.* Egy hetedikes diák kérte vicceiről híres nyolcadikas kollégáját az érettségi után, hogy írjon valamit az emlékkönyvébe. Az végre a nagy fog-

gatásra ezt írta bele: „Adj nékem kölcsön 100 koronát és felejtse el sírig szerető barátodat, Karcsit.“

5. *Ki élt Ádám előtt?* Egy * városi vegyeskereskedés cégtáblája ez volt: „Ádám J. azelőtt, Jellinek A. vegyeskereskedés.“

6. *Visszaadta.* Schillerről mondják, hogy diák korában hárfán gyakorolta magát. A szomszédok közül különösen egy öreg úr nem szenvedhette a hárfa hangokat. Egyszer meg is mondta neki: „Fiatal barátom maga úgy játszik, mint egy szent Dávid, csak nem oly szépen.“ „Tanácsos úr is — vágott vissza ő — úgy beszél, mint egy Salamon, csak nem oly — bölcsen.“

7. *Egy tudós szórakozottsága* mellett hirtelen lobbanékony természetű ember is volt. Ezért barátaival hamar összetűzött. De aztán kérte őket hogy ne haragudjanak rá, ő nem tehet az ő lobbanékony természetéről, mert — ő gyerekkorából úgy emlékszik — édesanyja többször mondogatta neki, hogy őt még a bölcsőben valakivel tévedésből kicserélték.

TÁRCA

A diákvonat sorsa.

— A Diák-élet értesülése. —

A 10-én Pécsre érkezett diákvonat egy utasa beszélt a június 28-án Pécsről indult diákvonat egy utasával. Ez a következőket beszélte el neki a jún. 28-iki vonat sorsáról:

„Június 28-ikán reggel 7 órakor kezdtek kiosztani az igazolványokat, a szerb parancsnokság irodájában. Itt mindjárt átvizsgálták a csomagokat. Azután beszállhattott mindenki a vonatba. Fél 10 után indult el diákvonat. Barcsra fél 2-kor érkezett meg. $\frac{3}{4}$ -kor indult tovább Barcsról, Barcs után következő első őrház után meg-

állt a vonat s mindenkinek le kellett szállni a nyílt vonalon. Itt újra átvizsgálták az utasokat. Véletlenül egy diáknál sok cigarettát találtak, s azt elvették.

Ezalatt a vonatot a diákok felzöldelték mindenféle galyakkal. $\frac{3}{4}$ volt, midőn innen tovább ment a vonat. Barcstól számítva 4-ik őrháznál ismét megállították a vörös katonák, de azután tovább engedték. Babócsán hosszabb ideig állt a vonat. Itt mindenki 1 órával előreigazította az órát. 10 órakor este érkezett a vonat Gyékényesre. Itt a Pest felé menők leszálltak, s csak másnap $\frac{1}{2}$ -kor reggel indultak tovább Pestre. Nagykanizsára reggel 3 órakor érkezett a diákvonat másik része. A nagykanizsai állomáson teljes sötétség volt. A vörös őrök mindenkit betessékeltek az állomásépület folyosójára. A várótermekben vörösek voltak, úgy, hogy az utasok künn maradtak a folyosón, de hát az eső elől ez is jó volt...“ (m.)

Felelős szerkesztő: Varga Imre, főgimn. tanuló.

APRÓ HIRDETÉSEK

VII. oszt. gimnáziumi tanuló a vakációban **instruálást** vállal. Délelőtt 9—10-ig a szerkesztőségben :—: található. :—:

Lapkihordókat fel- vesztünk **magas** díjazás mellett. Jelentkezés minden nap d. e. 10—11-ig a szerkesztőségben.

Könyvkötéshez értő tanulók megfelelő díjazás mellett munkát kaphatnak a szerkesztőségben d. e. 10 - 11-ig.

Lakást, kosztot ajánl **gimnázisták** számára szeptemberre, az akkori árak szerint Késmárky Györgyné (Mária-u. 25. sz.)

DIÁK-ÉLET

Diák-társadalmi és kulturális lap a leány- és fiúközépfiskolák és internátusok részére

A szerkesztő-bizottság hivatalos helyisége a ciszterci főgimnázium ifjúsági könyvtára. Telefonhívó szám 2-95
Hivatalos órák: kedd d. u. 1/3-1/4-ig; péntek d. u. 1/3-1/4-ig. Kiadóhivatal: Indóház-u. 29. alatt. Telefonszám 6-85.
Előfizetési árak: egész évre 34 korona, félévre 17 korona, negyedévre 8-50 korona. — Apróhirdetés ára: 8 korona.

A lapra felügyel: Dr. GONDÁN FELICIÁN, főgimnáziumi tanár.

A kiadóhivatal vezetője: VASS IMRE, főgimnáziumi tanuló.

TARTALOM:

1. **A testedzés fontossága.**
2. **Hírek.** Riport a fürdőről. — Könyvkötő tanfolyam. — A diákság gazdasági és ipari munkássága. — A tettyei gyermek nap. — Felvétel a felső keresk. internátusba.
3. **Sport.** Krónika a vasárnapi football-metchekekről.
4. **Tárca.** Hoffmann mesél. (Vers.) — Izike, meg a szobaáristomom. (Novella.) — Boszniai levél. (Utirajz.) — Wandervogel. (Életkép.)
5. **Vidám Szöveget.** Típusok: A drukkmajszter. A pechfogl. — A pisztolylovag. — Inkognitó. (Igaz történet.) — Ha a diák lenne a pedellus. (Fantázia.) — Pécsi diák-szótár. (III. közl.)
6. **Tudomány és Irodalom.** Gazdasági és társadalmi elméletek. (Folytatás.)

A testedzés fontossága.

Minden nemzet fennmaradásának egyik főfeltétele, hogy munkabíró erős fiai legyenek. Ezért mindenkinek kötelessége, hogy az új generáció *életre* való nevelésének nagy munkájából derekasan kivegye a részét. Az életre való nevelés pedig nemcsak abból áll, hogy szellemi műveltségét emeljük magasra, hanem testét is nevelnünk kell. Mostanában, szomorúan tapasztaljuk, az ifjuság elpuhul. Sok iskolában a háború miatt, vagy más okból szünetelt a tornatanítás. Az ifjuság pedig maga nem igen lát az edzés munkájához. Az elpuhulás pedig veszedelem. Ez ellen mindenkinek kötelessége küzdeni: részint a maga

edzése, részint a mások rábuzdítása által. S most itt a szünidő. Mindenki megkezdheti az alábbi testedzési módokat.

Ha valaki edzeni akarja magát, először is el kell magát határoznia, hogy a gyakorlatokat megszakítani sohasem fogja. Hosszabb idejű (egy hónapi, v. évi) elhanyagolás az elért eredményt teljesen veszélyezteti. A testedzésnek kettős célt kell elérnie: 1. az izmokat kell kifejlesztenie és 2. a testet a meghűléssel szemben ellentállóvá kell tennie. Az elsőt a különféle *tornák*, a másikat a *víz-, nap- és légfürdők* útján érhetjük el.

I. A tornáktól általában megkívánjuk, hogy *a)* a test minden izmát lehetőleg egyformán megdolgoztassák; *b)* hogy a szív- és idegrendszer működésére erős befolyással ne legyenek.

A tornák közül a mi szempon-
tunkból fontosak a svéd torna, szabad-
gyakorlatok és a szertorna.

A svéd- (orvosi) tornánál nem
az általános edzés a vezérelv, hanem
egyed- elváltozások megjaví-
tása. A mozgást gépekkel pontosan
adagolják orvosi felügyelet mellett.

Általános edzés szempontjából
azonban a szabadgyakorlatok állanak
első helyen. Segédeszközök nem kel-
lenek hozzá. Mindenki otthon is
végezheti ezeket kényelmesen. Le-
írásuk szakkönyvekben található. —
Ilyenek: Tissié „Az elfáradás és
szervezetünk edzése“, Howard G.
„Ideale Körpergestalt und atletische
Muskelkraft“ c. műve. Különösen jó
Müller J. P. „Az én módszerem“ c.
könyvecskéje. Ez a szabadgyakorla-
tokon kívül a víz- és légfürdöket,
frottier-gyakorlatokat is közli.

Általában a szabadgyakorlatok-
nál a gyors mozgású gyakorlatokat
olyanokkal váltogassuk, melyeknél az
izmok összehúzódása állandó (kar-
lábfejlesztés oldalt, előre stb). A súly-
zók és buzogányok tagjaink súlyát
gyarapítják; így tulajdonképen a
svéd-torna akadályozott mozgásait
állítjuk velök elő. Vigyázni kell, hogy
tulságosan nehezek ne legyenek.
Ezeket nagyon egyszerű módon pó-
tolhatjuk. Vesszünk három darab csi-
gát. Az egyiket az ajtó szemöldök-
fájába, a másikat az ajtófélfába váll-
magasságnyira, a harmadikat ugyan-
oda bokamagasságnyira erősítjük.
Azután vesszünk egy hosszú zsinórt,
egyik végére fogantyút, másikkra vál-
toztatható súlyt (pl. homokzacskót)
erősítünk. Aszerint, hogy melyik
csigán vetjük át, minden testrészün-
ket akadályozhatjuk mozgásában:
pl. ha a karhajlítást akarjuk akadály-
ozni, a zsinórt a felső és a váll

magassági csigán vezetjük át. Haj-
lításkor így a súlyt emelnünk kell.

A tulajdonképeni szertorna (kor-
lát, nyújtó) szintén nagyon edző, de
itt a lábak rekdesen kimaradnak az
edzésből, azért ezeket külön meg-
 kell dolgoztatnunk.

II. Az izmok edzésével egyszerre
(vagy külön is) végezhetjük a meg-
hülés elleni megedzést. A szakem-
berek legnagyobb része erre vonat-
kozólag a bőr reagálóképességének
emelését ajánlja. (Rosenthal, Winter-
nitz, Priessnitz, Kneip, stb.) Ha az
ember bőrére hideg éri, a bőr véreire
összehúzódnak; itt tehát kevesebb
vér kering, minek következtében a
hővesztés csekélyebb. A zsírréteg
rossz hővezető, a belső meleget nem
engedi át. Ha megszűnik a hideg-
hatás, bekövetkezik a reakció. A
bőrben a vérkeringés élénk lesz.
Ilyenkor a felülete piros, rugalmas.
Ez a tökéletes reagálás. Ha ez nincs
meg, a bőr száraz, kékesen márvá-
nyozott, gyakran lúdbőrös. Akinek a
szervezete kevés meleget termel, an-
nál nincs tökéletes reakció. Tehát a
melegtermelést kell fokoznia. Ezt
pedig a rendszeres testgyakorlatok
és fürdők által érheti el. Fürdés után
a bőrt szárazra kell dörzsölnünk.
Kisebb gyermekeknek nem szabad
hideg vízben fürdeniök, mert idegesek
lesznek.

A fürdés után nagyon egészséges
a napfürdő, csak a fejre tett hideg-
vízes kendőt ne hagyjuk soha meg-
melegedni, mert napszúrást kap-
hatunk.

Fontos a légzőszervek edzése
is. Naponkint többször vegyünk 5—10
percig mély lélegzeteket ilyenkor a
levegő tiszta és pormentes legyen.

Az általános edzés legkedveltebb
fajtái a különféle sportok. Ezekre

nézve azonban két szabályt kell okvetlen figyelembe vennünk: 1. Csakis teljesen egészséges ember vetheti alá magát akármilyen sportnak; akinek valami baja van, kérdezze meg okvetlen az orvost, milyen gyakorlatokat alkalmazhat; 2. tartózkodni kell minden túleröltetéstől. Csak annyi ideig szabad egyfolytában sportolnunk, míg kissé elfáradunk. A túleröltetés szívbajt idézhet elő. A hegymászásnál arra ügyeljünk, hogy *a)* ingünk a nyaknál ki legyen gombolva; *b)* hogy lassan és nagyokat, ne pedig gyorsan és aprókat lépve haladjunk felfelé; *c)* előhaladtunkban — bármily melegünk legyen is, — a gyomor tájáról az övet, szijat, stb. le ne vegyük, mert a gyomor a gyors kipárolgás következtében meghülhet és súlyos gyomorbajt szerezhetünk magunknak; *d)* mihelyt megállapodunk, vagy a hegyről lejövet a felöltőt, vagy kabátot vessük izzadt hátunkra a meghülés ellen.

*

Kis elmefuttatásunkkal szeretnők minden kollégánknál elérni, hogy a testezés egy-egy nemét már a vakációban állítsa be napirendjébe. — Lelkesítsen mindenkit az a gondolat, hogy nemcsak saját egészségének, hanem hazájának is szolgálatot tesz vele. *Mert a munkabírás a munka alapja!*

(V.)

Gyűjtsünk előfizetőket lapunknak!

HIREK (Iskola. Család. Társadalom.)

— A szünidőben a rendes hivatalos órákon (kedd d. u. 1/23—1/24; péntek d. u. 1/23—1/24) kívül mindennap, kivéve a vasárnapot, d. e. 10—11-ig is lehet értekezni szerkesztőségünkkel: ciszt. főgimnázium, ifj. könyvtár, (flds. int, balra, iskolaépület.) —

Riport a fürdőről.

— A „Diák-Élet” tudósítójától. —

Már öt perc mulva tizenegy s a lányok még mindig nem jöttek ki a fürdőből! Még hallatszik vidám kacagásuk, nevetgélésük, amint át-átkiáltanak egymás kabinjába... De lassan összeverődnek a szokott társaságok s vidám zajjal törtetnek kifelé. A fiúk az ismerőseiket köszöntik a szokásos „Kezét csókolom”-mal. S azután be sem várva sokszor az utolsókat, betódulnak...

Stopp!

Megkezdődik a harc a kabinokért. De csak egy-két percig tart. Mert a stammgasztok egy-egy ellentmondást nem tűrő Stopp! kiáltással lefoglalják az ismert jobb kabinokat. De hát úgylis mindegy a kabin, csak a víz legyen jó! De a stoppolók azért óvatosan bújnak ki a kabinokból, nehogy azok, kiknek orra előtt lestopolták a „jobbképű” kabin, vízzel leföcskendezzék őket... A kabinok diáknépsége lassankint mind kint van. Csoportokba verődnek. S a csoportokból egy-egy füstgomoly is fel-felszáll.. Majd belevetik magukat Balokány hús habjaiba... S megkezdődik a

Cicázás a víz alatt.

„Koéla a cica!” Kiáltja el például egyik, — teszem azt: Samú. Samú most víz alá bukik, mert „Koéla” biztos, hogy öt fogja zavarni. Igen ám, de mivel „Koéla” megrugta izmos talpával a mit sem sejtő „Vasz der Jeges”-t s ez utána uszván, ezért hátba vágta, „Koéla” most öt veszi üldözöbe, és Samúról elfeledke-

zik, ki pedig örült iramban menekszik előle . . . pedig ez teljesen felesleges. Mert „Koéla“, a postások víz-alatti úszóbajnoka „Vasz der Jeges“ felett akar diadalmaskodni, ki Pécs „gyorsúszó bajnoká“-nak címét viseli. Jó hajsza után meg is fogja „Vasz der Jeges“-t. Ez most „cica“ lévén, a víz alatt „Mackó“-t kezdi zavargatni, ki azzal vonta magára az ő figyelmét, hogy egy nagy „hasas“-sal ugrott be a vízbe. S a gyorsúszó bajnok hamar le is kapja Mackót . . . Közben egy éles sikoltás zavarja meg a játékot. Mert a fondorlelkű „Janiká“-nak sikerült „megitatnia“ Samút. Samú sikoltoz. Janika triumfál. De a következő percben aztán el is iszkol, mert Samú letörölvén és kiprűszkölvén a vizet, azonnal utána veti magát és vissza akarja adni néki a kölcsönt. Janika azonban a víz alatt „el-mászik“. A dühös Samú is a víz alatt akarja üldözni, de nem tud alásülyedni. Csak a feje, meg a lába van a víz alatt. Ezt nevezi ő víz alatti uszásnak. Persze mindenki, — a fel-felbukkanó Janika is — látja, hogy hol úszik. S így mindig elkerüli . . . A lassanként a partra telepedő diákság mind: a „Sipőc-gyerek“, a „Dániel“, az „Almási“, a „Mózes“, a „Tipsi“, a „Burca“, a „Lulu“, a „Rocka“ . . . mind Samú komikus víz alatti (!) úszását neveti.

Szieszta a fürdő után.

Janika az „itadás“-ért kiengeszteli Samút egy kölcsönként cigaretta felével, azaz egy „halberotté“-val és szent a béke közöttük. A béke-pipa szerepét betöltő „halberotte“ elszivolázása után azonban elég szemtelenül megkérdi Janika Samút: „Hát egyébként, hogy izlett a balokányi nektár, Samúkám?“ De az már öltözködni megy, s a „halberotte“ is eléggé lefegyverezte hát

csak holnapra igéri be a revanche-ot . . . Közben többször fel-felhangzik már az úszómester szava: „Urak, öltözködjének!“ Közledek az ebéd idő. S Neptunus fiai a kabinokba vonulnak . . . Öltözködnek . . . Valaki aztán elkiáltja:

„Itt a villanyos!“

A ki készen van, rohan a villanyos-hoz. Mivel hosszú még a rohanók sora, a figyelmes kalauz szép lassan vezeti hátra a kocsit, kényelmesen fordul meg vele, betartja jól a várakozási időt, hogy Neptunus ivadéakai felszállhassanak s otthon a tézta meg ne puhuljon miattuk a levesben . . . Végre elindul . . . De „Vasz der Jeges“ lassan öltözködött . . . Szalad ám most fel az úton — mezítláb! Cipője a kezében. Avval integet neki. De hiába! Utána veti magát . . . A következő megállónál utól is éri . . . Bent aztán a többiek és a jóindulatú kalauznő hahotája között komótosan felhúzza a cipőit, megkötöti a nyakkendőjét . . . (De azért ha jóindulat nem lakoznék a kalauznői szivekben, Neptunus ivadéakai ritkán érnék el a PVKV-ét (vagyis Pécs Város Kerseres Vontatóját!) . . . S mire a villanyos szép lassan megáll a Kossuth-utcai kitérőnél, ő már az utolsó simításokat is elvégezte toilette-jén, vagyis csapzott haján is helyreállította a régi frizurát a kis fésű és egy kis baka-tükör segítségével . . .

(k.)

A könyvkötő tanfolyam a ciszt. főgimnáziumban júl. hó 14-én ért véget, 18 középiskolai tanuló tanulta meg a könyvkötés csinját-binját. Az eredmény Wexler István és Földes Béla középiskolai tanulók szakavatott vezetését dicséri.

A diákság gazdasági és ipari munkássága. 3.-ik számunkban már beszámoltunk azokról a munkákról, melyekben a szerkesztőség közvetítése révén vettek részt a középiskolai tanulók. Azóta szerkesztőségünk két tagja az Engel-féle

szőlőben, egy másik egy magánkertészetben dolgozott. Egy középiskolai tanuló meg a parketta-gyárban, egy a kataszteri felméréseknél foglalatосkodik. Többen a mult héten nyomdában is dolgoztak. 5 tanuló pedig a ciszt. főgimnázium rajztermében 100 darab segélyegyleti könyvet kötött be, darab szám 2 K. díjazásért.

A tettyei gyermek nap. A pécsi jótékony nőegyletnek a Tettyén rendezett gyermeknapja a szünidei gyermek-otthon javára aug. 3.-án nagyon szépen sikerült. Mindjárt a ciszt. főgimn. cserkészcsapatának díszfelvonulása impozáns látványt nyújtott. Majd felvonultak a szünidei gyermekotthon pártfogoltjai is, kiket megvendégeltek. Volt zsákba futás, konfetti-csata, karikadobás. A főgimnázium cserkészcsapatának jól betanult svéd torna-, botgyakorlatait és játékeit, valamint az érdekesen bemutatott cserkész táborozás egyes jeleneteit mindenki érdeklődéssel nézte. A Kovács tánctanár növendékei által bemutatott szép táncok: polonaise, menuette, magyar kettős és francianégyes is mindvégig lekötötték a nagyszámú közönség figyelmét.

Felvétel a felsőkereskedelmi iskolai internátusba. Azok a vidéki szülők, akik fiaikat a felsőkereskedelmi iskolába szándékoznak járatni, a mai nehéz ellátási viszonyokat tekintve, a saját érdekükben cselekszenek, ha a gyermekeiket az internátusba felvétel céljából minél hamarább előjegyeztetik. A teljes havi díj jelenleg 320 korona, melyhez még bizonyos csekély mennyiségű természetben beszolgáltatandó élelmiszer járul. Az intézet a szerényebb fizetésű tisztviselők és alkalmazottak jó előmenetelű és jó viselkedű gyermekeinek kedvezményes helyet is nyújt. Az erre vonatkozó kérvényeket az intézet igazgató bizottságához címezve az internátus igazgatójánál, Barankay Lajos dr.-nál kell mielőbb a hivatalos órákban (d. e. 10—12.) Makár-utca 32.)

beadni, vagy hozzá postán eljuttatni. Egyebekben is mindennemű felvilágosítással esetleg prospektussal szívesen rendelkezésre áll fenti igazgató a megjelelt időben. (Telefonszám 10—70.)

SPORT

Krónika a vasárnapi football-metchekről.

Júl. 20-án érdekes football-mérkőzések voltak Pécsen. Egy új csapat, a „Törekvés“ mérte össze erejét a PMSE. C csapatával. Az eredmény 2:2; „Törekvés“ szép játékot mutatott. Később a B csapat játszott a börgyári munkásokkal, akiket 5:0 arányban meg is vert. Guttman és Szikora szép gólokat lőttek. A diákok is jól játszottak. Ugyancsak 20-án az A csapat Barcon 5:1 arányban győzött. *Júl. 27-én* „Törekvés“ 3:1-re megverte börgyárt. A „Törekvés“ szép összjátékával dicséretet érdemel. Majd az A csapat játszott a Mohácsi Torna Egylet csapatával. Az eredmény 6:0 az A csapat javára. Mohácsnak jó kapusa volt. Sipszi, Vidákovics és Haraszi szép gólokat lőttek. 27-én Szigetvár megverte a B csapatot 3:1 arányában.

Viharos football-mérkőzés volt *aug. 3-án* Pécsen. A szigetváriak játszottak az A csapattal. 1500 főnyi közönség nézte végig a mérkőzést, nagy izgatottsággal. Mikor az A csapat bekapta az első két gólt, — az elsőt tizenegyesből, a másodikat szigorítottból, — a játékosok elvesztették kedvüket, s a közönség azt hitte, hogy az A csapatot megverik. Haraszi első gólja kissé visszaadta a játékosok kedvét. A 2. félidőben Sipszi befejelet egy goalt Szigetvárnak. Ekkor azután megjött a játékszenvedély és még két goalt rúgtak a szigetváriaknak: az egyiket Horváth, a

másikat Sipszi. Az 5. góolt Klein rúgta Ekkor Szigetvár levonult a pályáról, nem ismerték el jogosnak a tizenegyest. Szigetvárnak jó csapata van, ehhez kétség nem fér, de nagyon durván játszanak. Két veszekedést is provokáltak. Az A csapatból nagyon hiányzott Takács és Vidákovics. Különösen az utóbbi, mert a helyetese igazán gyarlón töltötte be tisztét. Ugyancsak 3-án 6 órakor a Bohém-csapat játszott börgyárral és meg is verte 3:1-re. Örömmel láttuk Lengyel játékát. Kár volt kiállania az A csapatból. Haraszi szépen, Sárvári és Fodor Arthur jól játszottak.

(k.)

TÁRCA

Hoffmann mesél...

*A pince álmát holt szárnyak kavargják
S a falon méccsé csöndesült a bánat
Itt elpihentek már a kósza árnyak,
S a béke tavát vágyak nem zavarják.*

*De, hogyha jönnek vert szívű diákok
És elsuttogják: „Mester, fáj az élet!“,
Ó, hogy lángol föl ősz ajkán az ének
És ringatnak a régi álmodások!*

*S a titkok füstjén kék tenger virágozik
És mély keringők dús zenéje ömlik
És rájajdul két könnytelen szememre...*

*Csend van. Az asztal vén borokban ázik.
És míg a hárfa részegen kibomlik,
Rászomjazom a könnyes végtelenre.*

Graf Kálmán.

Izike, meg a szobaáristomom.

— Novella. —

Irtá: RAJAH.

A papám ép most tartott egy erkölcsi prédikációt, mert megtudta, hogy tanulás helyett verseket írok a szívem zlikéjéhez. Én persze tagadni kezdtem, de mikor előmutatta, hát semmi más okosat nem tehettem, mint bűnbánóan beismertem és hallgattam a szebbnél szebb jelzőimet...

A vége az lett, hogy kaptam szobaáristomot az apám dolgozó szobájában, (de mily szívesen megosztottam volna a nagy „Ö“-vel), mert onnét a „meglógás“ körülményesebb, mint az én diákszobámból. Angol hidegvérrel vettem tudomásul ezen drákói büntetést.

Ünnepélyes bevonulást tartottam könyveimmel a szobába, melynek ajtaját a szigorú atyai kéz aztán lezárta. (Minő bizalmatlanság!)

Egyéb szórakozás hiányában édesapám íróasztalában kezdtem kutatni... Hm. Érdekes lelet!... Apám gimnáziumi naplója! Neki feküdtem az olvasásának. Eleinte diákcsinnyek voltak túlnyomók, majd olyan, az enyéimhez hasonló idillek. Most már a hetedikhez érek. Volt szó benne egy-egy lámpionos majálisról, meg táncmulatságról. A végén nagy vörös betűkkel „Vakációm Svájcban!“ Haj az áldóját, hát ott is volt! Erről sohse mesélt... Hm. Itt komolyabb dologról van szó... mint a befejezés mutatja. A diadaléret bizonyos nemével olvastam a fakült irást. Le is írom szóról-szóra.

„Körülbelül tizenhét éves lehettem, — írja ő — mikor az első nagy kiábrándulásomon keresztülestem. A pozsonyi gimnázium hetedik osztályát végeztem el és mint jótanuló egyik tanárom ajánlására egy gazdag német textilgyáros Luzernben levő villájába kerültem, hogy annak tizenkét éves fiacskáját magyar nyelvre megtanítsam. Magyarországon is voltak gyárai és textil-üzemének központját ide volt áthelyezendő, mihelyt fia felnő és átadhatja neki a gyárak vezetését. Én örömmel kaptam az alkalmon. A család nagyon előzékenyen fogadott. S nagyon jól éreztem magam. A kis Max, a tanítványom szorgalmas, kedves fiú volt. S jó nyelvérzékkel is rendelkezett... De most nem ő az, akiről én beszélni akarok. Hanem Charlotte, az ő tizenhat éves néneje. Gyönyörű szőke szépség, ábrándos

buzavirágkék szemekkel, dús hullámos aranyhajjal . . . Természetesen én (hisz tizenhét éves voltam!) mindjárt bele is habarodtam . . .

Nekem szokásom volt, ha egyedül sétáltam a parkban, mindig valami édesbús magyar nótát énekeltem. Nem tudom, lehet, hogy honvágyat érezhettem és így öntöttem ki mindazt, a mi a szívemet nyomta. Mikor először hallotta, mindjárt kérdezte, mit énekeltem. „Magyar nótát“, válaszoltam büszkén. „Gyönyörű“ — kiáltott fel elragadtatva, én pedig szörnyen megszerettem ezért az egy szóért, mely nemzeti büszkeségemet is emelte.

Aztán sokat voltunk együtt. Kért, hogy tanítsam meg őt is magyarul, meg azokra a gyönyörű szép nótákra és én ezer örömmel vállalkoztam erre. Napsütéses délutánokon egy árnyas fa tövében, vagy a hegyekre vezető utakon a haragoszöld fenyők között énekeltem neki melegen, érzéssel. Mintha mindent, mindent így akartam volna tudtára adni álmaim kicsi princessének. S ahogy a hetek multak, úgy fokozódott szerelmem is. Oly halálos szerelmes lettem a kis német lányba, amilyen csak egy hetedik gimnázista tud lenni. Ha csak távolról is hallottam kacagását, már boldog voltam. A környék sem érdekelte többé, nem voltam kíváncsi a hegyekre sem, ami eddig annyira lekötötte figyelmemet. Most minden csak azért volt, hogy Ő szépségének keretéül szolgáljon. Bizony bolond az ember, ha szerelmes, mert a szerelem betegség, de édes betegség, olyan mint az ópium, elkábit, de gyönyört ad . . .

Charlotte már tudta mondani „Jó reggelt“, „Köszönöm“ és tudta hajlítani a „szeretni“ igét és egyszer annyira merészkedem, hogy megcsókoltam lobogó haját, mikor arcomhoz verődött. Ettől azonban mindketten annyira zavarba jöttünk, hogy elszaladtunk s napokig nem mertünk egymásra nézni.

Aztán megint összejöttünk néha és beszélgettünk. Egyszer megmondta, hogy szülei egy unokabátyjához kényszerítik, aki arról nevezetes, hogy kopasz és van vagy öt milliója. De ő is textilgyáros és a két üzemet az édesapja e házassággal óhajtja egyesíteni.

Egy szép, verőfényes augusztusi nap megérkezett az öt milliós rokon látogatóba. Simára börtövált egyszerű, semmitmondó alak volt. Én ekkor a féltékeny Othello szerepét játszottam és azonnal meg akartam ölni a betolakodót, de megelégedtem azzal, hogy távolról sujtottam le megsemmisítő szempillantásaimmal. Valamilyik este, nem is emlékszem már milyen napon volt, lementem a parkba, mert úgy éreztem, hogy ott találkozom álmaim eszményképével . . . A fák hosszú árnyékokká növekedtek a hold ezüstös fényében s az esti szél borzolgatta a leveleket. Gyönyörű volt minden s én álmódóva bolyongtam a fehér utakon s erősen reméltem, hogy még ma beszélhetek Charlotte val. Ezer színben pompázott előttem a jövő s az ábrándképek mind köréje sorakoztak s úgy vágytam arra, hogy ezt a pompázó érzést el is mondhassam neki. Hosszan nézegettem ablakaira, de azok sötéten és titokzatosan néztek vissza rám. Egyszer csak amint egy grotta mellett elhaladok, halk kacagást és suttogást hallok. Már boldogan akartam odasietni, mert megismertem az ő (!) nevetését, de visszahököltem . . . Egy fojtott férfihang ütötte meg fülemet. Szenvedélyesen beszélt . . . Majd csend . . . Hm . . . Ez csók volt. Még pedig alapos. Hosszantartó. Majd Charlotte zsörtölődő hangját hallottam, de csak ennyit:

— Juj, de szúrós a szakálla; Béla!

Biz ez nem az öt milliós! Annak nincs is szakálla! Mart a féltékenység és a kíváncsiság. Elbújtam egy százados tölgy mögé. No azután megtudtam. A szomszéd villatulajdonos öccse volt.

— Biz' így nem lesz semmi a textilművek egyesítéséből, de az én diákszerelmemből sem . . .“

Eddig jutottam a napló olvasásában, mikor belépett édesapám.

— Hát ennek a kis lánynak a fényképe meg mit keres a téli kabátod belsejében, te imposztor?

Ránézek. Nem Izike volt. Nem. Hanem Jolánka. Még a jégen ismerkedtem meg vele a télen.

— Az . . . az a Halse Charlotte, német textilgyáros lányának fényképe. Igen . . .

Egy szempillantás és észrevette mit olvastam. Megértett. Az ő ifjúkori ideáljának a nevét említettem.

— No nem tesz semmit, te kópé. De máskor ne hagyd az ilyen képeket a téli kabátodban. A diák-szerelem, látod, futó báránnyel az égen. Az a kis lány, kiről olvastál, most már megmondhatom, mégis a csupaszképű felesége lett és nem a szakállasé. A Kliemann és a Halse textilművek tehát egyesültek . . .“

Igy végződött az én szobaáristomom. Az Önképzőkör pedig a szívem Izikéjéhez írt vers-ciklusomat, sajnos egyhangúan elvetette . . . Most már én is édesapám pártján vagyok. Mert Izike ezt megtudván, elfordult tőlem. Ilyen a sors!

Boszniai levél.

— A „Diák-Élet” tudósítójától. —

Sarajevo, jul. 20.

Sarajevo! — Izig-végig keleti város, tarka és eleven, különösen most. A méltóságos kőpaloták és kedves villák között sebesen fehér habokat hányva folydogál a Miljaczka vize. A merész ívelésű hidak mellett piros fezes törökök és tarka turbános bosnyákok, igazi mohamedán flegmával, órák hosszat pipázgatva, vagy cigarettázva bámulnak a vízbe. A város képe igen változatos és bőséges élvezeti nyújt a szemlélőnek. A járókelők tömegéből az öles termetű bosnyák férfiak és a

mosolygó szemű nők tűnnek ki festői viseletikkel. Ruhájuk — különösen a nőké, — igen érdekes. Barna piros, opánka“ van lábukon, szoknya helyett széles, fekete ráncos bugyogót és díszítésekkel gazdagon hímzett mellénykét, a férfiak barna gyapjából készült nadrágot, barna-piros mellényt, fejükön pedig tarka turbánt viselnek. Gyakran feltűnik egy-egy komoly török férfiú, két lépéssel háta mögött követi őt teljesen befödött arcú felesége. Még egy érdekes típus látható itt-ott: a spanyol zsidó. Rajtuk is sok a díszítés s különösen a nők sajtóságos fejdíszén az aranypénnel. A színek ezen pompáját az uccák élénk zsvajva, a terményeiket eladó bosnyák parasztok alkudozásának érdekes jelenetei gazdagítják. Beljebb a város képe mindinkább európai formát ölt. A kávéházak árnyékos oldalán kerek asztalok mellett kávéit isznak és cigarettázva politizálnak a férfiak. A város legforgalmasabb helye azonban a parkok és a korzó. Virágágyak között, illatos fenyő- és gesztenyefák alatt ül, vagy sétál az európai öltözetű közönség. A sétálóknak vidám csevegése a madarak csicsérgésével egyesül. Távolról a szerb királygárda zenekar kellemes hangjai ütődnek fülemhez. Itt láttam először angol, francia, cseh-szlovák tiszteteket és katonákat. A legtöbbnek nő van az oldalán. Az idegen tiszteteket mindenütt szívesen látják. Egyedül a török házakba tilos a bemenetelük. A török nők vagy lefátyolozottan, vagy a sűrű rács mögül élvezhetik csak a külső világot. — A bosnyákokban élénken él a nemzeti eszme. A lakosság minden idegen elemét összefoglaló néven svábáknak nevezik és — gyűlölik. De a szerb, angol, francia és cseh-szlovák tisztetek a kivételek. Máskülönbben barátságos és kedves Sarajevo népe. Mulatságaik vidámak és rendezesen hajnalig szoktak tartani. Zárórát nem ismernek. Külvárosai elhanyagoltak.

(Sz.)

A Wandervogel.

Ne gondoljuk, hogy ez egy vándor-madár, — nem! Ez egy vérbeli diák, még pedig német diák. Ezt a típust láttam, mikor elemibe jártam Bergreichensteinban (Böhmerwald) s későbbi vakációi ott időzésem alkalmával. A német diákoknak szokásuk, hogy a szünetben, karácsonykor, husvétkor és a nagy vakációban, elmennek vándorolni. Ilyenkor megtöltik a hátizsákot elemózsiával a cigarettatárcát „csik“ kel, fejükbe csapják a kokárdás diák-sapkát, a vállukra akasztják a gitárt, amelyet eddig Rómeóként pöngettek Juliájuk ablaka alatt és bejárják hazájuk hegyeit és nevezetességeit. Mikor délben megpihennek, elöke-riül a bogrács, a zöldség és a hús és ebédet főznek. Ha egy falun vonulnak keresztül, lekerül a vállról a gitár és annak kíséréte mellett vidám dalokat énekelnek, melyek a népet az uccára csöditik és a falu népe versenyez abban, hogy melyik házba kerüljenek éjszakára a diákok. Ha az éjt a szabadban töltik, a tábortűz lángja mellett énekelnek, cigarettáznak és elmondják egymásnak tapasztalataikat. Ezeknek a vándorlásoknak nagy hasznát tapasztaltam. A diák megtanul önállóan cselekedni és megismeri hazáját.

(p.)

VIDÁM SZÖGLÉT

Típusok.

III. A drukkmajszter. A tíz perceket avval tölti, minden közelében ülöt kapacitál, hogy majd x órán ságjanak neki, mert biztosan felel. Hosszasan konzultálja a béljósokat is, akik a maguk kedvére osztályozni szoktak a maguk noteszében. S mindig valami bízató rendszert talál fel egyes tanárok felettetési módjában, de sohasem tud abban megnyugodni Iger füt-fát a jó ságásért. De a ságás megtör-

t

énte után, mindig talál valami kifogásolni valót, minek alapján nem teljesíti a szóbeli szerződés pontjait, vagy lelicitál belőlük valamit. Ha ő — teszem azt —, Sz betűs, akkor már a K betűnél tükön ül. Izgatottan lapoz a pad alatt. Mormolja a rájutható lecke-rész ígeit. „Jaj Istenem, végem van!“ Ráncigálja bal, a jobb s az előtte ülő szomszédja kabátját. Hátra ság — a tenyere alatt — hátsó szomszédjának. S ha végre felhívják, színében elváltozik. S biztos, hogy kiejti remegő kezéből a bakter-lapot, a ságást félreérti, vadakat mond... S aki nem ságott, vagy akit félreértett, avagy aki utána kinevette, annak „kieresztés után“ rémes elverést helyez kilátásba... S ha várakozása ellenére nem hívták fel, az óra hátralévő részében buzgón ság, a tanárral büszkén szembe néz, mindig jelentkezik és vadakat mond, mert tudja, hogy nem „megy jegyre“...

IV A pechfögli. A kapúnyitástól kezdve egész addig, míg a neve körül nem jár a tanár, mindig bizakodik. Addig optimista. Akkor egyszerre ideges lesz. Peszszizmus kerekedik felül benne. Eszébe jut, hogy az egyik bekezdés otthon dögöve ment. Azonnal fordít előre, de izgatottságában talál olyan helyet, ahol a bakter nem világos, vagy a saját írását nem tudja elolvasni — a szöveg felett. Keresi a házi-üzetét, nem találja. Rendes ságója, pont ma hiányzik, mikor ő felelni fog. Ha az előtte felelők vadakat mondanak, ő már a második szekundánál felsóhajt: „Biztos, pont ma felelek, mikor ilyen mérges az öreg.“ Ha felszólítják, a felállásnál biztos valamit feldönt, vagy táblához menet, megbotlik. Biztos, hogy az ominózus passzus jut rá, mit nem tud, vagy ahova rosszul írta fölébe a fordítást. Ha a lap hiányzik a könyvéből, ha „nehéz nap van“, ha a direktor, vagy fődirektor bejön, ha zsúron volt, ha rossz sejtelem gyötörte és mégis eljött az iskolába: biztos, hogy felel. Pechjét azután hosszasan magyarázza

kebelbarátjának : „Hát tudod . . . ándungom volt, hogy felelek, de hát . . .“ — Ha a mamának is fülébe jut, akkor: „Az volt a baj, hogy . . . s, erre iszonyú dühös lett az „öreg“: egy hibára leültetett“ . . .

Az inkognitó

— Igaz történet. —

Hallottunk már olyanról, hogy a mulató társaság egy tagja végigtolatta magát világos nappal az utcán egy talicskában, vagy gyerek-csigát hajtoított végig cilinderben és frakkban, láttuk, hogy a Madár fiakkeros levágatta közismert lengő szakállát fogadásból, de hogy egy diák apache-nak öltözve rémületben tartsa a vasárnap délutáni korzó elegáns közönségét, az egészen új és hallatlan dolog. Pedig Nyuszi, a tréfáiról híres internista egy unalmas áprilisi délután megtette: Fogadott kollégaival, 50 Miriam-ba; hogy kimegy a korzóra a következő apache-öltözetben: elnyűtt, kifordított sapka, melyet már csak a silt tart össze, piszkos apache-ing papirból, vörös nyakkendő, az összes szövetmintákból foltozott, meghatározhatatlan színű kabát, a könyökén két tátongó lyukkal, lyukas térdnadrág, de fele csikos, fele pepita, egyik lábán harisnya (másikon semmi), madzaggal lábaira kötött bocskorok tátogató orral, s öv gyanánt manilla-zsineg.

A fogadást tett követte. Öt magát meg nagyszámú érdeklődő kolléga, kik aztán szétszórtan helyezkedtek el a sétaterén és lesték a hatást.

Nyuszi avval kezdte apache fellépését, hogy elővette cigaretta tárcáját, kihúzta papir inge elejét, lehasított belőle egy darabot s abba sodort egy cigarettát. Azután szemtelen strici módra odalejtett egy cigarettázó öreg úrhoz: „Kedves elvtárs, szabad kérem egy kis tüzet!“ Az öreg úr szinte a lehető legmesszebbre kinyújtván a karját, szolgált néki a tüzzel, csak hogy közelébe ne érjen ez a gyanús alak

s az óralánca vagy mása oda ne sírjon tűzadás közben . . . Majd ide-oda ödöngött tovább Nyuszi a publikum között. Kuplékat füttyölt és itt is, ott is lehajolt — a cigarettavégekért, s elsülyesztette piszkos zsebjeiben . . . Az egész korzó népsege félve tért ki az utjából. Szinte megkönnyebbültek, mikor abba hagyván sétáját, a rémes alak (miután óvatosan letörölte) végignyújtózkodott egy üres padon és Nick Cartert kezdett olvasni. A megragadóbb helyeket fennhangon is felolvasta magának . . . Minden sétáló fejcsóválva mutogatott rá — a háta megett. Majd végre felugrott. Megkérdezte egy úrtól, hogy hány az óra. „Pont öt.“ „Hopp nekem egy randevúra kell mennem“ . . . Azzal átvette magát a sétater kerítésén és eltűnt a látóhatárról.

A sétálók mind megálltak. Egyszerre végigszaladt a hír a korzón, hogy az a gyanús alak végrevalahára eltűnt. Mindenki öt nézte. „No hála Isten!“ . . . S az az érdekes, hogy egy tanárja is ott sétált, az is többször megnézte a toprongyos alakot, de az sem ismerte fel, mert arcára is különböző karmolásokat tetovált a Margit-krem bizonyos vegyületeivel . . .

(w.)

A pisztolylovag.

Az ötödik osztályt nagy kinnal elvégezte a hatodikban félévkor megbukott. Most magánvizsgára készül. De azért másokat „per paraszt“ titulál. S akkor ő duellál. De hát fő a modernség és a feltűnés! A kardot persze úgy kezeli, de úgy . . . de úgy, hogy — a szakácsné se a főzőkanalaf. A pisztolyt meg szentimentalisan szereti, sőt mézesbáb alakjában — imádja. Feldobott 1 koronást (ezüst előnyben!) hulló falevelet, döglött verebet cirkuszi ügyességgel keresztül lő. Hír szerint egyik afférja rückwertskoncentrirunggal végződött, sőt megfosztották párbajkedvtelési jogától is, de azért ő „felpékelés“-ről elmélkedik.

A tanulás néki — smarn. A tankönyveket falja. Sőt féltő, hogy eddig már fel is falta. De, hogy mennyit emésztett meg belőlük, erre mi is kíváncsiak vagyunk . . .

(ma.)

Ha diák lenne a pedellus . . .

— Szünidei álmkép. —

Mult este tojásos haluskát ettem öntött salátával s az nékem „lajbspájom“. Sokat találtam belőle „bepakkolni“, azért (mint mondani szokás) „bikával álmodtam“. Összeálmodtam hetet-havat. Többek közt egyszer csak álmomban azt vettem észre, hogy annak az iskolának a pedellusa vagyok, ahova különben jártam.

Kinyitottam a kapút. S tódult be a sok diák. Mind nevettek rajtam. Mert mind tudták, hogy édesapám azért küldött el pedellusnak, mivel kettőből „el-lógtam“ s meg akart szégyeníteni. . . Nemes boszú érlelődött meg bennem kollégáim iránt. A folyosó órája már elverte a nyolcat . . ., a félkilencet . . ., de nem csengettem. Csak háromnegyed kilenckor ráztam meg a csengőt. S a tanárok alig voltak bent egy negyed óráig, csengőm szava újra felhangzott, jelezvén, hogy vége az első órának. No lett azután triumfus! Mind hozzám jöttek a fiúk, Öleltek, csókoltak. Hogy ez aztán a derék pedellus! Leghalálosabb ellenségem, a „Kanál“ is kibékült velem. Főhitelezőm, „Romulusz“ meg nyilvánosan homlokon csókolt és fülembé súgta: „Minden tartozásod el van engedve!“ Én csak nagy úri gesztussal intettem, hogy: „Várjatok, még csak ezután fogtok csodálkozni!“ . . . Mivel a direktor úr közben leszidött, hogy oly későn csengettem, hát most pontosan becsengettem a diákokat a „tiz perc“ után. Mikor elcsendesedett a folyosó, minden osztályban megkezdődött az előadás, körütra indultam a csendes folyosókon. Kihallatszott a felelők akadozása, a tanár

úrak korholása. Nem bántam. Hadd bűnhődjenek, amiért kigúnyoltak. De mikor azon osztály előtt hallgatództam, amelyikbe én is jártam és hallottam, hogy kuszi-pajtásom, az „Üde“ mily keserves kínokat áll ki a táblánál a tangens-tétellel, gyorsan a telefonhoz siettem, mely ott állt az én szobámban és beszóltam: „Kedves Kudelka úr, Bódogvári tanár úr kéreti, új cipőt akar csináltatni. Jöjjön rögtön.“ Jött is. Ott lakott a szomszédban. Mikor feltűnt az iskolaajtóban, azonnal bevezettem a tanáriba s szaladtam és kihívtam Bódogvárit az osztályból, hogy cipésze valami fontos ügyben várja a tanáriban. Mihelyt befordult a sarkon, beszóltam „Üdé“-nek: „No nézd meg hamar, hogy van tovább az a tangens-tétel! Én távolítottam el Bódogvárit. Mig a szerencsétlen Kudelkával a boszús Bódogvári meg tudta értetni, hogy ő nem hivatta, addig szépen le is kellett csengetnem. S „Üde“ megmenekült a szekundától. Engem kérdőre vont Bódogvári, de én azt állítottam, hogy biztos más valaki ültette fel a szegény Kudelkát. Bódogvári fejcsóválva távozott. De az esetenek híre ment egyszeriben a kollégák között. S jöttek rimánkodva: „Te én fizikából biztos felelek, ments meg, kapsz 100 kroncsit tőlem“. Szóval egy-két perc alatt mesés üzleteket kötöttem . . . S csengetés után csak kikerestem a telefonkönyvből az egyik tanár szabójának, a másik hitelezőjének, a harmadik jóbarátjának, a negyedik családjának a telefonszámát, s behívtam valakit tőlük, hogy a tanár úr kéreti őket. S így egymás után mentettem meg a fiúkat a szekundáktól. Ha a tanárok szóltak, én adtam az ártatlant. Hogy csak felültetés lesz az egész más valaki részéről . . . De mikor a direktor úr óráján „Zsönci“-t akartam megszabadítani a felelés kellemetlenségeitől avval, hogy a cselédszerzőbe telefonáltam, hogy küldjenek át lányt, a direktor úrnak

nincs cselédje s el akar egyet szegődtetni, rajta vesztettem.

A cseléd, ki átjött, nem volt más, mint a mi volt cselédünk, kit én beáru-
tam, mikor nálunk volt, hogy eltörte a
Goethe-szobrot a konzolon és lisztel ra-
gasztotta csak össze. Felismert. És kisült
a turpisságom.

Egy napig voltam pedellus. Az is
álmomban. Akkor is kidobtak.

Reggel az ágy előtt a lábszönyegen
ébredtem fel... (k.)

Pécsi diák-szótár.

— Harmadik közt. m. ny. —

Ablak, — az ismeretlen leckék ismétlés
alkalmával.

Barbár, — az olyan tanuló, ki görög-pótlót
tanul a görögöt tanulókkal szemben.

Bálek, — kit be lehet csapni.

Bedől, — aki elhizs valakinek valamit.

Befagy, — 1. abbamarad (személyt.), 'pl.
dolog, az „üzlet“, a játék. — 2. Valamivel felsül,
pl.: befagytam (feleléskor).

Behül, — megijed valamitől.

Bekáfol, — becsip.

Bekebelez, — az enivalót mind megeszi.

Biplán, — egy hajviselet neve a lányoknál.

Blatt, — alak, egyén.

Blérió, — hajviselet a lányoknál.

Bocs-kor (szótagolva), — bocsánat!

Cérnagyuri, — vézna.

Cöger, — hadapród.

Diákpáholy, — a diákhely a színházban.

Elpucol, — elsiet, elmenekül valabonnét.

Eltévesztette a házzszámot, — tévedt
valamiben.

Ezer bocs és egy anyamedve, — ezer
bocsánatot kérek!

Égl meszelő, — magas termetű diák.

Fej, — a rézkrajcár azon fele, amelyiken a
korona van.

Főlhúz, — megmérgecsit.

Főlbz, — túlszárnyal valamit, -ben, túljár
az eszén.

Geld, — pénz.

Görca, — kis vézna diák.

Gucc, — műszó a glikkerezésnél (golyózás),
mikor a két színes golyó érintkezik

Gürcül, — 1. valamit szorgalmasan tesz;
2. valamit erősen tanul.

Írás, — a vas-, nikkel-, v. rézpénz azon
fele, amelyiken a szám van.

Jópofa, jókép, jópípa, jópécsi, jóblatt,
— a beszélőnek tetsző egyén.

Juhász-páholy, — a harmadik hely a
moziban.

Kaja, — enivaló, étel.

Kefél, — hazudik.

Képére mászik, — arcücsapja.

Kinyalja magát, — kicsinöcsitja magát.

Kuffer, — gyomor.

Lecsalí, — pofon.

Lecsal neki az égről egy flömmöt, —
erősen pofonvág valakit.

Leken egyet neki, — arcücsap valakit.

Leszurkol, — lefizet.

Létra, — magastermetű diák.

Macsedli, — pofon.

Megfej valakit, — pénzkölcsönt, vagy
ajándékot csal ki valakitól.

Mellstósz, — mellbevágás

Mesc a holdban, — nem igaz.

Nagyba viszi a rongyszédést, — hencceg.

Ötér keverve, — egész, v. kombinált
ruha a lányoknál.

Pauzál, — cél nélkül jár az uccákon.

Pályázik valamire, — törekszik valamire.

Pia, — innivaló, ital.

Piál, — iszik.

Poronty, — kisdíák.

Pótlóvak, — a görög-pótló tanfolyam ta-
nulói a gimn.-ban.

Pózna, — magas termetű diák.

Röfcsi, — revolver.

Spórol vmire, — törekszik vmire, fáj a
foga vmire.

Tisztítóintézet, — zálogház.

Tropa, — nem jó, nem helyes.

Torpedo, — a régi egyenes kifli (ciszt-g.)

Tökfödő, — kalap.

Ugrat, — nagyokat mond.

Vas, — 2 filléres (rézből is).

Zací, — zálogház.

Zónázik, — cél nélkül utazik a villanyoson.

Zsebláz, — pénzhiány.

TUDOMÁNY ÉS IRODALOM

Gazdasági és társadalmi elméletek.

(Folytatás.)

Smith a gazdasági életet autonom te-
rületnek tekintette, melynek tudománya
önálló tudomány. Ezzel a felfogással
Smith a társadalmi gazdaságtant a rend-
szer nélküli okoskodások köréből a
tudomány magaslatára emelte.

Smith követői Malthus és Ricardo
a liberalista rendszer egyes tételeit fej-
lesztették tovább.

Ricardo különösen a jövedelemre
vonatkozó tételekkel foglalkozott. Jelen-
tősége abban áll, hogy mikor már a jöve-
delemelosztási problémák nyomatékosan
felléptek és az emberek a kérdések töm-

kelegében eligazodni már alig tudtak, ő a liberalis tudomány alapján állván, e kérdésekre határozott feleletet adott. Művében nagy ellenszenvet mutat a földbirtokosok iránt, kik a többi osztály kárára gazdagodnak. Velük szemben védelmébe veszi a munkásokat. Értékelmélete a szociálizmus kiinduló pontja. Ő ugyanis sokkal alaposabban fejti ki Smith azon tételét, hogy minden érték alapja a munka.

Malthus a harmadik a klasszikus gazdaságtant megalkotó triaszban. A liberalizmus elméletét a népesedés szempontjából vizsgálja és azt a legegyszerűbb alakra hozza. Tana cáfolat a természetjogi írók tanítására: a munkára, megélhetésre stb. vonatkozó jogok ellen. Tanítja, hogy az emberiség nagy csapásai a világrend nélkülözhetetlen eszközei közé tartoznak, mert az emberi nem szaporodása nagyobb, mint azon anyagoké, melyek táplálják. Aki tehát megélni nem tud, el kell pusztulnia. Ez a tétel szembeállítva Smith optimizmusával, pesszimista bélyeget hord homlokán.

A liberalizmus több tétele elhibázott. Legvégzetesebb hibája az individualisztikus kiindulópont.

Az individualizmus megfőszítja az államot minden beavatkozási jogától a gazdaságba. Így nincs joga felügyelet alá venni a kartelleket, trösztöket és ringeket, melyek pedig pénzsóvár üzérkedésükkel százezrekét rövidítenek meg. Ezekkel szemben ott kell lenni az állam jótékony beavatkozásának, amint az árucikkek árai nem a természetes kereslet és kínálat szerint alakulnak ki. Még a laikus is megbotránkozik azon, hogy egy-egy kartell, vagy hasonló szövetkezet, a piac egyes cikkeit birtokába szerezvén, a maga szempontját, a pénzszerzést tartván szem előtt, mesterségesen fölhaltja az árakat a fogyasztók rovására.

És hogy tényleg nem lehet megbizni az emberi ösztönökben, illetve, hogy az egyéni önzés nem válik közérdekűvé, azt a történelmi liberalizmus megmutatta. A szenvedélyekkel felszabadult fősvénység Smith optimista rendszeréből pesszimista valót épített.

Marxnak igaza volt, mikor megszerkesztette a Verelendungstheorie t, mert a munkásság katasztrofális jellegű elszegényedését a nagyipari termelés első éveiben, a szociális ellenhatás előtt joggal meg lehetett állapítani. Hogy a munkásvédelmi törvények megjelentek, az már nem az orthodox liberalisták érdeme.

Smith azdn elve, hogy az ökonómia minden más tudománytól független terület, ezekszerint szintén megbukik. Ugyanis ez a tétel számüzi az erkölcsöt, vagy legalább is kikapcsolja. Hogy pedig az ember erkölcsi vért nélkül szabadságával visszaél, a fentebb vázolt állapot igazolja. Szükséges tehát a moral a gazdaságban.

És ennek a következménye az, hogy nem áll meg Smith gazdasági eljárásának a célja sem. Ez a vagyon.

De tiltakozik az emberi méltóság Smith vagyonszerzési eszköze ellen is. Az ember mint ilyen lealacsonyodik, mit az erkölcsstan nem engedhet meg.

Téves tehát a liberalizmus és az emberiség gyöngéjét mutatja, hogy egyik téves felfogása ellen másikkal küzd. Ezt a küzdelmet a szocializmus zászlaja alatt vivják jelenleg. Hogy mi ez, és milyen a szocializmus előtérben lévő formája, a következőkben tárgyaljuk.

A szocializmus.

1. A szocializmus fogalma és irányai.

Mindenek előtt az a kérdés, hogy mit jelent az: szocializmus?

Magának a szocializmus fogalmának megállapítása igen nehéz. Ugyanis idők folytán sok iskolája támadt, melyek elmé-

leteik jelentős részeiben a legellentéte-
ben eltérnek egymástól. Mégis talán leg-
általánosabb jegye a szocialis irányoknak
a tiltakozás a földi igazságtalanság ellen.

A szocializmus rendesen az évezre-
des társadalmak egyes lényeges intéz-
ményeit támadja és azok megváltozta-
tására törekszik lassu fejlődéssel, vagy
társadalmi forradalom által.

A szocializmus alapja az igazságos-
ság eszméje mellett a továbbfejlődés
eszméje.

Alapelveiket tekintve a különböző
irányok a következő feltevésekből indulnak
ki: 1. az emberek egyenlők, 2. joguk van
a létre, 3. földre, 4. ingyenes hitelre, 5.
a munkára, 6. a munkaeszközökre és 7.
a munkatermékekre.

Ha a „szocializmus“ kifejezés jelen-
tését keressük, ebben az egyenlőtlenséget
támasztó individualizmussal szemben
egyenlőségre való törekvést találunk.

Ma ez a kifejezés gyűjtőnévévé vált
mindama törekvéseknek, melyek az egyéni
szabadság bizonyos korlátozásával érvényt
kivánnak szerezni a társadalmi elvnek,
mely szerint a társadalom érdeke, hogy
az összes tagja létét biztosítsa.

A „szocializmus“ kifejezést először
Owen Róbert (1771—1858.), angol szo-
ciologus használta.

A szocializmus három legfontosabb,
jelenleg előtérben levő iránya a marx-
izmus, kommunizmus és anarchizmus.

A szűkebb értelemben vett szocializ-
mus csak a társas összetartás nagyobb
fokát jelenti. Ebben a rendszerben a ter-
melési eszközök közösek, vagyis a társa-
dalom tulajdonát képezik. Nevezik ezt az
irányt még tudományos szociálizmusnak
is, mert tudományos igényekkel lép fel,
nevezik kollektivizmusnak, mert első fel-
adatának a termelés közösítését ismeri el,
végül marxizmusnak főképviseelője Marx
neve után.

A kommunizmus a társadalmi elv
teljes érvényrejutását követeli. A kommu-
nizmusban nemcsak a termelés, de a ter-
melt javak fölhasználása is közös.

A szűkebb értelemben vett szocializ-
mustól meg kell különböztetni az anar-
chizmust, mely a vagyonközösséget szin-
tén csak a termelési eszközökre írja elő,
de ezeket szövetkezett munkáscsoportokra
ruházza. A fennálló állam korlátait le-
rombolván, az internacionale az eszménye.

Felreértés elkerülése végett megjegy-
zem, hogy a nihilizmus nem a közgazda-
ság, hanem kizárólag az orosz merev
egyeduralmon akart változtatni és a leg-
ujabb oroszországi forradalommal ezen
pártjellegű egyesülés meg is szűnt.

2. Az ujkori szocializmus előtörténete.

A szocializmus olyan régi, mint
maga a történelmi emberiség. Első nagy
képviselője Platon, tulajdonkép már a
szociális eszmék elfajulása ellen harcol.
Ugyanis mindenütt igen gyorsan terjednek
el a szociális nézetek, mihelyt a jövedelem-
elosztás aránytalansága szembetűnővé vá-
lik. Így történt ez Görögországban is, hol
a csöcselék kommunista törekvései kész-
tetik Platót, hogy ellensúlyozásként fel-
állítsa, illetve terjessze nézeteit az eszményi
államra vonatkozólag.

Platon államában három osztály van:
1. bölcsek, 2. katonák, 3. iparosok és
földművelők osztálya. Az államot a böl-
csek kormányozzák, de mivel az anyagi
érdekek ezek, valamint a katonák itele-
tét is gyakran befolyásolják, nehogy ezek
miatt az állam kárt szenvedjen, közössé teszi
e két osztály számára a vagyont és a nőt,
mint az egyenlenségek forrásait. Szerinte
a harmadik osztály a magántulajdon
alapján megmaradhat továbbra is.

Aristoteles a szocializmust elkerülte,
mégis igen fontos kérdésnek tartotta a
biztokviszony szabályozását.

Az ujkori szocializmus a tudományos

alapot a ker. tanításokból vette. Ilyen ker. tételek pl.: az emberek egyenlők, a föld mindannyiunké, tulajdonjog helytelen, munka az érték forrása stb. Az ilyen eszmék nemcsak Jézus tanításában, de az egyházatyák és az egyházi írók irataiban is megtalálhatók. Ugyancsak szociális eszméket találunk a humanistáknál is.

A szocializmus mint tudomány csak az újabb korban alakult ki. Az első alapokat e téren Hobbes és Rousseau tették le, midőn az egyenlőtlenség ellen tiltakoztak. Utánuk a francia forradalom hatása alatt Morelly a javak közösségét, Merly gazdasági egyenlőséget, Bebauf teljes kommunizmust akar, valamint Bissot is, ki már Proudon előtt fél századdal kimondja a híressá vált mondást: A tulajdon nem más, mint lopás. (La propriété c' est le vol).

Határozottabbá alakot és formát nyernek e tanok St. Simon-, Fourier-, Louis Blanc-, Proudon- és Rodbertusnál, míg a tudományos szocializmust Marx alapítja meg.

Az újabb szocializmus tudományos megalapításához az első lépést St. Simon teszi meg.

3. Saint Simon.

Saint Simon gróf gyakorlati életbe nem igen törekedett átvinni elveit. A munkásnéppel nem lépett érintkezésbe, tanait csupán műveiben fejté ki.

Tanítja, hogy a harcos állam helyébe az iparállamnak kell lépnie. Itt az általános hadkötelezettség majd munkakötelezettséggé fog válni. A modern társadalmat a hit helyett a tudomány fogja vezetni.

„Nouveau Christianisme“ c. művének tartalma Stein Lajos szerint a következő:

„A szellemet megölnö, betühöz ragaszkodó hit helyébe, aminőt a folyton satnyuló, dogmatikus kereszténység követel, egy új szociális kereszténységnek kell lépnie, mely csak egy hittételt ismer: „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat“!

Saint Simon a társadalom gyökeres átalakítására nem gondolt. Iskolája azonban eszméit továbbfejlesztette és különösen három pontban messze eltért mestertől. — Bazard az örökösödési jogot akarja újjászervezni, Eufantin már a tőke ellen foglal állást, míg mások a családjogban a nő felszabadítását követelik.

A saint-simonizmus azonban nem hive az egyenlőségnek, sőt azt lehetetlennek tartja. Szerinte mindenkit képessége szerint kell jutalmazni, illetve minden képességet a munkájából kell megítélni.

4. Fourier.

Fourier tovább halad a Saint-Simon által kijelölt uton. A legaprólékosabban leírja az új iparállam társadalmi rendjét, melyet a szervezett munka rendszerének nevez.

Itt az emberi érzések megszűnnek, tudomány és művészet hiányzik, csupán az emberi ösztön vezet mindent. A társadalmat Fourier phalanxokban akarja egyesíteni. Egy-egy phalanx áll 1800—2000 tagból. A phalanxok keretén belül mindenki a magának való munkát végzi, ez is biztosítja a munka kellemességét. A munka kellemességét a phalanxokban oly optimisztikusan itéli meg, hogy azt szinte játékká alacsonyítja.

A munka kellemességéből folyik az ember életkor-határának kitolódása. Szerinte az átlagos életkor 140 év lesz. Minthogy a phalanxokban minden munkára akad vállalkozó, az anyagi szükségletek ki lesznek elégítve. A munkakedvet fokozni fogja az, hogy minden két órai munka után lakomák lesznek.

Fourier ellensége a társadalmi forradalomnak és minden erőszaknak. Nézte az, hogy a társadalmi rendszerekre sem a vallási, sem a politikai rendszerek nincsenek befolyással, ezért saját rendszerét is bármely politikai és vallási rendszer mellett megvalósíthatónak tartja.

Ő maga hiába várta rendszere megvalósítását, de tanítványai kísérletet tettek vele Amerikában, azonban törekvéseik kudarcot vallottak.

5. Luis Blanc.

Luis Blanc Fourier utópista elméletét gyakorlativá igyekszik tenni. A falanszterből nemzeti műhelyeket csinál, hol mindenkinek munkát adnak. Tudományos fejtegetéseiben odáig jut, hogy a szabad verseny a szegényre nézve a halált, a középosztályra a tönköt jelenti. Észreveszi azt is, amit a későbbi fejlemények beigazoltak, hogy a verseny vezet az egyedárusághoz.

A helyzet türehetlensége miatt reformot sürget és dolgoz ki.

Reformjának alaptétele, hogy a munkára mindenkinek joga van. Az arányos munkaosztás céljából szükséges, hogy az állam mint nagytermelő lépjen fel és minden magántermelést kiszorítson. Ezen tételével a később háttérbe szorult u. n. állami szocializmus megalapítója.

Louis Blanc az 1848. francia forradalom ideje alatt vezető szerepre jutott, de eszméit megvalósítani nem tudta, mert minisztersége idejében még nem voltak készen aprólékos tervei és így a nemzeti műhelyek megbuktak.

6. Proudhon.

Míg Louis Blanc a munka, addig Proudhon a hitel szervezése által óhajtott a munkásság sorsán segíteni.

Alaptétele azonos Schmithével: egyedül a munka teremt értéket s így kell, hogy az összes termelt javak a munkást illessék. „La propriété c' est le vol“ (A tulajdon nem más, mint lopás) híres tétele tehát csak a munkánélküli tulajdonra, járadékra, kamatra vonatkozik.

A hitelt teljesen ingyenessé akarta tenni. Erre vonatkozik a következő kijelentése: „Bölcséletem sarkköve a hitel ingyenessége, — ha ebben tévedtem, akkor a szocializmus nem más, mint egy üres

álmom“. — Proudhon nem volt a közönséges értelemben vett szocialista. Ő magát anarchistának nevezi.

Barátja volt a felbonthatatlan házasságnak, az örökösödési jognak, halálbüntetésnek és a szerzett javak tiszteletben tartásának — Ellenezte az általános szavazati jogot, demokráciát stb.

Nem azonosítja tehát magát a szocialistákkal, kik szerinte utópiákat állítanak föl és a zsarnoksághoz vezetnek, — de visszautasítja a nemzetgazdaságtan tulajdonjogrendszerét is, mely oda konkludál, hogy kinek semmije sincs, haljon meg (l. Malthus).. A nemzetgazdaságtan sérti az egyenlőséget, a szocializmus a szabadságot. — Az anarchizmusban megvan az egyenlőség és szabadság is. Az anarchizmus eszméje a ker. alapfelfogással egyezik.

— Anarchizmus (uralomnélküliség) alatt ugyanis azon társadalmi rendet kell értenünk, mely minden külső hatalom és erőszak nélkül tisztán az emberek szabad, testvéri együttélésén alapszik. — Krisztus is csak türi az államot, Luther eszménye az államnélküliség (Staatlosigkeit).

(Folyt. köv.)

Felelős szerkesztő: Varga Imre, főgimn. tanuló.

APRÓ HIRDETÉSEK

REISZ ANNA

divatárú és művirágüzlete (Király-u. 42.) ajánlja dúsan felszerelt raktárát kalapokban és kalapdíszekben. ::: Telefon 4-03.

Lakást, kosztot

ajánl I—II. oszt. gimnázisták részére szeptemberre **FARKAS KAMILL**, nyugalm. tanító, Árpád-u. 33. szám. Szép, világos, különbejáratú szoba.

DIÁK-ÉLET

Diák-társadalmi és kulturális lap a leány- és fiúközépiskolák és internátusok részére.

A szerkesztő-bizottság hivatalos helyisége a ciszterci főgimnázium ifjúsági könyvtára. Telefonhívó szám 2-95. Hivatalos órák: kedd d. u. 1/3-1/4-ig; péntek d. u. 1/3-1/4-ig. Kiadóhivat. i.; Indóház-u. 23. alatt. Telefonszám 6-85.

A lapra felügyel: Dr GONDÁN FELICIÁN, főgimnáziumi tanár.

A kiadóhivatal vezetője: VASS IMRE, főgimnáziumi tanuló

Tartalom:

1. A jelszavak, az elméletek. (Aktuális vezetőkikk.)

2. Hirek.

A tankönyv-kérdés körül. — Vakációi könyvtár. — Házi-telefon. — Az érdem mezejéről. — A. P. C. F. cserkész-csapat.

3. Tudomány és irodalom.

Gazdasági és társadalmi elméletek. (Robertus, Lasalle, Marx, stb.)

4. Tárca.

Éjféli zsolozsma (Vers.) — Ha a tanév vége közeledik. (Novella) — A megzavart muri. (Szünidei életkép.)

5. Vidám szöglet.

Tipusok: V. „A vadzseni.“ — VI. „A béljós.“ VII. „A szép fiu.“ — Niobe, vagyis Trucsika, Fucsika meg a „gyónókönyv.“ (Travesztált mitológia.) — Az utazó. (Humoreszk.)

nem adtak tankönyvet, ha csak méregdrága, náluk készült jegyzetet is nem vettek a diákok náluk. Egy úgy is tett, hogy a vakációban kis diákot fogadott fel, hogy vásároljon be öccsei számára elemista könyveket, magánosoktól és kereskedőktől, s ennek fejében összeállította az ő kollekciónak, mit azután megvehetett tőle jó pénzen. Meg kell állapítanunk, hogy ha a Segélyző-egyesületek nem lépnek akcióba a lapunk által proponált módon még a mult tanév végén, ennyire sem lennének az intézetek ellátva. Sajnos itt sem történt meg minden azzal az előrelátással, mivel kellett volna. Nem kezdték meg az akciót a mult tanév végén, hanem az új tanév elejére halasztották, mire már részben késő volt. Mi lapunk szerkesztőségi helyiségében könyvkötő tanfolyamot nyitotunk, hol a maguk használhatatlan könyveit használhatókká tehetjük a jelentkezők, s a vállalkozó önzetlen diákokkal a mi intézetünk Segélyző egyesülete számára 300 u. n. „saláta“ könyvet kötöttünk be erős gyakorlat-fedelekbe. E helyen köszönjük meg Taizs József könyvkereskedő ur szíveségét, ki kétszáz könyv körülvágását díjtalanul végezte.

A még jelentkező tanulókat, s azokat, akiknél a tankönyv-hiány miatt a tanulásban hiány jelentkezik, okvetlen olyan kosztos helyre kell küldeni, ahol az osztálybeli diáknak teljes kollekcióna van.

Vakációi könyvtár. A „Diákélet“ vakációszámában hirdetett könyvtár- napokat a ciszt. főgimnázium tanulói közül összesen 110-en látogatták. Mindenki legalább 5 könyvet vihetett haza. A könyvtárnapok rendezői Varga Imre és Zugi Aladár VII. o. tanulók voltak, kik lapunk felügyelő tanárának vezetése mellett dolgoztak. A könyvtár látogatói közül sokan kedvet kaptak az ugyanott folyó könyvkötéshez is, melyben azután szorgalmasan részt is vettek. Tetszettek a könyvtár után előadott humoros számok is.

A szerkesztőség házi telefonja is elkészült a vakációban. A felügyelő tanár lakását köti össze a szerkesztőséggel. Az anyagbeszerzést, a szerelési munkákat a tervrajztól kezdve végig Vass Imre, Földes Béla és Varga Imre és Poek Béla végezték, miben a nagyobb és kisebb diákok, kik szerkesztőségünket naponta látogatták, nagy örömmel voltak segítségükre.

Az érdem mezejéről.

II. közlemény.

V. Az 1918—9. tanév jutalmazottai a első leányiskolában és leánygimnáziumban:

I. o.: Decleva Sarolta, Daláth Erzsébet, Pályi Erzsébet, Paurics Teodora, Ticsinszky Erzsébet, Szedlák Aranka, Vasskó Ilona, Vázsonyi Sarolta. (Jutalomkönyv.) II. o.: Éltető Mária, Hippich Mária, Kaappig Gabriella, Kvemzir Ilona, Lederer Julia, Maléter Ilona. (Jutalomkönyv.) III. o.: Büki Olga, Cholnoky Johanna, Csokonay Mária, Gere Ipolyka, Schrickel Ilona, Simon Ilona, Truka Jolán. (Jutalomkönyv.) IV. o.: Benczenleitner Emma, Engel Sarolta, Makay Lili, Márjánovits Mária, Lucz Erzsébet, Schulhof Etelka, Szigeti Margit, Trinn Teréz, Simkó Ilona (jutalomkönyv), Retter Ilona 50 K. V. o.: Molnár Lili, Rusz Margit, Simon Sarolta (Jutalomkönyv.) VI. o.: Glaser Irén, Letnig Anna, Stéberl Margit, Szmodis Vanda, Rákossy Ella. (Könyv.) VII. o.: Birabás Piroška, Dávid Marianne, Dömmel Mártha. (Jutalomkönyv.)

VI. Jutalmazottak a tanlónőképzőben:

I. o.: Kubinyi Mária, Csermák Kornélia, Delhaes Irma, Gáspárics Teréz, Schiller Borbála. (Mind könyvet kaptak.) II. o.: Bors Mária, Feigler Margit, Horváth Mária, Kárpáti Irén. (Könyv.) III. o.: Herdlein Mária, Kemény Mária, Deli Margit, Faludi Vilma, Györy Jolán. (Könyv.) IV. o.: Becskovszky Anna, Csizmók Julia, Dulánszky Mária, Jursek Irén, Lengyel Stefánia, Nemes Olga, Paulay Erzsébet, Schnierer Mária, Szieberth Jusztina, Tanczos Ilona, Valde Ilona. (Könyv.) Kovrig Anna, Gábor-féle ösztöndíj 60 K.

VII. Lapunk szerk. helyiségében intézetünk Segélyző-Egyesülete javára végzett könyvkötésben szorgalmasan résztvettek július hó folyamán a következő középiskolai tanulók:

Bari István, Bedő István, Eller István, Eller Ferenc, Földes Béla, Fülöp János, Gerencsér Ferenc, Gergye Győző, Helwig János, Kovrig, Kussinszky Endre, Lichtenstein János, Mátyás Ferenc, Neusiedler L., Poek J., Retter R., Sebők F., Szabó István, Szily Béla, Taixler László, Takács Béla, Trinn L., Wexler L., Wittenberger E., Zongor Béla.

A P. C. F. eserkész-csapat sikerült kirándulást rendezett aug. hó 27-én a szeminarium kökényi uradalmába, hol dr. Rézbányai József, szemin. rector úr szíveségéből Terstyánszky urad. intéző úr kitűnően megvendégelte a lelkes diák-csapatot.

A ciszt. főgimn. sport-csapat a Diák-élet" kezdeményezésére szept. végén megalkult. Football-készletet már szerzett is be. Treningjeit a sporttelepen és a vásártéren végzi, a szünetek és ünnepnapok előtti napokon. A vezetőség kéri a diáklársakat, hogy az erők koncentrációja és összjáték elsajátítása érdekében ebbe a csapathoz lépjenek be és külön csapatokat ne alkossanak, mert már panaszok merültek fel aziránt, hogy sok diák nagyon elfoglalja magát a footballozással, mivel a különböző csoportok tagjai nem veszik figyelembe, hogy első a tanulás. Tagfelvételre Horváth László VIII. o. tanulónál lehet jelentkezni.

TUDOMÁNY ÉS IRODALOM.

Gazdasági és társadalmi elméletek.

(Folytatás.)

Az erőszakon épülő uralmi rendszer helyett, mely a tulajdon, jog és állam kényszerintézményeiben nyer kifejezést, az anarchikus társadalom az emberek természetében rejlő szolidaritás és az ebből folyó szabadság, egyenlőség, és önkéntes összműködés által jön létre. Az anarchizmus tulajdonképp individualista tan, mert benne az egyén — ledőlve az állam — teljesen föl szabadul.

Van azonban az anarchizmusnak egy vonása, mely egyedül áll. Minthogy mindenkinek vissza akarja adni a szabadságát, a mai rendszer iránt irgalmat nem ismer. Az anarchizmus fenn hirdeti, hogy a mai társadalmat az erőszak minden fajtájával (lopás, gyilkolás, árulás, hítszegés stb.) le kell rombolni. Igaz, hogy vannak mérsékeltbb irányok is. Mackay az állam rombadöntésére pl. csak adómegtagadást ajánl.

Az anarchizmus főképviseelői Tolstoj, Bakunin, Krapotkin, Stirner, Nitzsche, Proudhon, Mirbeau, Mackay stb. Nálunk kiválik Schmitt Jenő és gróf Batthyányi Ervin.

Proudhon nem tartott rendszerét egyhamar megvalósíthatónak, ezért átmeneti rendszerrel elégszik meg, melyet föderalizmusnak nevez. Ennek lényege a szabad társulás esetről-esetre.

Ismertetem eddig a francia szociológusok elméleteit. Ezek a gyakorlatban sok eredményre nem veztek. Már tudományosabb a német szociálista írók fel fogása.

A német szociológusok közül a legnevezetesebbek Karl Rodbertus-Jagetzow, Ferdinand Lassale és Karl Marx.

Rodbertus. Rodbertus szerint az államjólétnek alá van rendelve az egyéni jólét. A gazdasági életet ezért az államnak kell irányítani. Ez az, ami főként elválasztja a német iskolákat a francia iskoláktól. Ugyanis míg ezekben több-kevesebb individualisztikus elem van, Rodbertus és a többi német szociológus elmélete határozottan az antiindividualizmus bélyegét hordja homlokán. Eszerint az államnak jogában áll az összes termelőeszközöket birtokába venni és az egész termelést a maga céljai szerint vezetni. Az állam megszünteti a földbirtok- és tőketulajdont és más jövedelmet nem tűr, mint csak a kereseti és munkásjövedelmet.

Legégetőbb feladata az államnak a munkáskérdés rendezése, mert a földbirtok és tőke birtokbavétele a munkások katasztrofális jellegű elszegényedése mellett csak másodrendű fontossággal bír. Szigorú igazságossággal javítani kell a jövedelemelosztáson, mert eddig a jövedelem javarészt a tőkés élvezte, míg a munkás csak a legszükségesebbet keresi.

E téren Rodbertus a következő reformokat javasolja:

Minthogy a különböző iparágaknál a munka különböző szellemi és fizikai erő igényel, meg kell állapítani a normalidőmunkanapot, mely a különböző iparágakban más és más. Lehet ez 6, 8, 10, 12 óra a munka nehézsége szerint. Ezen normalidő keretén belül megállapítják a közepes munkás normal-művét, vagyis azt a munkát, melyet végezni kell a normalidő alatt. Ha már most valaki a normalidő

alatt nagyobb termelékenységet mutat, annak a jövedelme arányosan növekedni fog. A munkabér utalvány, melynek ellenében az államilag beraktározott javakból a munkás szükségleteit kielégítheti.

Ilyen formában véli Rodbertus a munkáskérdést megoldhatni.

Lassale. Lassale jelentősége főként abban áll, hogy ő igyekezett Rodbertus tudományos elméletének a gyakorlatban érvényt szerezni. Hatással van rá már Marx is, azonban ennek nemzetközi törekvéseit nem teszi magáévá, hanem hazafias, nemzeti alapon áll.

1863-ban kifejti a híressé vált „vasbértörvényt“, mely szerint a munkás munkabére a megélhetéshez szükséges összeget nem haladhatja túl, vagyis a munkabér huzamosabb ideig sem nagyobb, sem kisebb nem lehet, mint azt a megélhetése megköveteli.

Lassale, mint a német munkásmozgalom vezére nagy munkát fejt ki az általános szavazati jog mellett is, hogy így megszerezze a munkásosztály számára a parlamenti többséget.

Népszerűségét bizonyítja a német munkásegyesületek helyiségeiben függő arcképe.

Marx. A szocializmus újkori alapítói oly időben lépnek fel, mikor a liberális iskola lényeges hibái még nem fejlődtek ki. Ennek következménye, hogy a kezdőelméletei (l. Saint-Simon, Fourier stb.) ésből kaptak, reális alapot nélkülöznek.

Van már alapjuk Rodbertus és Lassale elméleteinek, de teljességében a szocializmust Marx Károly emeli fel a tudományos elmélet magaslatára.

Marx Károly született 1818-ban Trierben. Berlinben és Berlinben tanult. Már ekkor megismerkedett Hegel bölcselétével, melynek hatása későbbi művein is látszik. Kölnben újságírói tevékenységet fejt ki, majd lapjának betiltása után Párisba megy. Itt találkozik Engels Friggyessel, kivel további élete és működése teljesen összeforr. Együtt mennek Brüsszelbe, együtt adják ki 1848. febr.-ban a „Kommunista-kiáltványt“. Majd Marx megalapítja az internacionálé-nak nevezett nemzetközi munkásszervezetet, mely azelőttiban tíz év múlva feloszlott. Marx 1883-ban, Engels 1895-ben halt meg Londonban.

Marx főmunkája a „Kapital“, melyben szocialista rendszerét adja elő. Más nevezetes műve az említett „Kommunista kiáltvány“-on kívül a „Zur der Kritik der politischen Ökonomie“ és a „Das Elend der Philosophie“ e., melyet Proudhon ellen írt.

Ezekben azon felfogásból indul ki, hogy a társadalmi átalakulást nem kell sürgetni nem kell csinálni, megjön az a történelmi fejlődés folyamánként. A történelem ugyanis nem áll másból, mint osztályharcból. Ilyen osztályharc állt fenn már az ókorban: a rabszolgák harca. Ez mintegy folytatódott a jobbágyság harcában, mely a földesurak ellen irányult. Ez folytatódik a proletárság harcában a kapitalisták ellen. Állítja, hogy a munkássereg helyzete a jelenben egyre rosszabb és rosszabb lesz. Szerencsének tartja azonban, hogy a kapitalizmus, a liberalizmus diadala, is csak történelmi fejlemény, mely mint ahogy egyszer történelmi szükségszerűséggel keletkezett, úgy szükségként meg is fog szünni.

Ezen állítását Marx Hegel bölcselétéből vett azon tétellel igazolja, hogy a történelmi események tétel (thesis), ellentétel (antithesis) és összegegyeztetés (szinthesis) formulája szerint folynak.

Hegel ezen folyamatot csak a gondolat és eszme körében látja. Marx feltalálhatónak véli az anyagi, materiális világban is. Szerinte ugyanis a szellemi jelenségek csak reflexei a gazdasági jelenségeknek (anyagelvűség.)

Tehát jelenben a tőke és a proletáriátus között folyik a harc. A harc oka az, hogy míg a termelés társadalmi alapon van szervezve, a termelt értékek a magántulajdonjog és a magántőke igényei szerint oszlanak el.

Mint hogy a kezdetleges korban a termelés is, tulajdon is egyéni (thesis), a kapitalista tulajdon mellett a termelés társadalmi, a tulajdon egyéni (antithesis), szükségkép ki kell fejlődnie az új rendnek, melyben a termelés is, tulajdon is társadalmi (szinthesis.)

Ezen új társadalmi rend akkor fog életbe lépni, mikor a kapitalizmus odáig fejlődik, hogy a létező vagyon igen kevesek kezébe kerül és ezen kevés nagytőkés elszembeállnak az elszegényedett, nyomorgó kis munkások tömegével.

Marx műveinek legnagyobb részét a kapitalizmus heves bírálata teszi ki. Ő nem is törekedett valamely végleges társadalmi rendszer megalkotására, hanem csak az idejében fennforgott hibák kiküszöbölésére. Hogy a társadalom hibás volt, az nyilvánvaló. Marx csak azt vizsgálja még, hogy mi e hiba oka?

Vizsgálódásában azon régi tanból indul ki, hogy a munka minden érték forrása. A különböző munkaárán termelt különböző értékeket forgalomba hozzák. A forgalom könnyítésére szolgál a pénz. Az árú eladják, hogy az így nyert pénzen új árú vegyenek. (Árú-Pénz-Árú.) Ez a cselekvés normális.

Ha azonban valamit azért veszünk, hogy azt ismét eladjuk, az árún nyerni akarunk. Ez csak úgy lehetséges, ha az árú eladár kisebb az eladási árnál. (Pénz-Árú-Pénz + valami többlet.) A két árú közötti különbséget, értéktöbbletet (Mehrwert) a munkástól vonjuk el erőszakkal. Az így elvont értéktöbbletekből támad a tőke.

Tőke támadhat még úgy is, hogy a termelési idő a gépek használata által megrövidül, de a munkanap és bér ugyanaz marad, mialatt a termelt érték jóval nagyobb lesz. A gép aztán sok munkáskezelést fölöslegessé tesz. Így egyre jobban fölfegyverkezve a tőkés tetszése szerint könnyűhatja a munkanapot, csökkentheti a bért, hiszen a munkástartalékok (Reservearmee) elég olcsó munkást szolgáltatnak.

Végre is a helyzet elviselhetetlenné válik és akkor a munkástársadalom birtokába veszi az összes termeléseszközöket, a vagyont az egyéntől elveszi és a társadalom összességére ruházza.

Marx e két elmélete, az elnyomorodás elmélete és a katasztrófatörvény tehát szorosan összefügg egymással. Ő e két elmélettel nem kész rendszert akart megállapítani, hanem csak a társadalmi fejlődés dialektikai vizsgálására szántkozott.

Marx és Engels ismertetett elmélete nem tartalmazza azon állapotok leírását, melybe a kapitalista termelés megszűnése után a társadalom jut. Ők egyelőre legfontosabb feladatnak a termelési eszközök és a tőkének a közösség tételét tartják. Az így megváltozott rendet, optimista szemüvegen át nézve, a jelen állapotoknál jobb-
nak látják.

Ezen gyenge ígéretre Marx követői egész utópiákat építettek.

10. Újabb irányok.

Bebel hirdeti, hogy az új alakulásban fölöslegessé válik a házasság, mert az emberek boldogságukat a szabadszerelmekben is megtalálják. A szabadszerelmek gyümölcseit az állam reveli és majd csak úgy ontja a lángelméket a társadalom számára. Meg fog szünni az állam, — írják mások — melyre eddig a magántulajdon megvédése miatt volt szükség. De meg fog szünni a társadalmi különbségekkel a vallás is, melyre eddig is csak a szegényeknek volt szükségük, hogy meg legyen a reményük, hogy földi nyomorúságukkal örök boldogságot készítenek maguknak. A mennyország ugyanis a földre költözik, mely paradicsommá alakul át, melyben mindenkinnek öröm lesz az élet és boldogság a munka. Nap három órai munka az általános munkakötelezettség mellett untig elég lesz a szükséges cikkek termelésére. A fennmaradó időt aztán mindenki tetszése szerint, különböző szórakozásokkal töltheti el.

Ilyen és hasonló eszméket találunk az újabb szociálista írónál és az újabb szociálista programokban. Nevezetes ezen új programok közül az 1891. erfurti, az 1902-ben megalkotott toursi és az 1893-4 brüsszeli program.

Az újabb szociálisták közül nevezetesek Bebel, Singer, Liebkrecht, Jawes, Lawroff, Milukoff, Trockij, Lenin, — nálunk Kunfi, Bokányi, Garbai stb.

11. A szocializmus bírálata.

Mint láthattuk, a szocializmus tanai minceserek egyöntetű rendszerbe összeillesztve, melyre részve ha nem is az összes szociálisták, de legalább a jelentékenyebb részük egy és ugyan azon rézetet vallaná. Mégis bírálatunkban nem azt a módszert követjük, hogy minden íróat külön-külön megbíráljunk, hanem odaigyekszünk férközni a szocializmus lényegéhez, tekintet nélkül, hogy kik hirdetik és ki akarjuk mutatni, mi annak logikus következménye. Mert nem csak azt kell megtudnunk, mit akar pl. a marxizmus, illetve hogy kiválóbb hívei mit tüntetnek fel cél gyanánt, hanem azt is, hogy a tanrendszernek, elveihez képest mit kell akarnia.

Mindenek előtt leszögezhetjük azt a tény, hogy a szocializmus igen nagy szol-

gálatot tett az emberiségnek azáltal, hogy az uralkodó tan hiányaira rámutatott. Másfelől azonban egy sínes a szocializmus tarai között, mely olyan rendszert nyújtara, melyet a jó társadalom megkövetel, vagyis melyben megvan egymás mellett a szabadság és az egyenlőség és még a kultura igényeit is kielégíti.

A kapitalista rendszer a gazdasági szabadságot hirdeli és a társadalmi egyenlőtlenségek vált ezáltal okozójává. Viszont a szocializmus a másik végletbe erik: egyenlőséget ír zászlajára, de kényszerrel nyom el minden szabad mozgást, egyéni akaratot és tervet.

A szocializmus elítéli a kapitalisták önzését, de elfogadja a szocialista munkások azon törekvését, mely saját individuális hajlamuk kielégítésére céloz, mikor társadalmivá kívánják tenni azt a vagyont, mely eddig egyéni volt, hogy így az is részese legyen jövedelmének, ki eddig nem volt az. Ez nem más, mint elleplezett individualizmus. Ha mérsékeljük az örzést és tiszteletben tartjuk más szabadságát egy fokig, megtaláljuk az utat, melyen haladva a társadalom megelégedett lesz. Egy e észségesebb állapot ugyanis a munka és élvezet között biztosítja a társadalom békéjét.

„Nem szocializmus kell — mondja Földes Béla — hanem a régi, évezredek óta fennálló társadalmi berendezkedést kell át-
hatni altruista szellemmel”.

A kollektív (Marx) irány követeli a termelési eszközök államosítását és megengedi a vagyonyújtást öröklés nélkül.

De ugye, sajnos, az ember az új társadalomba is magával vinne egyes bűnököt, — mint pl. a lopást, kevélységet, irigységet, haragot, restséget és hamis-
ságot. Ha pedig a vallást ezen szocialista társadalom kizárja, vagy a magánútra tereli, főnnállhat ugyan egy darabig terror, rendőr, csendőr, felügyelő stb. segítségével, de az első lökésre mint kártyavár dől össze.

Az egész szocializmus nem számít az-
al a körülménnyel, hogy az ember vá-
gyaival, szenvedélyeivel, lelki és szellemi
bajaival és bűneivel minden társadalmi
berendezést csuffá tesz. A szocializmus
egy fantazmagória kedvéért szétkergeti
a családot, lerombolja az államot, kiüzi a
vallást, nem törődik az emberi szív érzel-
meivel, a szerelemmel, hazaszeretettel stb.

és követeli, hogy mindezekről mondjunk le,
de biztosítékot sem nyújt a maga társa-
dalma tisztaságáról.

A szocialista párok érvelésében van egy
nagy igazság. Az t. i.: hogy a magántevé-
kenységet összhangba kell hozni a közjával.
De a szocializmus ott már óriásit hibázott,
hogy ezt az összhangot az *egyén teljes hát-
érbeszortításával akarja elérni*. Marxnak
nagy hibája, hogy mindent meg akart
avítani, csak az *ember nem*. Pedig minden
bajnak gyökere nem a magántulajdonban,
nem a nagytőkében, sem a családban,
államban van, hanem az emberi szívben.

Minden reformot helyesnek kell tar-
tanunk, mely oly irányban építi fel a
társadalmat, hogy ne legyenek abban *sem
individualista Übermenschek, sem szocialista
rabszolgák*, hanem mindenki *önálló és sza-
bad* maradjon, de ne tévessze szem elől
embertársait, kiknek boldogsága a saját
boldogságával szorosan össze van kötve.

Éjféli zsolozsma.

*Tikkadtan vágyom. Uram, drága csókok
Mióta egyszer átölelt karom!*

Ajkadnak méze lángos lánggal éget...

Mester! Királyom! Hüsis, mert elégek.

S elvérezek az önnön harcomon!

Uram! Kereslek végtelen reményben.

Viharban, könnyben, tört éjféli fényben...

Uram... nem alhatom!

Ilyenkor jajra kongatnak az órák.

És őszi rémek rázzák ablakom:

Holt arcomon a láz rózsái sirnak.

Virágai egy régi, büszke sirnak.

S a kis szobán egy árnyék átosen...

Uram! Uram! Ilyenkor nyögve jélek.

Mert elrabolják tőlem a Te képed!

Uram... nem alhatom!

S én látlak Fegyed hófehér ruhában.

Aminl egy szürke, szörnyű hajnaton.

Körölted szöke, kékszemű halászok.

Szívük csöndjét még nem perték az álmok!

Te átlibegsz a háborgó tavon:

Hogy értem jöjj, kit gyilkos éjféli págyak

Szaggatnak, tépnek, törnek és cibálnak...!

Uram... imádkozom!

Gráf Kálmán.

Ha a tanév vége közeledik . . .

Novella.

Irta : m. i.

Visnyei Laci abban hagyta a folyosón való fel-alá nyargalását. Az órájára pillantott, azután megcsóválta búsan a fejét. Majd idegesen, remegő kézzel lapozgatni kezdte a könyvet. Három lapot összefogott, végigpörgötte gondterhesen, azután összecsapta az egészet, a hóna alá vágta és herobogott az osztályba. Sietve megkereste a kalapját, összemarkolta a fiókjában heverő salátagarmadát és miközben azon iparkodott, hogy a szerkesztés első lapokat könyvalakúvá gyúrja, ilyen gondolatok kavargtak a fejében:

— Okvetlenül el kell bliccelnem ezt a nyomorult órát. Már öt perce magolok, magolok és mi az eredménye? Az, hogy jól-rosszul tudok három rongyos oldalt. Mi az? Semmi. Az ördög veszkelődik tovább, hiszen annyí van még hátra, hogy a lapok számát sem tudom biztosan. Rám fér egy kis pihenő, úgy sem hiányoztam még ebben az évben. Utolsó óra . . . mi az? Gyerünk!

Szemére vágta a kalapját és indult kifelé. A következő pillanatban azonban ijedten ugrott vissza. Valaki benyitott az ajtón.

Óvatosan húzódott meg a fehér zománcos eszterpálya mögött, ahonnan csak akkor mert előbukkantani, amikor a parketten történő monoton topogásban Binder lépéte ismerte fel.

— De megijesztettél, — szólt rá bosszankodva.

— Hová mész? Haza? Beteg vagy? — kérdezte ez meglepetve. Azonban csakhamar eltűntek arcáról a meglepetést tükröző vonások és ezek helyét maliciózus mosoly foglalta el.

— Ahá! Tudom már. Mit mondják ha bediktálnak?

— Mit? Mondjátok, hogy rosszul lettem, a torkom fáj! Ne, még sem ezt! Mondd, hogy a fejem fáj! Különbösen ne szóljatok semmit, — fordult vissza a küszöbön — addig, majd csak kispekulállok valamit!

Kilépett a folyosóra. Eltávozásával nem keltett feltűnést, mivel valamennyien a fizika ismétlésén rágódtak. Olyan csendes mormogás hallatszott a folyosó zúgai-

ból, mintha mindegyik sarokban egy-egy dervis üldögnél és végszakadatlan imával Allaht dicsérné.

Leesüggesztett fejjel, szájalomraméltó arccal lépegetett le a lépcsőkön. Végiment az iskola előtti gyalogjárón és csak akkor mert szabadabban fellelegzeni, amikor már a tudomány csarnokától biztos távolban érezte magát. Az átszenvedett drukk helyett boldog, nemtörődöm megnyugvás töltötte el lelkét. Szórakozottan nézegette a falon függő üveg-szekrényben a kiállított fényképeket. Miután valamennyit végighámulta, előről kezdte a gondolatnélküli, öntudatlan szemlélődést. Merengéséből a pendellus csengetése riasztotta fel. Valósággal megijedt a gyengén idehangzó csengtyűszótól. Már-már ruháit akart, akkor vette észre, hogy nem tudja, hová.

— Ejnye, de milyen ostoba is vagyok!

Állapította meg magában mély meggyőződéssel. Megállt a sarkon és kedvteliséggel nézegette, mint etetgeti Anhalt ezredes a Korona-szálló galambjait. Ekkor a vállára csapott valaki. Megfordult.

— Szervusz Bardikám! — kiáltotta örömmel. A jobbjaiban tartogatott könyvcsomót a bal hóna alá csapta, hogy kezét szoríthasson legkedvesebb barátjával, a Tóth Bandival.

— Hogyan? — kérdezte ez — már vége lenne az előadásnak?

— Ne légy olyan naiv, fiam! — mondotta Laci jókedvűen. — Részemről vége van természetesen. Megúntam a dolgot és egy ügyes ugrással eltűntem a halfenek. Így ni! — s gyíksurranáshoz hasonló kézmozdulattal fejezte be magas előadását.

— Jól tetted Laci! De most hová menjünk?

— Ahogy te gondold.

— Szóval rámbizod az ügyet. Bátran rámbizhatsz, mert én már tapasztalt róka vagyok ebben. Várj csak! A Heregutcába nem mehünk, a korzóra sem, mert ott most az Endre bácsi méri végig öles lépésekkel az aszfaltot, hanem tudod mit, menjünk a parkba!

— Megbolondultál? Most, ilyenkor? Tizenegytől tizenkettőig?

— Látod, most rajtam volna a sor, hogy naivnak nevezzelek! Nem a felsőre akartam menni, hanem . . . balra. Tudod, ahová csak a dadák szoktak menni dél-

utánonként a védőszárnyaikra bízott bakkal. Ilyenkor egy lélek sincs ott. Pompásan elszórakozunk azon a padon, tudod azon... Mit? Nem is sejted, hogy melyiket gondolom? Ott van a...

Hunyorított a szemével.

— Ahán! Tudom már.

Megszaporázták lépteiket. Csaknem futottak az alsó park felé. Az árnyas, zöld fák csalogatóan ingatták feléjük sűrű lombkoronájukat. Öt perc alatt értek oda. Bandi nem sokat kereste a bejáratot, hanem egy jó hegyi kalauz biztosságával ment neki az élősövénynek és minden baj nélkül keresztülvergődött rajta. Visneyi Laci nyomon követte. Az út sárgás kavicsai csikorogva zúzódtak szét lépteik alatt. Egy kanyarodónál nem sokára szemükbe ötlött a magányos padoeska. Visneyi Laci néhány mesteri ugrással előtte termett és nyomban le is telepedett. Tóth Bandi ellenben, mivel kényes volt gondosan vasalt, kék nadrágjára, nagy műértéssel kissé felhúzta azt a térdénél és csak azután helyezkedett el a padon.

Laci vette fel legelőbb a beszéd fonalát.

— Most mit csináljunk? Tanuljunk?

Nos, ne nevsz ki! Mond csak Bandi, mi is a te bajod, hiszen már napok óta tájéklára sem jösz az iskolának.

— Eh, hagyjuk ezt! Inkább mesélek valami másit. Tegnap délután épen az öreg Szigeti doktorhoz akartam menni, mert a Schenk semmi bajt sem tudott megállapítani rajtam. Találkoztam a Ducival; megkértem, hogy jöjjön velem be a várakozó szobába. Készségesen jött is. Utközben persze folyton vigyorogtunk, mert a Ducival senki sem tud anélkül el-sétálgatni, hogy ne nevszen. Ilyen emelkedett hangulatban mentünk be a terembe. Persze ott komoly képet kellett vágunk, mert a betegek között illetlenség vihogni. A legjobb akarattal iparkodtunk méltóságos pózban üldögélni, de a helyzet mindamelllett olyan komikus volt, hogy engem fojtogatott a nevetögöres. Nem is mertem a Duci kerek képére pillantani, mert félttem hogy elnevetem magamat. S ekkor a Duci megszólalt: — Ni, milyen jóképü divány — és ártatlan arccal mutogatott a zöld bársonnyal bevont pamlag felé. Nem bírtam ki tovább, ki kellett mennem. Képzem, mit gondoltak rólam az emberek. Biztosan, azt, hogy megbolondultam...

Visneyeit azonban úgylátszik nem érdekelte a mulatságos história, mert nagyon komolyan nézett az átelleni leányiskola fehérfüggönyös, csukott ablakaira. Bandi észrevette csendes ábrándozását és elhallgatott.

— Miért nézel Laci olyan nagyon azokra az ablakokra? Szeretnél talán benn lenni? — Kérdezte némi gúnyval.

Visneyei nevetett.

— Szeretnék. De csak úgy, ha engem senki sem látna meg, ha olyan mesebeli boszorkányos sipkám lenne, amelyik láthatatlanná teszi az embert.

— Az ám, az csakugyan jó lenne! Ugyanmit csinálnak most? Talán drukkolnak, — találgatta Bandi — eh, hiszen nem is tudják, hogy mi az? Mit gondolsz Laci?

Ez hallgatott. Bandi nem is volt valami nagyon kíváncsi a véleményére, maga adott feleletet a kérdésre.

— Ha én lány lennék, sohasem drukkolnék. Minek is? Hiszen ezek csak azért járnak iskolába, hogy ne unatkozzanak otthon. Nekik nem kell az életben bizonyítványokkal tülekedniök, anélkül is férjhez mennek.

— Gondolod?

— Persze, hogy gondolom. Sőt egyenesen kijelentem, hogy a világért sem vennék el valamilyen tudákos, diplomás hölgyet.

— Ugylátszik félsz, hogy szellemileg feletted fog állni.

— Már dehogy is azért, hanem... hanem csak azért, hogy azért.

— Milyen választékosan fejezed ki magadat — folytatta volna tovább a beszélgetést Laci, ha most a csengetyűszó félbe nem szakította volna. Összerezzen.

— Mennyit ijesztgetik az embert ezzel a vacakkal, — fakadt ki boszankodva

— hanem azért most legalább meghallom, hogy mekkora lármát szoktak csapni a lányok. Te Bandi, mit gondolsz, miért vannak befüggönyözve ezek az ablakok? Szívtelenség szegényeket annyira elzárni a világtól. Még a sétatér zöldelő fáiban sem szabad gyönyörködniök.

— Még a zöld fák alatt sétáló diákvadvirágokban sem — toldotta meg tréfásan Tóth Bandi.

Visneyi Laci azonban tévedett, amikor azt mondotta, hogy a lányokat annyira elzárják a világtól. Ugyanis rem-

sokára sorban nyílni kezdtek az ablakok. A kis és nagy lányok egyforma komolysággal tárták ki az ablaktáblákat. Csak a második emelet szélső ablakárak a nyitogatója jártatta végig huncut szemét villámgyorsan a réptelen parkon. Mikor észrevette a két jómadárt, rögtön eltűnt a helyéről. Pár perc múlva harmadmagával jelent meg. Körv volt mindegyiküknek a kezében és tanulást szüneltek.

Visnyei Laci érdeklődve pillantott fel, Tóth Bandi ellenben egy csöpp kedvet sem érzett magában a feszterlítésre és elfordította fejét. Ekkor Laci szeméből hirtelen eltűnt a pajkosság, amellyel a nevetgélő lányokat fikszirozta. Tétovázva kapott a kalapjához, megmarkolta és felkösönt.

— Kezét csókolom Klárika!

Tóth Bandi meglepetve figyelt fel. Az ügyrevezett Klárika szintén nagyon meglepődött a váratlan köszönésen. Csak ebben a pillanatban csatlakozott a lányok csoportjához és máris köszöntek neki. Csodálkozva vette szemügyre Lacit.

— Jó napot Laci. — Kiáltott le azután jókedvűen, miután megismerte.

— Várjon! Mindjárt leszaladok egy pillanatra.

Tóth Bandi megnyúlt képpel vette tudomásul a történeteket. Laci ellenben lelkendezve hadarta:

— A Klári! Velem egy faluból való. Meglátod barátom, milyen pompás lány! Ni ott jön már...

Felugrott. Sugárzó arccal hajolt meg a sietéstől kipirult arcú Klárika előtt. Azután újra Bandi mellett termett, karonfogta a lassankint felocsudó pajtást.

— Engedje meg Klárika, hogy bemutatam a legkedvesebb cimborámat, Tóth Bandit.

Apáskodva veregetett a Bandi cimborá vállára.

— No szólj már te is makutyi! — förmedt rá tréfásan.

Mindhárman nevettek.

— Isten hozta nálunk! Csak tessék, tessék, úgy mint otthon! — tessékelték Klárit a pad felé.

— Ugyan menjen már! — nevetett ez Lacira — úgy beszélnek itt a mi parkunkban, mint valami házigazda.

— A magukéban? — csodálkozott Laci.

— Persze, hogy a miénkben. Vagy nem a mi intézetünk előtt van a park? De mondják csak, hogy kerülnek magukde, előadás alatt!

— Isten a megmondhatója, hogy mennyit szenvedek — hangzott Lacinak Vörösmartytól kölcsönzött válasza.

— Bzony mi is szenvedünk, csak hogy minem vagyunk olyan előnyös helyzetben, mint maguk. Akkor mennek haza, amikor nekarnak.

— Én vagyok előnyös helyzetben? — sóhajtozott Visnyei — éppen azon gondolkodom, hogy vajjon a villanyos alá, vagy a vonat alá szokott-e feküdni az, aki kettőtől bukásra áll.

— Ne beszéljen ilyen borzasztókat, mondja inkább, mi hírt hallott hazulról.

— Nem tudok semmit sem. É is ezt! akartam magától kérdezni.

— Akkor hát hallgasson ide, én tudok jócskán újságokat.

Beszélt. Minden apró-cseprő részletről is megemlékezett. A két diák élvezte a hangját. Gyönyörködve hallgatták muzika szöként csengő-bongó csacsogását. Közben a város templomában megkondult a déli harangzó. Klári elhallgatott.

— Jesszuská! Én itt maguk között egészen elfeledkeztem az iskoláról. Mindjárt csöngetnek és nekem tulajdonképpen nem is lett volna szabad kijönnöm.

Sietve bucsúzkodott. Sietett. Utánzatahatatlan keccsességgel szökdelt fel a lépcsőkön és eltűnt a nagy, pántos kapu mögött. A fiúk szinte elbűvölten néztek utána.

— Ugye, már ezért is érdemes volt elkerülni az előadást? — kérdezte Laci, miközben nagyot nyújtózva felállt és a kezét nyújtotta Bandinak.

Ez azonban korántsem volt olyan vidám hangulatban, hogy hasonló beszédmodorban válaszolt volna. Elgondolkozva állt ott, révedezve pillantott a kapu felé. Majd e szavak kíséretében rázott kezét Lacival.

— Szervusz! Hanem te, ugy-e holnap megint eljövünk?...

Visnyei Laci és Tóth Bandi pótvizsga után is ott ültek a nevezetes padon. Ott pihenték ki a pótvizsga izgalmait. Mindkettő átment — kegyelemből. Örültek is. Amúgy csendesen. Mindenféléről beszélgettek. De látszott, hogy egy témát mind-

egyikszándékosan kerül. Végre Tóth Bandi kényszeredetten rátért.

— Te Laci, mi van Klárikával, mivel a júniusban annyiszor elcsevegtük az időt. A te falúdból való. Tudnod kell. Hisz ő is „ellógott” háztartásból! S Almássy Lulu mondotta, hogy nem jött el pótvizsgázn.

— Hja barátom, Klárikát otthon fogták. Hogy gyakorlatilag elsajátítsa a mama mellett a háztartást. Egy év múlva elfogja venni a szomszéd szeszgyáros fia.

Mindketten elgondolkoztak... Köroket irtak a porba a kezükben levő orgonafa-vesszővel... S csodálatos, hogy mindegyik cirádából a végén csak a Klári név cirádái alakultak ki...

Végre a flegmatikusabb Tóth Bandi nevetve törte meg a csendet.

— Hát ezért kellett minékünk kettőből ellógnunk... Porzót rá!

S eltűntették a porból a Klári név kacskaringós cirádáit...

Megzavart „muri“!

— Remélem, kijöttök délután a nyavalónkba: tiszta lesz a levegő, — invitált bennünket Muki, kivel az elemibe együtt jártunk, de azután ő más középiskolába került, mint mi, de azért testi-lelki jóbarátok maradtunk vele.

Özvegy édesanyja van. Ketten nyaralnak kint szép villájukban a Báliesban.

— Három órakor már jöhettek. Édesanyámrak be kell mennie a városba, csak hétre jön ki. Mari, a szobalány, is vele megy. A vincellérék meg a maguk szüléjében dolgoznak ma. Nem lesz, aki bemondja édesanyámrak a „muri”. Csak magunk leszünk.

— Rendbicsék, ott leszünk, zúgtuk egyértelműen.

Meg is jelentünk pontosan.

A házigazda már várt bennünket. Az ebédlőjük tele volt már „zsugázók”-kal, az ő osztálytársaival, kik, bár más „felekezeti”-be tartoztak, mint mi, mégis „jó alakok” voltak. Kölesönös bemutatkozás után mi, — a házigazdával együtt — egy másik szobába vonultunk avval a szándékkal, hogy előbb huszonegyezés útján kissé (!) kifosztjuk egymást, azután majd a többiekkel együtt játszunk. Így is lett. Közben — a házigazda vezetésével

— titokban levorúltunk a pincébe az „elcsört” pincekulcs segítségével és miután az otlevő munkásborból egypár pohárral „elnyeltünk”, vittünk fel a többieknek is.

Sajnos csak munkásborhoz juthattunk. A „belő” pincekulcsot a házigazda nem tudta előkeríteni.

Közben az egyik fiú, aki a közelben lakott, hozott húst, kenyeret, tojást és egy nagy csomag — laskát. A kártyázás persze nem zárta ki, hogy közben ne együnk. De az ozsonna után kezdtek már néhányan dühajkogni. Általános jókedv uralkodott. Aki vesztett is a kártyán, az se bánta. A házigazda egy szivart szitt éppen — egy öblös csibukból, a konyhában pedig néhányan tojást főztek a társaságra. Mikor a tojás már majdnem készen volt, beütött a „krach”.

Belépett a házigazda — mamája.

A házigazda majd lefordult a székről. Mi sem különben.

— Hisz azt mondtad Muki, — kezdte ő, — hogy átmegy Feriékhez fényképezni! Sitthon lebzseltek?! No szép!... Én lóhalálba sietek haza, ahogy ez az eső megeredt, mert te tudom oly feledékeny vagy, nem jöttél volna át Feriéktől betenni a zsalúkat, hogy be ne verjen az eső, s ime... itthon vagyok és tárva-nyitva minden ablak... Gyere segíts azonnal betenni a zsalúkat! A fiúkat nem kérem, mert már úgys késő van s ők tudom, haza akarnak sietni...

Mi elértevén a gyöngéd célzásokat, halk „kezét csókolom”-mal elódalogtunk a bekövetkezendő családi jelenet színhelyére.

Hja, ha mi azt tudtuk volna, hogy az eső megeredt, a mama aggódni fog a zsalúk miatt, de átmentünk volna Feriékhez — fényképezni.

Ő szegény, mint megtudtuk, épen egymaga busúlt otthon. Szülei nem voltak kint. S mint mondá, ő meg uralmában többek között avval foglalkozott, hogy egy-két pezsgős (!) üveget dézsmált meg egy-egy pohár erejéig, de sehogyse akart neki sikerülni az üvegek — újra való ledrótozása. (Miután — természetesen, — hogy észre ne vegyék — a megfelelő vízmennyiséggel helyreütötte az üvegek tartalmát)... Szegény vendégek ti, kik Feriékhez lestek hivatalosak — pezsgős vacsorára!

Nem irigyelünk benneteket! Bár azt hisszük, hogy viszont azok a munkások a fognak kabarédalokat danolászni attól a munkásbortól, amely Mukiéék üvegjeiben maradt vissza — a mi kitünően sikerült visszasteleplázunk után.

(Zs. v.)

Típusok.

V. A vadzseni. „Gondolkozás, gondolkodás... ez az élet istene! hadarja az általa 0 kulturfokra redukált osztálytársainak a „tíz percek“-ben. Ő mindig milyen gondolkodik. Dühös, hogy az önképzőkörben nem adhatja le egyéni fel fogását a kozmogoniáról, vagy az entrópiatörvényéről. Mindig fedez fel egy új filozófust, ki nagyszerű látószögből boncolgatja az Életet, s a természettudományokat. De azért fizikából egymás után szedi a szekundákat. Mímeli a nagy világtörténelmi tudást is. Világirodalmi ismereteit pedig kizárólag hódításra használja. Hölgyekkel csakis színházról, írókról, művészekről beszél. „Ismeri ezt Nusika?“ és dudolni kezdi (mint nagymamájától halotta) a levél-áriát Ripp van Winkle-ből. „Nem? Csodálom, pedig ez lady Windermere (!) legszebb helye...“ S mikor érzi, hogy rajta csíphetik, akkor kényelmi szempontból, úgy tesz, mint a kinek memoriájában nagy olvasottságánál fogva nem esoda hogy elmosódnak az adatok: „A Bőr-egér“-ben volt Truesika? Ujabbán más zsánerben sokat olvasok. Különben sem szenvedhetem ezt a — ha jól emlékszem — vizenyős Offenbach (!) — illetve Schubert — (!) eh hisz a kettő egyre megy, akarom mondani ezt a Griegh (!) muzsikát...“ S így tovább. A fő csak az nála, hogy dobálódzzék a nagy nevekkal. Bősz kirohanásokat intéz Parnassus virányaira is. Nemesse tele van modern versfaragványokkal. S bár rokonszenvez a rationalista világnézettel, rim kedvéért a vallásos motívumokat sem veti meg; egy könyvében pl. ezt olvashatjuk:

„Ezt a könyvet bírom,

Nevem beléírom,

X. Y. a nevem

Jézus Mária légy velem!“

VI. A bétjós. Az év elején hamar megszerzi a névsort. Vesz noteszt. H-

lehet tanárit. S az órákon a pad alatt nagy gonddal osztályoz. Tanulmány tárgyává teszi a tanárok kezejárását a négy érdemjegy beírásánál, hogy felelés után az odanéző delikvensnek sulytyomban az újján odamutathassa az eredményt. A nem szimpatikus kollégánál persze többet is mutat és ír. Tudni véli a tanárok feleltetési szokásait is. S becses tanácsokat osztogat a „számítás“-ra vonatkozólag. Ha tanácsai nem vágnak be, együtt busúl a póruljárttal és lélektani alapon boncolja néki az eset háttérét. Konferenciák előtt ő a hivatalos jós. Félévkor és év végén jóelőre mindenkit osztályoz színes ceruzával. S a „tízpercek“-ben fontos képpel mindenki előtt fellebbenti a jövendő fátyolát. A bizonyítvány kiosztás után élénken érdeklődik a tanárok jegyei iránt. S mindig rábukkan egy-egy „megfoghatatlan“, „képtelen“, „egyenesen abszurdum“ osztályzatra. S ez többnyire legnagyobb mértékben az ő saját érdemjegyei közt mutatkozik.

VII. A szép jóú. A nap legnagyobb része abban tellik el, hogy ezt önmagáról megállapítja — egy bakatükör segítségével. S az esetleges hiányokat nyombar orvosolja. Órák alatt azt hinnéd „mélyen gondolkodik“, pedig tükrét konzultálja. Időnkint aztán adja a révedezőt és — mintha nem a tükör tanácsa szerint eselkednék — hanyagul megigazítja a makacs hajfürtöt, vagy az engedetlen nyakkendőcsokrot. S alkalmas pillanatban a tükörben megnézi, hogy sikerült-e a műtét. S nehogy az ismerős lányt vagy magát diák-voltával kompromittálja, őt tantárgyas délelőttre is csak lapokat hoz az iskolába, azokat is zsebrevágja és úgy kíséri a hölgyet. Ilyenkor aztán azt a pózt, vagy azt a profilt, amelyben tükre őt érdekesnek jelezte, gyakran vágja. Testületileg — osztálytársaival együtt — nem igen szeret mutatkozni a lányok előtt. Az uccán is, ha ismerős lányt lát közeledni, kisebb természetű, vagy rosszabb öltözetű kollégái mellől hirtelen eloldalog; nagy kört ír le, mintha egy szembejövőt kellett volna kikerülnie vagy egy kirakatot kezd szeliden bámulni. Fénykép-gyűjteményét — elég indiszkrétül — mindig vele hordja. Intim célzásokat és leveleket szeret... véletlenül! ... elejteni. S ha így, vagy más úton (pl.

női keztyű, zsebkendő előhuzása, egy érdekesebb lányismerős köszöntése) sikerült magára irányítani az élcelődés nyilait, akkor boldog. Napoleon kismiska hozzá.

Niobe,

vagyis Trucsika, Fucsika, meg a „gyónókönyv“.

(Travesztált mitológia.)

*

Delos szigetén élt hajdan két asszony: Niobe és Leto. Amannak hét szép lánya és hét szép fia, emennek egy szép lánya és egy szép fia volt: u. m. Artemis és Apollo. Mikor egyszer együtt ült a két család, Niobe anyai büszkeségében meg nem állhatta, hogy így ne szóljon Letóhoz: „Nézzed csak Letó az én szép gyermekeimét. Mily gyönyörűek! Nem mondom ép, hogy a tied nem szépek, de hiába csak meg kell adni, hogy az enyimék mégis csakszebbek! Meg néked csak kettő van, nekem meg tízenegy!“ Letóban forrt a harag, de nem szólt semmit. Hanem mikor Niobe eltávozott, felszólította fiát, Apollót, hogy aranyíjjá váljék agyon Niobe mind a tízenegy gyermekét. Apollo megistette. Niobe meghalt gyermekei láttára kővé meredt a nagy anyai fájdalomtól.

Pausanias, a híres utazó írja emlékirataiban, hogy Kis-Ázsiában a Sipylos hegy tetején látta a kővé vált Niobe szikláját, mely teljesen egy könnyező asszonyhoz hasonlított.

*

A XX. sz.-ban * városban élt két lánytanuló: Trucsika és Fucsika. Amannak két nagyon elmés mondásokkal teleírt „gyónókönyve“ volt valami 80 kérdéssel velin kötésben háború előtti papíron, emennek csak egy, de 81 kérdéssel plüszben, aquarell-rajzokkal, melyeket egy volt aktív hadnagy rajzolt bele (mint ő állította.) Mikor egyszer egy zsúron együtt voltak Trucsika meg Fucsika, Trucsika meg nem állhatta, hogy így ne szóljon Fucsikához: „Tekintsd csak meg Fucsikát az én szép két gyónókönyvemet. Mily elmés mondásokat írt bele most is Letenyei Sipszi, hetedikes. Vannak benne egy egyetemi professzortól, meg egy volt aktív főhadnagytól is feleletek.

Láttam a tied is szép, de hiába az enyim mégis csak szebb is, meg tartalmasabb is. Legszebbek az egész intézetben!“ Fucsikában forrt a harag, de nem szólt semmit. Hanem másnap a „tiz percben“ kezdte irigyen sugdozni a lányoknak: „Hát igen, Trucsi jellemtelenül járt el. Elkérte a Grünzweig, meg a Nusi, meg a Lala... megtudom én a gyónókönyvét...“ aztán a Gyuzsi az unokabátyja (no szépen az unokabátyja!) összehívta a fiúkat egy szombat délután és belemásolták különböző írással azoknak a „feleleteit“. Svindli az egész. Oszt most, hogy heneveg vele“... Trucsikának fülebe jutott a mende-monda. Azárulkodó Geörgényi Kata besugta neki. Trucsika tehát a számtanóra alatt ezt írta egy cédulára ellenfeléről: „Lányok: *Kácsor* Fucsika meg Letenyei Sipszi, a „gimpli“ jegyesek“. Aztán ráírta: „Add tovább!“ S a lányok tovább adták. Nevettek. S intettek a szemükkel Trucsika felé: „Ühüm,“ „Fucsika megtudta. ((Geörgényi Kata néki is besugta.) Másnap aztán jött magyar óra alatt Fucsikától is az „Add tovább!“ „Aki akar egy Orangutángot látni, az nézze meg Szende Trucsi unokabátyját. A „majomsziget“-nél szokta várni. Kész neveccség a kettő. Megpukkattok...“ Tudta, hogy ennek az ellenbombának a tartalma mérgezett nyilvesszőként fog hatni Trucsika szívére, ha majd Geörgényi Kata néki is besúgja, mert Trucsika arra az egyre kutyakényes volt: hogy Készeg Andor, az „orangután“ tényleg az ő unokabátyja. Erre már csak egyenesen néki Fucsikának, *magának* válaszolhat Trucsika. *Akkor pedig föladja.* Ugyis lett. Francia alatt meg is kapta az összehajtott gyakorlatlapot: „Kácsor Fucsinak. 3. pad“... „Az mind O. M. (országos marha) aki azt állítja, hogy a gyónókönyvem hamisítvány. Mind igazi felnőtt urak írtak bele, nem pedig csecsemők, mint a tiedbe. Az én két gyónókönyvem juszt is szebb. Punktum. Minden lány azt monggya. Trucsi“.

— Tanár úr kérem, a Szende Trucsi mindig zavar. Most is ezt küldte.

És mutatta a papirost.

Trucsikának ki kellett vinni a két gyónókönyvet. Nem is tudta elrejtteni. Oly váratlanul jött a feladás.

A tanár egyszerűen széttépte Trucsika két gyónókönyvét.

Frucsika a mély fájdalomtól végig sírta az egész órát. S azután is csak sírt, sírt, mint a sebes eső. Keszeg Andor az alanyi költő és unokabát sem tudta megvigasztalni. Otthon is csak sírt, sírt... Lassankint a verőczer-kövesülés tünetei kezdtek rajt mutatkozni. Egy hétig nem ment iskolába. Ugy feküdt ágyában, mint egy darab kő.

Keszeg Andor, az alanyi költő és unokabát Trucsika felgyógyulása után is még ezt írta a naplójába:

„Trucsika szíve úgy lácczik kővé vált.
Kéccségbe kő esnem...“ (g)

Az utazó.

Humoreszk.

Megvallom, nem akartam elhinni Mark Twainnek, — ki egy kis elbeszélésben élénken kikel ellene — hogy a műgyűjtés szenvedélye oly mértékben el legyen harapódzva, mint ő írja. Felsorol amerikai eszteket, hogy voltak milliomosok, kik közül az egyik szarvasmarhák kolompjait, a másik kőbárdokat, ez kitömött cethalakat, az tajtékpipákat, amaz meg olvashatatlan aláírásokat gyűjtött s ezekbe verték bele vagyonukat. De mindegyiknek akadt egy versenytársa, akinél azután volt egy-egy, az egész világon egyedül álló példány, mit nem adott ki kezéből s így az illető milliomos — gyűjteménye érték-telen lévén — tönkrement. Sőt Mark Twain beszél olyan milliomosról is, aki visszhangokat gyűjtött; bár ennek volt már olyan visszhangja is, mely a legtitkosabb sóhajást is negyed óra hosszat zengte vissza (s hozzá több nyelven), mégis bennbukott, mert az egyetlen még létező unicumot, az u. n. „Visszhang-Kohinoor“-t már nem tudta elpörölni egy smucig konkurensétől...

Mondom, nem akartam hinni Mark Twain szavahűtő elbeszélésének. Kételkedtem pedig egészen addig a kánikulai vasárnap-délutánig, amelyiken az alábbi eset velem is meg nem történt.

Teljes dolce far niente-nek adván át magamat, nyújtózkodtam, a lugas alatt a divánon, talán el is bóbiskoltam... mikor zajtalanul (még most sem tudom, hon-

nét pottyant oda), előttem termett egy kis kobold-szerű öreg emberke. Mindössze egy kis utazótáska volt a kezében.

— Ne rettenjen meg ifjú barátom, kezdé, tudom, hogy min gondolkodik... Megmondjam?

— Kiváncsi vagyok, mondám én hirtelen felugorva.

— Ön a magyar gyakorlatra gondolt, mit holnap kell beadnia.

A kis ravasz tényleg kitalálta. Még kellett adnom magamat.

— Ugy van uram, feleltem én egy kissé fészkelődve, mert ez az ember a veszemben olvasott.

— Én, folytatta az kissé nevetséges pózzal, én egy világhírű cég tulajdonosa vagyok. Ez a cég pedig: a „B. Adásuk Előtti Legutolsó Éjjelen a Magyar Írásbeli Tételekre Ihlethe Ringató Szövetkezet“ vagy mint sürgőncímem mondja: **BELE MITIRSZ**. Ennek vagyok én a kiküldötte. Cégünk jelszava a magyar dolgozatok ónsúlya alatt görnyedő diákság tehermentesítése a lehető lepraktikusabb módon. Cégünk ugyanis összegyűjtötte a belletrisztika és a stilsztika legvonzóbb közhelyeit és vizhatlan, tűzmentes, csinos csomagolásban olcsó áron bocsájtja a nagyérdemű diákurak rendelkezésére. Leszek bátor a „Non plus ultra“-kollekciónk árumintáit czennel bemutatni.

Kinyitotta a kopott táskát.

— Ime itt van! S fölényes mosollyal terjesztette ki kezeit.

Belenéztem. De csak mindenféle rongy kacsatot láttam benne.

— Megvallom, kedves... Belémitírsz vagy micsoda úr, de én...

— Csak semmi de, fiatal barátom! Megtekintés még nem vételkényszer. Felvett a kacsat közül egy szalmaszálat. Ez itt nézze a *Csúky szalmája*. (Felvett egy másikat is). Ez meg az a szalmaszál, *mibe a fuldokló kapaszkodik* (Tenyerébe vett egy pár borsószemet): Ez abból a borsóból való, mit hiába *hánynak a falra*. (Felmutatott egy rozsdás bicskát :) Ez az a bicska, mely a nagy dologban *benntörök*. (Felvett egy csorba fejszét :) Ez az a fejsze, mit *nagy fába szoktak vágni*. (Felvett egy gombolyag suszterfonalat :) Ime *Ariadne*

jonala, mely kivezet a problémák labirintusából. (Csomót kötött rá :) Ime a *gordiusi csomó*. (Felvett egy vörös pamutfonalat :) Ez az, mi *vörös fonalként húzódik* az emberek életén át. (Kezébe vett két kötél darabot :) Ez az a hajókötél, mely *az árva gyerek apját leütötte, kinek anyja* — mint tetszik tudni — *mosónő volt*. Ennek a másiknak meg az a csudálatos tulajdonsága van, hogy *elszakad, ha vastag is...* Igen, mert, mint tetszik látni, cégünk elmesén papirból gyártotta. (Felvett egy pléhkanalat :) Ennek az a tulajdonsága, hogy akármilyen lébe tegyem, *minden lében kanál*. (Felmutatott egy ólomdarabot :) Ez abból való, mi *ólomsúlyként nehezedik az emberek vállaira*. (Felvett egy fátyoldarabot :) Ime egy kitűnő árú minta *a jeledés fátyolából*, mely jótékonyan ráborul a paramákra és botrányokra. ;(Felmutatott egy piszkos vászondarabot :) Ez az u. n. *Deákné vászna*. Elsőrangú minőség. Vigyázni a három csillag védjegyre. (Felvett egy odvas fogat :) Ez az *idő vasfoga*, mely mindent megemész. Van raktáron minden nagyságban és minőségben. (Felmutatott egy fadarabot :) Ez az a fa, *mi maga alatt vág* az oktan ember. (Felvett még egy fadarabot :) Ezt abból a hibból mentettük meg, melyet maguk mögött felégettek az ügyetlen politikusok. (Felvett még egy másik fadarabot is :) Lásza ez az a *rossz fa*, mit a rossz gyerekek szoktak *alültre tenni*. (Felvett két hajszálat :) Ezerfüggött *Damokles kardja*, emezen meg *függ* annak az embernek az *élete*, akit majdnem elgázolt a villamos. (Kihúzott egy rossz álmoskönyvet :) Ez az a könyv, mit csak az imádság tart össze. (Kezébe vett három törött botot :) Lásza ez az egyik az a bot, melynek *két vége van*, a másik meg, amelyikből *sohse lesz berelve*, a harmadik meg az a bot, amely, *ha a jó Isten akarja még él is sül*. Különbö ez van raktáron nálunk *aludtejes köcsögökben is*. (Felvett egy rothadt almát :) Ez az *alma*, mely *nem esel messze a fájától*. (Felvett három zsákot :) Ime ebben *nem szoktak macskát árulni*, emennek meg az a tulajdonsága, hogy *szeg kibújik belőle*, a harmadik meg ez a *foltes*, arról nevezetes, hogy *magától megtalálta a maga foltját...* (Előkotorászott három rozsdás vasszeget :) Ez az a *szeg*, mit *sején találtak*, ez meg az, mellyel a tényeket *leszögezik* az akkurátos emberek.

ez meg itt arra jó, hogy *rá lehet akasztani a terveinket és elveinket*. (Felmutatott két rozsdás vasdarabot :) Ez az a vas, mit az ügyes emberek *addig ütöltek, míg meleg volt*. Több híres ember kalapácsárak nyoma rajt van. Ez itten Kún Bélé... Ebből a másiktól meg gyártják az u. n. *vasakaratot*. Különbö ha ezt kifényesítem, akkor az a megbecsülhetetlen tulajdonsága lesz, hogy *semmiképen sem téveszthető össze az arannyal*, mert — úgyis tetszik tudni, hogy nem mind *arany*, a mi — mint ez is — *fénylik*. (Felvett két kődarabot :) Ime ez a bajban levők *szívéből esett le*, emez meg úgy jött létre, hogy egy kisebb paramista egy nagyobbal összeállott és *addig fujták együtt ezt a követ*, míg ezen alakját nyerte. (Felvett több tűt :) Ezen tüket szokták használni az izgatott emberek, hogy *rajtuk üljenek*. Itt van köztük egy, melynek fokán *könnyebb a levének átmenni*, mint egy rossz májú zsugorinak bejutni a mennyek országába. Ez a kis gombostű meg olyan *mirőfőg*, hogy nem lehet *leszűrni egy tűlzsufolt teremben*. Ezt a másikat meg pénz gyártást szokták adni a gondos szülők férjhez menő lányuknak, s ez az u. n. *gombostűpénz*. (Előhúzott egy piszkos gyékényt :) Ez az a *gyékény*, melyen a fehér és vörös urak *együtt árulnak*. (Felvett két pléhtálat :) Ez az a tál, melyből nem egészséges a nagy urakkal cseresznyét enni; emebben meg Ézsau lencséje gőzölgött egykoron. (Kihúzott egy kis ostort és csattintott vele :) Lásza ez csakis a *végén csattan*. (Elővett egy korhadt faágot :) Ez, amely a *szegény embert huzza*, a hadimilliomosokat meg békén hagyja. (Összemarkolt egy marék száraz falevelet :) Ez az a *haraszt*, mely mint hallja, nem *hiába zörög...* Igen, mert panama van alatta. Felvett egy szakadt húrt :) Ezt a *végéskig feszítették* s ime elpattant. (Kivett egy ütött-kopott kalapot :) Ime ezen *egy kalap alatt* egyszerre két dolgot el lehet intézni. Diákuraknak nagyon praktikus. Ezen kalap birtokában egyszerre lehet büntetés-peldát írni számtanból és — kurizálni. Ugyancsak e célra van kiváló dohány-különlegességünk is, melynek *egy füstje alatt* szintén meg lehet ezt minden veszély nélkül cselekedni. Másik dohány-különlegességünk meg oly kiváló preparatum, hogy annak *füstjébe belemennek a tervek...* (Tenyerére vett két döglött legyet :) Ime ezt a két legyet cé-

günk egyik ügyes szakembere *egy csapásra ültötte és preparálta...*

Ime ezek fővonásokban a „Non plus ultra“-kollekciókértékesebb tárgyai. De uraságod elragadtatót tekintete felbátorít arra is, hogy felülmúlhatatlan „Csimborasszó“-kollekciókra is felvegyem b. megrendelését...

— De én a Non plus ultrá-t se...

— Semmi de, avval még nem veszt, ha megnézi...

(Elővett egy papírfecniút és egy pálcikát :) Nézze Csimborasszó-kollekciókhoz ez a két műszer tartozik. Kezelésük nagyon egyszerű. Mit lát e papíron? Ugye semmit? No hát lehet-e szebben szemléltetni a költő szavait:

Nem látod Árpád vére miként fajul,

Nem látod a boszús egeknek

Ostorait nyomorult hazádon?

Ugye nem látja? No lássa! Milyen egyszerű és mégis fenomen! (Ráböközt a földön egy pontra :) Mit lát itt? Ugye semmit? Pedig kedves barátom *itt van a kutya eltemelve*. Csak persze nem látszik ki semmi belőle. (Ráböközt egy másik pontra) Lássa itt az a város, amelyből *kő kövön nem maradt*. Talán maga lát egy követ itt? Ugye nem! No lássa! (Ráböközt ismét egy pontra :) Mit lát itt? Ugye semmit? Igen, mert ez az a hely, hol *elveszett a nyoma is a körözött betörőnek s most se h're, se hamba*. Most rá is ütök. Tehát világos, hogy nemcsak én, hanem bárki is e helyen *bottal ühelti a betörő nyomát*. (Megint odább bökött :) Hát ez itt minek a helye?... Ez egy *földhöz ragadt* jobbágyé. Csakhogy a *jobbágy alul ragadt* oda, azért nem látszik. (Megint odább bökött a földön :) Hát itt mit lát?... Semmit! Pedig itt van egy ember, ki *föld alá süllyedt a szégyenében...* (Botjával a levegőbe bökött :) Hát itt mi van? Ugye nem tudja? Nohát egy lyúk abból, mit a levegőbe lőttek a párbajozók. (Összecsukta

a markát és újra kinyitotta :) Mi maradt a tenyeremen? No mondja!

— Levegő.

— S mi volt ott előbb?

— Akkor is csak levegő.

Ugye, tehát itt van az, amiről a költő beszél:

Eloszlik mint a buborék

S marad, mi volt a puszta lég...

— Köszönöm kedves... izé, Belémitírsz úr, vágtam végre már bele a szavába, igazán elragadó, de én nem...

— Ne tessék azt a csúnya szót mondani: nem. Tessék végighallgatni...

De...de (Leejtett egy fonaldarabot) ime már is *elvesztettem a beszélgetésünk fonatát*. (A levegőbe kapkodott) S ime most már nem is tudom *összeszedni gondolataimat...* Hát csak még az árakról leszek bátor tájékoztatni.

Most már nem hagytam magam.

— Kedves Belémitírsz úr, nem vehetem hasznát az ön „Non plus ultra“ és „Csimborasszó“ közhely-kollekciójának, mert... mert, hiányos.

— Ugyan? S a kis emberke szinte kérdőjelle változott.

— No igen. Hiányzik pedig a kollekcióból az, amire nekem is, meg sok embernek már szüksége volna: *a béke olajága és a Noé galambja...*

Lehorgasztotta a fejét. Hebegett valamit:

— Sajnos, tényleg azokkal nem szolgálhatok. A maximális árak, a lánckereskedés... Clemenceau...

— Hja akkor pedig legjobb lesz ha... És nem minden malícia nélkül összecsuktam és kinyitottam a markomat.

Megértette. Dühösen felkapta táskáját. S hirtelen eltűnt a szemeim elől.

S utána maradt, mi volt, a puszta lég.

(g.)

Felelős szerkesztő: Varga Imre főgimn. tanuló.

Társszerkesztő: Földes Béla főgimn. tanuló.

WEIDINGER N.

DOMJÁN UTÓDA

könyv-, papír- és zeneműkereskedés

Széchenyi-tér 18.

Legmagasabb árban veszünk

Széplrodalmi és Ifjúsági iratokat

és teljes könyvtárakat. Együttal

ajánlja dúis válaaztékban iskolai

írószereit.